

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İL ÖZEL İDARESİ VE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI:
KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜLEYMAN SEYMEN

ANABİLİM DALI: SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
PROGRAMI : YÖNETİM BİLİMLERİ

KOCAELİ - 2011

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İL ÖZEL İDARESİ VE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI:
KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜLEYMAN SEYMEN

ANABİLİM DALI: SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
PROGRAMI : YÖNETİM BİLİMLERİ

DANIŞMAN: DOÇ. DR. RAMAZAN ŞENGÜL

KOCAELİ - 2011

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İL ÖZEL İDARESİ VE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI: KOCAELİ İL ÖZEL
İDARESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi hazırlayan: SÜLEYMAN SEYMEN
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Kurulu Tarihi ve No: 22 / 06 / 2011 - 19

 Doç. Dr. Ramazan ŞENGÜL Doç. Dr. Hamza ATEŞ Doç. Dr. Ahmet NOHUTÇU

KOCAELİ - 2011

ÖNSÖZ

Yoksulluk, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler kadar gelişmiş ülkelerin de yüz yüze kalabildiği ve giderek artmakta olan bir sorundur. İşte bu sorunu gidermek için ortaya atılan yeni bir yaklaşım olan mikro kredi yaklaşık otuz beş yıl içinde dünyanın pek çok ülkesinde ve ülkemizde uygulanmaya başlamıştır. Ülkemizdeki ilk uygulamaları çok eskilere dayanmayan mikro kredi, 22.02.2005 gün ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanunu ile yasal dayanağına kavuşmuştur. Bu doğrultuda bu çalışmada 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanunu uyarınca ülkemizdeki il özel idarelerinin bugünkü durumu ile bunların mikro kredi uygulamaları ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Bu tezin hazırlanmasında bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren ve önerilerde bulunan değerli danışman hocam Doç. Dr. Ramazan Şengül'e; sevgi, ilgi ve destekleriyle her zaman yanımda olan aileme ve Kocaeli İl Özel İdaresi personeline teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
KISALTMALAR.....	X
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XII
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK İL ÖZEL İDARELERİ

1.1. İL ÖZEL İDARESİNİN TARİHÇESİ.....	4
1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde İl Özel İdareleri.....	4
1.1.1.1. 1876 Tarihli Kanunu Esasi Öncesi İl Özel İdareleri.....	4
1.1.1.1.1. 1864 Vilayat Nizamnamesi.....	4
1.1.1.1.2. 1871 İdare-i Umumiye-i Vilayat Nizamnamesi.....	4
1.1.1.2. 1876 Tarihli Kanunu Esasi'de İl Özel İdareleri.....	5
1.1.1.2.1. Anayasal Düzenlemeler.....	5
1.1.1.2.2. 1913 Tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu.....	5
1.1.1.3. 1921 Tarihli Teşkilat-I Esasiye.....	7
1.1.2. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde İl Özel İdareleri.....	7
1.1.2.1. 1924 ile 1961 Anayasaları Arasındaki Dönemde İl Özel İdareleri.....	7
1.1.2.2. 1961 ile 1982 Anayasaları Arasındaki Dönemde İl Özel İdareleri.....	8
1.1.2.3. 1982 Anayasası Sonrası Dönem.....	9
1.2. İL ÖZEL İDARESİNİN HUKUKİ DAYANAĞI VE NİTELİĞİ.....	12
1.3. İL ÖZEL İDARESİNİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI.....	13
1.3.1. İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları.....	13
1.3.1.1. Genel Olarak.....	13

1.3.1.2. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununa Göre İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları.....	15
1.3.2. İl Özel İdaresinin Yetki ve İmtiyazları.....	16
1.4. İL ÖZEL İDARESİNİN ORGANLARI VE ORGANLARA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER.....	16
1.4.1. İl Özel İdaresinin Organları.....	16
1.4.1.1. İl Genel Meclisi.....	17
1.4.1.1.1. İl Genel Meclisinin Görev ve Yetkileri.....	17
1.4.1.1.2. Meclis Başkanlık Divanı.....	19
1.4.1.1.3. Meclis Toplantısı.....	20
1.4.1.1.4. Gündem.....	21
1.4.1.1.5. Toplantı ve Karar Yeter Sayısı.....	21
1.4.1.1.6. Meclis Kararlarının Kesinleşmesi.....	22
1.4.1.1.7. İhtisas Komisyonları.....	23
1.4.1.1.8. Denetim Komisyonu.....	24
1.4.1.1.9. Meclisin Bilgi Edinme ve Denetim Yolları.....	25
1.4.1.1.10. Meclis Üyeliğinin Sona Ermesi.....	25
1.4.1.1.11. Meclisin Feshi.....	26
1.4.1.1.12. Boşalan Meclisin Görevinin Yerine Getirilmesi.....	26
1.4.1.2. İl Encümeni.....	27
1.4.1.2.1. Genel Olarak İl Encümeni.....	27
1.4.1.2.2. İl Encümeninin Görev ve Yetkileri.....	28
1.4.1.2.3. İl Encümeni Toplantısı.....	29
1.4.1.3. Vali.....	30
1.4.1.3.1. İl Özel İdaresinin Başlı Olarak Vali.....	30
1.4.1.3.2. Valinin Görev ve Yetkileri.....	30
1.4.1.3.3. Stratejik Plân ve Performans Plânı.....	31
1.4.1.3.4. Yetki Devri.....	32
1.4.2. İl Özel İdaresi Organlarına İlişkin Ortak Hükümler.....	32
1.4.2.1. Görevden Uzaklaştırma.....	32
1.5. İL ÖZEL İDARESİ ÖRGÜTÜ.....	33
1.5.1. Genel Olarak İl Özel İdaresi Örgütü.....	33
1.5.2. Genel Sekreterlik.....	34

1.5.3. İl Özel İdaresi Personeli.....	34
1.6. İL ÖZEL İDARESİNİN DENETİMİ.....	36
1.6.1. Genel Olarak.....	36
1.6.2. İç Denetim.....	36
1.6.3. Dış Denetim.....	37
1.6.4. Valinin Denetimi.....	38
1.7. İL ÖZEL İDARESİNİN MALİYESİ.....	39
1.7.1. İl Özel İdaresinin Bütçesi.....	39
1.7.1.1. Genel Olarak.....	39
1.7.1.2. İl Özel İdaresi Bütçesinin Hazırlanması ve Kabulü.....	40
1.7.1.3. Kesin Hesap.....	42
1.7.2. İl Özel İdaresinin Gelirleri.....	42
1.7.2.1. Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Ayrılan Paylar.....	43
1.7.2.2. Öz Gelirler.....	44
1.7.2.3. Devlet Yardımları.....	44
1.7.2.4. Borçlanmalar.....	45
1.7.3. İl Özel İdaresinin Giderleri.....	46

İKİNCİ BÖLÜM

MİKRO KREDİ SİSTEMİ

2.1. GENEL OLARAK.....	49
2.2. MİKRO KREDİ KAVRAMI.....	50
2.3. MİKRO KREDİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	51
2.3.1. Mikro Kredinin Dünyadaki Gelişimi.....	51
2.3.2. Mikro Kredinin Türkiye'deki Gelişimi.....	54
2.4. MİKRO KREDİNİN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İL ÖZEL İDARELERİNİN MİKRO KREDİ FAALİYETLERİ

3.1. YASAL DAYANAK.....	58
3.2. İL ÖZEL İDARELERİNİN MİKRO KREDİ UYGULAMALARI.....	59

3.2.1. İl Özel İdarelerinin TİSVA İle Ortak Hizmet Projesi Olarak Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı.....	59
3.2.1.1. Mikro Kredinin Hedef Kitlesi.....	60
3.2.1.2. Mikro Kredinin Amaçları.....	61
3.2.1.3. Mikro Kredinin Felsefesi.....	62
3.2.1.4. Mikro Kredide 10 Karar.....	63
3.2.1.5. Mikro Kredi Edinme Süreci.....	64
3.2.1.5.1. Başvuru.....	64
3.2.1.5.2. Eğitim.....	65
3.2.1.5.3. Mikro Kredinin Onaylanması.....	65
3.2.1.6. Mikro Kredinin Verilmesi, Kullanılması ve Diğer Hususlar.....	65
3.2.1.6.1. Mikro Kredinin Verilmesi.....	65
3.2.1.6.2. Mikro Kredinin Kullanılması.....	66
3.2.1.6.3. Mikro Kredinin Geri Ödenmesi.....	66
3.2.1.6.4. Gönüllü Tasarruf.....	67
3.2.1.7. Mikro Kredi Çeşitleri.....	67
3.2.1.7.1. Temel Kredi.....	67
3.2.1.7.2. Sözleşmeli Kredi.....	68
3.2.1.7.3. Girişimci Kredisi.....	68
3.2.1.7.4. Mücadeleci Vatandaş Kredisi.....	68
3.2.1.7.5. Mikro Sera Kredisi.....	69
3.2.1.7.6. Hayvancılık Kredisi.....	69
3.2.1.8. Mikro Kredinin Verildiği Sektörler.....	69
3.2.1.9. Mikro Kredi Uygulaması İle İlgili İstatistik Veriler.....	72
3.2.1.9.1. Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı.....	72
3.2.1.9.2. T.G.M.P.' nin Toplam Üye Sayısı.....	73
3.2.1.9.3. Mikro Kredi Kullanan Üye Sayısı.....	74
3.2.1.9.4. Mikro Krediden Yararlanan Grup Sayısı.....	75
3.2.1.9.5. Geri Ödeme Oranları.....	76
3.2.1.9.6. Mikro Kredilerin Sektörel Dağılımı İle İlgili İstatistik Veriler.....	77
3.2.2. Kendi İmkanlarıyla ve Başka Kuruluşlarla Birlikte Mikro Kredi Projesi Yürüten İl Özel İdareleri.....	79

3.3. MİKRO KREDİNİN SOSYO - EKONOMİK ETKİLERİ.....	81
3.3.1. Kadınlar Üzerindeki Etkileri.....	81
3.3.2. Yoksulluğun Azaltılması Üzerindeki Etkileri.....	82
3.4. KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ TARAFINDAN MİKRO GİRİŞİMCİLERE YÖNELİK YÜRÜTÜLEN BİR PROJE OLARAK MİKRO KREDİ.....	82
3.4.1. Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliği.....	82
3.4.1.1. Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğinin Yasal Dayanağı.....	82
3.4.1.2. Mikro Kredi Uygulaması İle İlgili Genel Esaslar.....	83
3.4.1.3. Mikro Kredi Ödeneği İle İlgili Hususlar.....	84
3.4.1.4. Mikro Krediden Yararlanabilme Şartları.....	85
3.4.1.5. Mikro Kredi Edinme Süreci.....	85
3.4.1.5.1. Müracaat ve İlk Görüşme.....	85
3.4.1.5.2. Sosyal İnceleme.....	86
3.4.1.5.3. Eğitim.....	86
3.4.1.5.4. Sosyal İnceleme Raporu.....	86
3.4.1.5.5. Komisyon Onayı.....	87
3.4.1.6. Mikro Kredinin Verilmesi, Kullanılması ve Diğer Hususlar.....	87
3.4.1.6.1. Mikro Kredinin Grup Üyelerine Verilmesi.....	87
3.4.1.6.2. Mikro Kredi Almaktan Vazgeçme.....	88
3.4.1.6.3. Mikro Kredinin Kullanılması.....	88
3.4.1.6.4. Mikro Kredinin Geri Ödenmesi.....	88
3.4.1.6.5. Üyelerin Gruptan Ayrılması.....	90
3.4.1.6.6. Denetim.....	90
3.4.1.7. Artırımlı Kredi ve Artırımlı Kredinin Verilme Şartları.....	90
3.4.2. Kocaeli İl Özel İdaresinin Mikro Kredi Uygulaması.....	91
3.4.2.1. Mikro Kredi Projesinin Tarihçesi.....	91
3.4.2.2. Mikro Kredi Projesinin Hedef Kitlesi.....	91
3.4.2.3. Mikro Kredi Projesinden Beklenen Amaçlar.....	92
3.4.2.4. Mikro Kredi Uygulamasına Yönelik Veriler.....	93
3.4.2.4.1. 01.07.2009 – 31.12.2009 Dönemi.....	93
3.4.2.4.1.1. Mikro Kredinin Dağıtıldığı İş Kolları.....	93
3.4.2.4.1.2. Mikro Kredi İle İlgili Sayısal Veriler.....	94
3.4.2.4.1.2.1. Genel Olarak.....	94

3.4.2.4.1.2.2. İlçelere Göre Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı ve Mikro Kredi Kullanıcı Sayısı.....	94
3.4.2.4.1.2.3. Dağıtılan Mikro Kredilerin ve Mikro Kredi Kullanıcılarının İlçelere Göre Oransal Dağılımı.....	95
3.4.2.4.1.2.4. Mikro Kredi Kullanıcılarının İş Kollarına Göre Miktar ve Oran Bakımından Dağılımı.....	96
3.4.2.4.1.2.5. Geri Ödeme Miktarı ve Oranı.....	97
3.4.2.4.2. 01.01.2010 – 31.12.2010 Dönemi.....	97
3.4.2.4.2.1. Mikro Kredinin Dağıtıldığı Sektörler.....	97
3.4.2.4.2.2. Mikro Kredi İle İlgili Sayısal Veriler.....	98
3.4.2.4.2.2.1. Genel Olarak.....	98
3.4.2.4.2.2.2. 2010 Yılında 1. ve 2. Kredi Verilen Kişilerin İlçelere Göre Dağılımı.....	99
3.4.2.4.2.2.3. Geri Ödeme Miktarı ve Oranı.....	99
3.4.2.5. Mikro Kredi Uygulamasında Üyelere Sunulan Diğer Hizmetler.....	100
3.4.2.6. Mikro Kredinin Sağladığı Yararlar.....	101
SONUÇ.....	103
EK 1: 2009 YILINDA DAĞITILAN KREDİLERİN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI.....	107
YARARLANILAN YAYINLAR.....	108
ÖZGEÇMİŞ	

ÖZET

Fakirlik her geçen gün artmakta olan bir sorundur. Bu sorunu azaltmak için yeni bir yaklaşım ve yöntem getiren bir kavram olarak mikro kredi ilk kez 20. yüzyılın son çeyreğinde, Muhammed Yunus tarafından ortaya atılmıştır. Bu noktada Muhammed Yunus'un hedef kitlesi, geçimlerini sağlamak amacıyla, teminat eksikliği yüzünden ticari bankalardan kredi alamayan ve bu yüzden yüksek faizli krediler veren tefecilerden borç almak zorunda kalan yoksul kimselerdir. İşte Muhammed Yunus bu olumsuz durumu düzeltmek amacıyla 1974 yılında ülkesi Bangladeş'teki bir kadına bambu sepeti yapması için kefalet ve ipotek istemeden 6 dolar vermiş ve mikro kredi uygulamasını başlatmıştır

Mikro kredinin getirdiği bu avantajlar zaman içinde onun başarısını ve popülerliğini arttırmıştır. Muhammed Yunus'un kurucusu olduğu Grameen Bank tarafından uygulanan grameen mikro kredi modeli dünya geneline yayılmıştır.

Ülkemizde mikro kredi projesi esasen 18.07.2003'de Diyarbakır'da TİSVA, Grameen Bank ve Diyarbakır Valiliği işbirliğinde oluşturulan T.G.M.P. ile uygulanmaya başlanmıştır. 5302 sayılı İl Özel idaresi kanunu ile İl Özel İdarelerine mikro kredi hususunda görev ve sorumluluk verilmiştir. Böylece mikro kredi bu kanun ile yasal dayanağına kavuşmuştur. Bu tarihten itibaren mikro kredinin ülkemizdeki yaygınlığı artmıştır.

Genel olarak bu şekilde özetlenebilecek olan bu tez çalışmasında esas itibarıyla il özel idareleri ve bunların mikro kredi faaliyetlerine ayrıntılı olarak değinilmiştir.

ABSTRACT

Poverty is a problem that increases each passing day. As a concept of micro credit, which was introduced by Muhammed Yunus for the first time in the last quarter of twentieth century, brings a new approach and method to reduce this problem. At this point, Muhammed Yunus' target audience is poor people that can't get credit from commercial banks due to lack of collateral in order to ensure their livelihood and therefore those who have had to borrow money lenders with high interest loans. Here, Muhammed Yunus gave 6 dollars without bail and mortgage to a woman in his country Bangladesh for making bamboo basket in order to correct this negative situation and he had micro credit application started in 1974.

Its success and popularity has increased over time due to the fact that micro credit brought these advantages. Grameen micro credit model is carried out by Grameen Bank, whose founder is Muhammed Yunus, has been spread throughout the world.

Micro-credit project in our country mainly started to carry out with T.G.M.P. which was created in cooperation TİSVA, Grameen Bank and governorship of Diyarbakır on 18.07.2003 in Diyarbakır. Duties and responsibilities regarding micro credit is given to Special Provincial Administrations with Special Provincial Administration Law No. 5302. Thus, micro credit has reached the legal basis with this law. Prevalence of micro-credit has increased in our country as from this date.

In general, it can be summarized this way in this thesis that mainly the special provincial administrations and their micro credit activities are mentioned in detail.

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABİGEM	: Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.k.	: Adı Geçen Kitap
AIMS	: Assessing The Impact of Microenterprise Services
A.U.H.F.	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
b.	: Basım
BM	: Birleşmiş Milletler
B.Y.K.P.	: Beş Yıllık Kalkınma Planı
D.M.K.	: Devlet Memurları Kanunu
D.P.B.	: Devlet Personel Başkanlığı
D.S.İ.	: Devlet Su İşleri
Edt.	: Edition
EDU.	: Education
G.T.	: Grameen Trust
İ.Ö.İ.K.	: İl Özel İdaresi Kanunu
İSEDAK	: İslam Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi
İ.Y.U.K.	: İdari Yargılama Usul Kanunu
KAYA	: Kamu Yönetimi Araştırması
K.E.D.V.	: Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı
K.M.Y.K.K.	: Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
K.Y.T.Y.K.	: Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun
M.E.B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
MUFAD	: Muhasebe-Finans Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Derneği
NO	: Numara
O.D.T.Ü.	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
par.	: Paragraf
ROSCA	: Rotating Savings and Credit Associations

s.	: Sayfa
ss.	: Sayfalar
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TESEV	: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı
T.G.M.P.	: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı
TİSVA	: Türkiye İsrافی Önleme Vakfı
TODAİE	: Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi
vb.	: Ve Benzerleri
vs.	: Ve Saire
YİD	: Yap-İşlet-Devret

GRAFİKLER LİSTESİ	Sayfa
Grafik 1: Toplam Üye Sayısı.....	73
Grafik 2: T.G.M.P. Tarafından Verilen Mikro Kredilerden Yararlanan Mikro Kredi Kullanıcı Sayısı.....	74
Grafik 3: T.G.M.P. Tarafından Verilen Mikro Kredilerden Yararlanan Grup Sayısı.....	75
Grafik 4: Mikro Kredilerin Geri Ödeme Oranları.....	76
Grafik 5: Kocaeli İlinde 2009 Yılında İlçelere Göre Ulaşılan Mikro Girişimcilerin Oransal Dağılımı.....	95
Grafik 6: 2009 Yılında Kocaeli’de Dağıtılan Mikro Kredilerin İlçelere Göre Oransal Dağılımı.....	96
Grafik 7: 2009 Yılında Kocaeli İlindeki Mikro Kredi Kullanıcılarının İş Kollarına Göre Miktar ve Oran Bakımından Dağılımı.....	97

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: İl Genel Meclisi Üye Sayısı.....	17
Tablo 2: 2000 – 2009 Yılları Arasında İl Özel İdaresi Harcamaları (TL).....	48
Tablo 3: İl Özel İdarelerinin TİSVA İle Ortak Hizmet Projesi Olarak T.G.M.P.’nin Mikro Kredi Şubelerinin Bulunduğu İller.....	60
Tablo 4: Mikro Kredilerin T.G.M.P. Tarafından Verildiği Sektörler.....	70 - 71
Tablo 5: Yıllar İtibariyle T.G.M.P. Tarafından Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı.....	72
Tablo 6: Mikro Kredinin Dağıtıldığı Sektörlerle İlgili İstatistiki Veriler.....	77
Tablo 7: Verilen Farklı Mikro Kredi Miktarlarına Göre Kişi Başı Haftalık Taksit Ödemeleri.....	89
Tablo 8: Kocaeli İl Özel İdaresi Tarafından Verilen Mikro Kredilerin 2009 Yılında Verildiği Sektörler.....	93 - 94
Tablo 9: 2009 Yılında Kocaeli İlinde İlçelere Göre Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı ve Mikro Kredi Kullanıcı Sayısı.....	94
Tablo 10: Kocaeli İl Özel İdaresi Tarafından Verilen Mikro Kredilerin 2010 Yılında Verildiği Sektörler.....	98
Tablo 11: 2010 Yılında Kocaeli İlindeki İlçelere Göre 1. ve 2. Kez Mikro Kredi Kullanan Kişilerin Dağılımı.....	99

GİRİŞ

Yoksulluk insanlık tarihi boyunca tüm ulusların yaşadığı bir sorun olmuştur. Hayatın her alanında kendisini olumsuz bir şekilde gösteren bu sorun giderek de artma eğilimi göstermektedir. Bu sorun günümüzde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sürekli ve yoğun bir şekilde görülürken, gelişmiş ülkelerde ise daha bölgesel ve kısmi olarak görülmektedir. Yani yoksulluk, tüm ülkelerin az veya çok karşılaştığı bir problemdir.

İşte bu yoksulluk problemine karşı 20. yüzyılda özellikle de 2. Dünya Savaşı sonrasında ülkeler gerek tek başlarına, gerekse Birleşmiş Milletler, OECD gibi uluslar arası kuruluşların yardımlarını alarak birtakım politikalar yürütmüşlerdir. Ancak yoksullukla mücadelede uygulanan bu politikalardan istenen neticelerin alınamaması bunların gözden geçirilmesine ve hatta bu hususta yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu amaçla geliştirilen ve zaman içinde en başarılı, etkin, yaygın olacak olan yaklaşım ise mikro kredidir.

Mikro kredi modeli ilk defa Bangladeş'in Chitagong Üniversitesi'nde ekonomi profesörü olan Muhammed Yunus tarafından, 1974 yılında, ortaya atılmıştır. Muhammed Yunus teminat eksikliği yüzünden bankalardan kredi alamayan ve geçimlerini sağlamak için yüksek faizli kredi veren tefecilerden borç almak zorunda kalan yoksul köylü kadınlardan birine, teminat istemeden ve sadece insana güven esasına dayalı olarak, bambu sepeti yapması için 6 dolar vererek mikro kredi uygulamasını başlatmıştır. Bu doğrultuda mikro kredi dar gelirli kişilere kendi adlarına gelir getiren bir faaliyette bulunmaları amacıyla ipotek, kefalet gibi teminatlar istenmeksizin verilen küçük ölçekli bir sermaye olarak tanımlanabilir.

Mikro kredi uygulamasının getirdiği bu avantajlar, onun Bangladeş'te önemli başarılar elde etmesine ve 1983'te sadece mikro kredi programına yönelik çalışan Grameen Bank'ın kurulmasına yol açmıştır. 1980'li yıllardan itibaren ise mikro kredi uygulamaları dünyanın pek çok ülkesine yayılmış ve günümüzde de 175 ülkede uygulanır hale gelmiştir.

Mikro kredi konusunda ülkemizdeki ilk çalışmalar KEDV tarafından yapılsa da, bu konu ülkemizin gündemine tam anlamıyla TİSVA öncülüğünde yapılan

çalışmalarla gelmiştir. Bu çerçevede TİSVA ile Grameen Trust Bankası Grameen mikro kredi modelini Türkiye’de uygulamak üzere 11 Haziran 2003’de bir protokol imzalamışlar ve yaklaşık bir ay sonra TİSVA, Grameen Trust Bankası ve Diyarbakır Valiliği işbirliği ile 18 Temmuz 2003’de, Diyarbakır’da T.G.M.P. uygulanmaya başlanmıştır.

Ülkemizde gerçek anlamda bu dönemde başlayan mikro kredi uygulamaları 22.02.2005 gün ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanunu ile de yasal dayanağına kavuşmuştur. Bu kanun ile yoksul kişilere mikro kredi verilmesi il özel idarelerinin görev ve yetkileri arasına girmiştir. İl özel idareleri de bu görev ve sorumluluğunu - bu kanun hükümleri çerçevesinde - hem tek başına hem de dernek, vakıf gibi bir kuruluş veya kuruluşlarla ortak hizmet projesi şeklinde yerine getirebilmektedir.

Uygulamada ise il özel idarelerinin çoğu mikro kredi konusundaki görev ve sorumluluğunu farklı kuruluşlarla özellikle de TİSVA ile ortak hizmet projesi gerçekleştirerek yerine getirmektedir. Mikro kredi konusundaki görev ve sorumluluğunu tek başına yürüten il özel idareleri ise daha azdır.

“ İl özel idaresi, mikro kredi uygulaması hususunda başarılı ve uygun bir yerel yönetim birimidir.” cümlesi ise bu çalışmanın hipotezidir.

Bu doğrultuda çalışmamızın amacı il özel idareleri ile il özel idarelerinin mikro kredi faaliyetlerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve il özel idarelerinin mikro kredi uygulaması konusunda başarılı ve uygun bir yerel yönetim birimi olup olmadığı hususunun tartışılmasıdır.

Bu amaçla çalışmanın birinci bölümünde il özel idareleri ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu kapsamda il özel idaresinin tarihçesi, hukuki dayanağı ve niteliği, görev – yetki ve sorumlulukları, organları, örgütü, denetimi ile maliyesine değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde mikro kredi kavramı ile mikro kredinin tarihsel gelişimi ve kuramsal çerçevesine değinilmiş, bu alt başlıklar mikro kredi sistemi bölüm başlığı altında toplanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde il özel idarelerinin mikro kredi faaliyetleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu çerçevede il özel idarelerinin mikro kredi uygulamaları ile bir örnek olarak Kocaeli il özel idaresinin mikro kredi uygulamasına, bunun yasal dayanağına ve mikro kredinin sosyoekonomik etkilerine değinilmiştir.

Sonuç bölümünde ise il özel idarelerinin mikro kredi uygulamaları ile ilgili değerlendirmeler yapılarak, il özel idarelerinin mikro kredi konusunda daha etkin uygulamalar gerçekleştirebilmeleri için birtakım öneriler getirilmiştir.

1. BÖLÜM: BİR YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK İL ÖZEL İDARELERİ

1.1. İL ÖZEL İDARESİNİN TARİHÇESİ

1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde İl Özel İdareleri

1.1.1.1. 1876 Tarihli Kanunu Esasi Öncesi İl Özel İdareleri

1.1.1.1.1. 1864 Vilayat Nizamnamesi

Bugünkü il özel idarelerinin yasal temeli 1281 (1864) tarihli Teşkili Vilayat Nizamnamesi ile atılmıştır.¹ Fuad ve Mithat paşaların öncülüğünde hazırlanan Vilayet Nizamnamesiyle, uzun süredir uygulanmakta olan “eyalet” yönteminden “vilayet” (il) sistemine geçildi.² Bu Nizamname ile ülke vilayet, sancak, kaza ve köylere ayrılmıştır. Halkın yönetime katılımının sağlanması ile merkeziyetçiliğin azaltılması bu Nizamnamenin esas amacı idi.

Bu Nizamname ile illerin bugünkü gibi biri genel biri özel olmak üzere iki çeşit idaresi olacağı öngörülmüştür. Ancak, bu Nizamnamede il özel idaresine tüzel kişilik tanınmamıştır. Bu Nizamnameye göre ayrıca her ilde valinin başkanlığında müslim ve gayrimüslim kişiler arasından seçilecek kişilerden oluşacak olan Meclis-i Umum-i Vilayet yani il genel meclisi kurulacaktır. İl genel meclisi toplantıları senede sadece bir kez yapılacaktır. Toplantı süreleri ise 40 günü geçemeyecektir. Meclis gündeminin belirlenmesinde ise valinin rolü oldukça baskındır.

İl özel idaresine bu Nizamname ile tüzel kişiliğin tanınmamış olması ile il özel idaresinin kendi personeline sahip olamaması il özel idareleri için bir eksiklik olmuştur.

1.1.1.1.2. 1871 İdare-i Umumiye-i Vilayat Nizamnamesi

1871 İdare-i Umumiye-i Vilayat Nizamnamesi ile 1864 Vilayat Nizamnamesi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Nizamname ile eski Nizamnamedeki gibi il özel

¹ Halil Nadaroğlu, **Mahalli İdareler: Teorisi, Ekonomisi, Uygulaması**, 7.b. , İstanbul: Beta Basım, Yayın, Dağıtım, 2001, s. 177

² Bilal Eryılmaz, **Kamu Yönetimi**, İstanbul: Erkam Matbaası, 2005, s. 113

idarelerine tüzel kişilik verilmemiştir. Dolayısıyla il özel idareleri kendi malvarlığına, gelir kaynaklarına ve bütçesine sahip olamamışlardır.

Yeni Nizamnamede eski Nizamname ile il özel idaresine verilen görevler (Devlet yollarının bakım ve onarımı, devlet binalarının inşası, bakım ve onarımı vb.) aynen korunmuş; hatta il özel idarelerine daha farklı görevler de verilmiştir. Örneğin; kamu ihaleleri hakkında görüşülüp karara varılması, eğitim alanında çeşitli görevler vb. bunlardan bazılarıdır.

Sonuç olarak 1876 Kanunu Esasi öncesi il özel idareleri bu Nizamnameler ile tüzel kişiliğe kavuşturulmadıkları için bir yerel yönetim birimi olarak kabul edilmemektedirler.

1.1.1.2. 1876 Tarihli Kanunu Esasi’de İl Özel İdareleri

1.1.1.2.1. Anayasal Düzenlemeler

İl özel idareleri ilk kez 1876 tarihli Kanunu Esasi’de anayasal bir dayanağa kavuşturulmuştur. Bu Anayasanın 108. maddesinde vilayet işlerinin görevlerin ayrımı ve yetki genişliği esaslarına göre idare olunacağı hüküm olunmuştur. 1876 tarihli Kanunu Esasi’nin 110. maddesinde ise il genel meclislerinin görevlerine ilişkin esaslar ortaya konmaktadır. Ayrıca bu anayasa il genel meclislerinin seçilme ilkelerinin kanunla düzenleneceğini de belirtmiştir.

Fakat 1. Meşrutiyet uzun sürmemiş ve Anayasa’nın uygulanması da ertelenmiştir. Bu yüzden yukarıda değinilen görev ayrımı ilkesi 1908 de ilan edilen 2. Meşrutiyet’e kadar uygulanamayıp, askıda kalmıştır.

1.1.1.2.2. 1913 Tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu

1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu ile il özel idaresi yeniden düzenlenmiştir. Buna göre: “ Bağımsız bir varlığı ve tüzel kişiliği olan yerinden yönetim idaresi olan ilin kendine özgü gelir kaynakları, giderleri ve bunları düzenleyen özel bir bütçesi vardır.”³

³ İsmet Giritli, **Türkiye’nin İdari Yapısı: (Kamu Yönetimi Teşkilatı)**, 11. b. , İstanbul: Der Yayınları, 1999, s. 58

Bu kanun esas itibari ile 2 kısıma ayrılmaktadır. Birinci kısım (İlk 74 madde) ilin genel idaresine ilişkin hükümleri barındırmaktadır. Kanunun ikinci kısmı ise (75. – 149. maddeler) il özel idaresini düzenlemektedir. Yani bu kanunda il genel yönetimi ile il özel yönetimi birlikte düzenlenmiştir. Bu kanunun ilk kısmı 1949 yılında çıkartılan 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır. İkinci kısım ise (75. – 149. maddeleri) zaman içinde pek çok değişikliğe uğramıştır ve nihayetinde 2005 yılında çıkarılan 5302 sayılı il özel idaresi kanunu (İ.Ö.İ.K.) ile ilga edilmiştir.

İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu; eğitim, sağlık, tarım ve hayvancılık, bayındırlık vs. alanlarda il özel idarelerine önemli görevler yüklese de; bunlar bu dönemde il özel idaresinin idari, mali ve teknik olanaklarını aşmıştır.

Bu dönemde il özel idareleri çeşitli sorunlar yaşamıştır. Bu sorunları görev karmaşası ve teşkilat yapısındaki yetersizlikler olarak kısaca ikiye ayırabiliriz. 1950' li yıllardan sonra il özel idaresine bırakılan görevlerin merkezi idare birimleri tarafından da yerine getirilmesi bu görev karmaşasına yol açmıştır. Çünkü il özel idareleri örgütsel kapasitelerini aşan görevlendirmelere tabi tutulmuşlardır. Bu nedenle il özel idarelerinin görevleri, birer ikişer, genel idareye geçmiştir.⁴ Örneğin, il özel idaresine İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu ile verilen eğitimle ilgili görevler büyük ölçüde Milli Eğitim Bakanlığına (M.E.B.) geçmiş; il özel idaresine okul bakım, onarımı ile ilgili görevler bırakılmıştır. Ayrıca İl Özel İdareleri yeterli bir teşkilat yapısına kavuşturulamamıştır. Yeterli ekipman ve personele sahip olmamasından ötürü il özel idareleri görevlerini etkin bir şekilde yerine getirememiştir. Bu durum il özel idarelerini adeta merkeze yardımcı bir kurum durumuna sokmuştur.

Bu sorunlar il özel idarelerinin kaldırılması tartışmalarına bile yol açmıştır. Fakat yerel yönetimler reformu çerçevesinde 2005 yılında yürürlüğe giren 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile İl Özel İdareleri yeniden düzenlenmiş ve il özel idarelerine yeni bir soluk verilmiştir.

⁴ Şeref Gözübüyük, **Türkiye'nin İdari Yapısı**, 4. b. , Ankara: Sevinç Matbaası, 1974, s. 120

1.1.1.3. 1921 Tarihli Teşkilat-ı Esasiye

“1921 Anayasası, yerinden yönetim konusunda devamlılığı temsil etmekteydi. Diğer anayasalardan ayrıldığı nokta, daha yerinden yönetimi bir anlayışı benimsemiş olmasıdır.”⁵ Bu doğrultuda, 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye ile il özel idaresine geniş yetkiler tanınmaktadır. Ancak bu anayasanın esasen 11. , 12. , 13. ve 14. maddeleri il özel idarelerini ilgilendirmektedir.

Bu Anayasanın 11. maddesi yerel işlerde ile tüzel kişilik ve özerklik tanımıştır. “Yerel Özerklik”, yerel yönetime, herhangi bir devlet ya da merkezi yönetim karışması olmaksızın, kendi yapısını, örgütünü ve işleyişini düzenleyebilmek konusunda tanınan kapsamlı yasal yetkiye verilen addır.⁶ Ayrıca bu Anayasanın 12. ile 13. maddelerinde tüm illerde, il genel yönetimiyle birlikte il özel idarelerinde, üyeleri il halkınca iki yıl için seçilecek olan bir “ Vilayet Şurası” (İl Meclisi) oluşturulması öngörülmektedir. Anayasa yerel meclislerin kendi başkanlarını seçmelerini öngörüyordu.⁷ Dolayısıyla yukarıda değinilen Vilayet Şurası da başkanını kendi üyeleri arasından seçecektir. 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye'nin 14. maddesi ise valinin il özel idaresiyle il genel yönetiminin görevleri arasında bir uyumsuzluk, çatışma olması durumunda devreye gireceğini belirtmektedir.

1.1.2. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde İl Özel İdareleri

1.1.2.1. 1924 ile 1961 Anayasaları Arasındaki Dönemde İl Özel İdareleri

Bu dönem içerisinde 1924 Anayasası çıkarılmıştır. Bu Anayasa'da il özel idareleri ile ilgili doğrudan herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Bu dönemde ayrıca il özel idareleri ile ilgili doğrudan bir yasal düzenleme de mevcut değildir. Fakat il özel idarelerini ilgilendiren kimi yasal düzenlemeler mevcuttur. Örneğin:

⁵ Ramazan Şengül, **Yerel Yönetimler**, 1. b. , Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2010, s. 38

⁶ Selahattin Yıldırım, **Yerel Yönetim ve Demokrasi: Kavramlar, Yaklaşımlar**, İstanbul: Kent Basımevi, 1993, s. 149

⁷ Veysel K. Bilgiç, **Yerel Yönetimler: Teorik Çerçeve, Öğreti, Uygulama – Yargı Kararları, Uluslar Arası Metinler (İngiltere İle Mukayeseli)**, Ankara: 21. Yüzyıl Yayınları, 1998, s. 39

- 1926 yıl ve 904 sayılı Islahı Hayvanat Kanunu, fakir köylülere damızlık hayvan temininin, at yarışı düzenlenmesinin il özel idarelerinin görevleri arasına alınmasını hükmetmiştir.⁸

- 1927 yılında çıkarılan 1131 sayılı Devlet ve Vilayet Yollarının Tevhidi Hakkında Kanun Devlet yolları ile il yolları birleştirilmesi ile bunların yapım, bakım, onarım ve işletmelerini il özel idarelerine bırakmıştır.

- 1950 tarihli 5539 sayılı yasayla karayolları Devlet, il ve köy yolları şeklinde olmak üzere üç kısma ayrılmıştır. Bu kanuna göre il ve köy yollarının yapımında merkezi yönetim il özel idaresine yardım edecektir.

Fakat bu dönemde, il özel idaresinin olan pek çok görev merkezi yönetim birimlerine devredilmiştir. Örneğin:

- 1940 yılında çıkarılan 3785 sayılı Kanun ile şehirlerarası yolcu taşıma işlerine ait yetkiler il özel idarelerinden alınmıştır. Bu yetkiler Ulaştırma Bakanlığına devredilmiştir.

- 1953 tarihli 6200 sayılı Devlet Su İşleri (D.S.İ.) Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun, bataklıkların kurutulması görevini il özel idarelerinden almış ve bu görevi D.S.İ.'ye vermiştir.

- 10.07.1953 gün ve 6134 sayılı Kanun ile il özel idaresi hastaneleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredilmiştir.

Sonuç olarak bu dönemde il özel idarelerine 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu ile verilen görevler merkezi idare birimlerine geçmeye başlamıştır. İl özel idarelerinin görev alanı daralmış ve pasif bir duruma itilmişlerdir.

1.1.2.2. 1961 ile 1982 Anayasaları Arasındaki Dönemde İl Özel İdareleri

Bu dönemde 1961 Anayasası çıkarılmıştır. Bu Anayasa'da da, önceki Anayasada olduğu gibi, il özel idareleri ile ilgili doğrudan herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Fakat bu Anayasa'da yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynaklarının tahsisi öngörülmektedir. Ayrıca bu Anayasa ile yerel yönetimlerin

⁸ Atanur Aydın, "Türkiye'de Mahalli İdarelerin Reorganizasyonunda İl Özel İdareleri (AB'ne Uyumu ve Verimliliği)" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001), s. 17

karar organlarının organlık sıfatlarını kazanıp kaybetmesinin denetimi yargıya verilmiştir.

Bu dönemde 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanununda, İçişleri Bakanlığınca 1972 yılında hazırlanan ve kanunlaşmayan bir il özel idaresi kanun tasarısı olsa da, bir değişikliğe gidilememiştir. Önceki dönemde olduğu gibi il özel idaresine bu kanunla verilen kimi görevler merkezi idare birimlerine gitmeye devam etmiştir.

Bu dönemde kalkınma planları oluşturulmaya başlanmış ve 1963 yılında 1. beş yıllık kalkınma planı (B.Y.K.P.) hayata geçmiştir. 1. B.Y.K.P.'nda il özel idarelerine açıkça yer verilmemiştir. Birinci ve ikinci beş yıllık kalkınma planlarının ardından hazırlanan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı ile mahalli idarelere özel bir ağırlık verilmiş il özel idarelerine açıkça değinilerek "İl Mahalli İdareler Planlaması" adı altında toplanan bir sistem içinde mahalli idarelerin kısa ve uzun vadeli yatırım programları ve hesapları yapması öngörülmüş, görev ve gelirlerinin düzene kavuşturulması kararlaştırılmıştır.⁹

1978 – 1982 yıllarını kapsayan 4. B.Y.K.P.'nda ise il özel idarelerine değinilerek onlara görevleriyle orantılı gelir kaynaklarının sağlanması, il düzeyindeki görev ve yetki karmaşasının önlenmesi için vali ve il genel meclisinin görev ve sorumluluklarının açıkça belirlenmesi gibi sorun tespitine ve çeşitli çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Son olarak, 12.09.1980 tarihinde askeri bir darbe olmuş ve sonraki süreçte 1961 Anayasasının yerini 1982 Anayasası almıştır.

1.1.2.3. 1982 Anayasası Sonrası Dönem

1982 Anayasasında " Yerel yönetimlere ilişkin doğrudan ve kapsamlı düzenlemeler 127. maddede yapılmıştır."¹⁰ Bu maddeye göre: "Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler

⁹ Mustafa Gündoğan, " İl Özel İdareleri", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998), s. 28

¹⁰ Şengül, a.g.k. , s. 40

tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir...” Bu maddeden il özel idaresinin il halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olan bir yerel yönetim birimi olduğu anlaşılmaktadır. Bu maddede ayrıca yerel yönetim birimlerinin seçimlerinin 5 yılda bir yapılacağı ve merkezi idarenin, idarenin bütünlüğü ilkesi çerçevesinde, kanuna uygun bir şekilde, mahalli idareler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu da belirtilmektedir. Son olarak aynı maddenin 4. fıkrasında: “Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahallî idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.” hükmü belirtilmiştir.

1982 Anayasası sonrasında düzenlenen 5. beş yıllık kalkınma planında ise il özel idarelerinin günün şartlarına uygun hale getirilmesi ve gelirleri ile görevleri arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi gerekliliğine değinilmiştir. Fakat tespit edilen bu sorunlara karşılık bir çözüm üretilmemiştir.

Fakat 26.05.1987 gün ve 3360 sayılı kanunla 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanununda birtakım değişikliklere gidilmiştir. Ancak 3360 sayılı kanunun bazı maddelerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulmuş ve bu kanunun 3 maddesi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. İptal edilen maddeler ise şunlardır:

- 3360 sayılı kanun'un 2. maddesindeki "İl Özel İdarelerinin görevli olduğu mahalli müşterek ihtiyaçların kapsamı ve sınırı Bakanlar Kurulunca tespit olunur" hükmü, Anayasa Mahkemesi'nce Anayasa'nın 127. maddesindeki "mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir" hükmüne aykırı bulunarak iptal edilmiştir.¹¹

- 3360 sayılı kanunun 7. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen “ Yıllık program dışında yapılacak işler valinin teklifi ve ilgili bakanın onayı ile yürürlüğe girer.” hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasanın 127. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen “ yerinden yönetim ilkesi” ne aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

¹¹ Yusuf Şevki Hakyemez, “ İl Özel İdarelerinin İşlevi, Organları ve Roller ”, **Sayıştay Dergisi**, sayı: 31 (Ekim – Aralık 1998), s. 174

- “ 3360 sayılı yasanın 14. maddesinin son fıkrası ile İl Özel İdare Müdürü, Bayındırlık ve İskan İl Müdürü ve Köy Hizmetleri İl Müdürü; İl Daimi Encümeni'nin tabii üyesi olarak öngörülmekteydi. Böylece seçimle oluşması gereken bir mahalli idare biriminin karar ve danışma organında üç tane atanmış üye yer alıyor ki, bu da Anayasa'nın 127. maddesindeki ‘ karar organları seçimle oluşturulan’ mahalli idare hükmü ile aykırılık oluşturur.”¹² Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi de 3360 sayılı kanunun 14. maddesinin son fıkrasını iptal etmiştir.

Kanunda İl Özel İdarelerinin görevleri maddeler halinde (15 madde) sayılmıştır.¹³ Bu kanun il özel idaresinin teşkilat sorunlarından ziyade görev ve yetki sorunlarına öncelik vermiştir. Bu kanuna göre:

- İl özel idareleri yıllık programlar hazırlayacaklardır.
- İl özel idarelerinin bütçelerini artık hükümet değil, İçişleri Bakanlığı onaylayacaktır.
- İl özel idare müdürü, il özel idaresinin validen sonraki en yetkili görevlisi haline getirilmiştir. İl özel idare müdürü il özel idaresi hizmetlerinin yerine getirilmesinden valiyeye karşı sorumludur.

Sonraki dönemde ise 1991 yılında Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi (TODAİE) tarafından Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA) raporu yayımlanmıştır. Bu raporda il özel idarelerinin özerkliği ile görev ve gelir kaynaklarının artırılması gerekliliği savunulmaktadır. Bu raporda ayrıca il özel idarelerinin daha dinamik bir yapıya kavuşturulması önerilmektedir. Fakat bu raporda yapılan öneriler, önceki dönemde olduğu gibi, çoğunlukla gerçekleştirme imkanı bulamamıştır.

Nihayetinde il özel idareleri, mevcut yasal düzenlemeyle gelişen ve değişen çağa, taleplere, beklentilere ayak uyduramayıp kaynak ve görevlerini yitirmiş; 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanununda 1987 yılında çıkarılan 3360 sayılı kanunla yapılan birtakım değişikliklere rağmen il özel idarelerinin, yukarıda belirtilen, kronik sorunları devam etmiştir.

¹² Hakyemez, a.g.e. , s. 175

¹³ Ferhat Başkan Özgen, “Cumhuriyetin 75. Yılında, Bütçe Disiplini Açısından Genellik ve Birlik İlkelerinden Sapmalar” , Cumhuriyetimizin 75. Yılına Armağan (Sosyal, Siyasal Ve Ekonomik Gelişmeler Üzerine Düşünceler), 1999, No: 8, <http://www.econturk.org/butce.pdf> (23.12.2010), s. 8

Sonraki dönemde ise Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik çalışmaları neticesinde gündeme gelen kamu yönetimi reformu çerçevesinde yerel yönetimlerde katılımcılığın, hesap verebilirliğin, şeffaflığın sağlanması ile görev, yetki ve kaynak dağılımının yeniden düzenlenmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda 22.02.2005 gün ve 5302 sayılı İ.Ö.İ.K., 04.03.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

1.2. İL ÖZEL İDARESİNİN HUKUKİ DAYANAĞI VE NİTELİĞİ

Bir yerel yönetim birimi olarak il özel idaresinin hukuki dayanakları 1982 Anayasasının 127. maddesi ile Anayasa'nın bu maddesine dayanılarak yeniden düzenlenip 2005 yılında Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.' dur. 1982 Anayasasının 127. maddesine göre yerel yönetimler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını gidermek üzere yasayla kurulan; kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine yasada gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Buradan anlaşılacağı üzere il özel idaresi bir yerel yönetim birimidir ve il halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını gidermek üzere yasayla kurulan bir kamu kurumudur. Yani il özel idaresinin görev alanı bir belediye gibi bir belde alanıyla veya bir köy gibi köy alanıyla sınırlı olmayıp; il sınırları içerisindeki belediye, köy ve köy altı yerleşim yerleri de dahil olmak üzere ormanlıkları, gölleri, akarsuları, dağları, bağ – bahçeleri vs. de kapsamaktadır.

1982 Anayasasının 127. maddesine göre;

- İl özel idaresinin kuruluş ile görevleri ve yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun biçimde yasayla düzenlenmektedir
- İl özel idaresinin karar organı olan il genel meclisi seçimleri beş yılda bir yapılmaktadır.
- Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yolu ile olmaktadır.
- Merkezî idare, yerel yönetimler üzerinde kanunda belirtilen esas ve usuller çerçevesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir.
- Yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanacaktır.

1982 Anayasasının 127. maddesi uyarınca 2005 yılında Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. da il özel idaresinin yasal dayanağını oluşturmaktadır. Bu kanunun 3. maddesinde il özel idaresi, yukarıda belirtilenlere paralel olarak, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmaktadır.

Fakat il özel idareleri tüzel kişiliğini ilk defa 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu ile kazanmıştır. Ancak il özel idareleri o dönem şimdiki gibi idarî ve malî özerkliğe sahip bir yerel yönetim birimi olmaktan ziyade merkeze yardımcı bir kurum gibi düzenlenmişti.

Son olarak, “İl Özel Yönetimleri yasa ile kurulurlar, yeni bir il kurulduğunda yeni il ile birlikte bir de il özel idaresi kurulmuş olur.”¹⁴ Bugün 81 il, dolayısıyla 81 il özel idaresi bulunmaktadır.¹⁵ Fakat ilin kaldırılmasıyla il özel idaresinin tüzel kişiliği de sona ermektedir.

1.3. İL ÖZEL İDARESİNİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

1.3.1. İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları

1.3.1.1. Genel Olarak

1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu döneminde il özel idareleri devletin adalet, dış politika ve güvenlik görevlerinin dışında kalan hemen hemen tüm hizmetleri, (örneğin sağlık, eğitim ve öğretim, sosyal yardım, bayındırlık, tarım ve hayvancılık) kanunun bir gereği olarak yerine getirmiştir.

Fakat 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu, il özel idarelerine kendisinin örgütsel ve mali yapısını aşan görevler yüklemiştir. Zaman içerisinde bu görevler merkezi yönetim kuruluşlarına geçmiş ve bu hususta herhangi bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Bu da aynı görevi yerine getirmekle görevli olarak

¹⁴ Aykut Polatoğlu, **Kamu Yönetimi: Genel İlkeler ve Türkiye Uygulaması**, 2. b. , Ankara: Odtü Yayıncılık, 2003, s. 127

¹⁵ Turgay Ergün, **Kamu Yönetimi: Kuram, Siyasa, Uygulama**, 1. b. , Ankara: TODAİE, 2004, s. 180

merkezi idare birimleri ile il özel idaresi arasında görev karmaşasına sebebiyet vermiştir.

Bu görev karmaşası il özel idarelerini giderek daha pasifize ederek, onun tüzel kişiliğe sahip bir yerel yönetim birimi olma statüsünü esnetip adeta merkeze yardımcı bir kamu kuruluşu niteliğine bürümüştür.

Fakat 2000’li yıllarda kamu yönetimi reformu çerçevesinde pek çok kanun çıkarılmış, bu doğrultuda köy hariç yerel yönetim kanunları değiştirilmiş ve kanunlaşmamış olsa da 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun (K.Y.T.Y.K.) 2004 yılında gündeme gelmiştir.

5227 sayılı K.Y.T.Y.K. taslağının amaçlarından birisi merkezi yönetim birimleri ile mahalli idareler arasındaki görev, yetki ve sorumluluk dağılımını yeniden düzenlemektir. Bu doğrultuda yerel yönetimlere görev, yetki ve sorumluluk aktarımı söz konusudur. Ancak yerel yönetimlere devredilen yetki ve sorumlulukların çok büyük bir bölümü il özel idarelerine aktarılmaktadır.¹⁶ Dolayısıyla “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı merkeziyetçi yapıyı yerelleştiren bir düzenlemedir.”¹⁷ Hatta icracı sekiz bakanlığın taşra teşkilatları ile bazı genel müdürlüklerin taşra teşkilatlarının yerel yönetimlere devri de öngörülmüştür. Örneğin bu kanun tasarısı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü taşra teşkilâtının belediye sınırları dışındaki görev ve yetkilerinin, il özel idarelerine devredilmesini belirtmekteydi.

Fakat kamu yönetimi reformu çerçevesinde düzenlenen 5227 sayılı K.Y.T.Y.K.’nun yasalaşamamış olması (Cumhurbaşkanınca iade edildikten sonra yasalaşması için bir somut gelişmenin olmaması) bu düzenlemenin yerindelik, hizmetlerde yerellik gibi getirmek istediği temel ilkelerin başka kanunlarca düzenlenmesine engel olmamıştır.

Bu kapsamda yerel yönetimlerde yeniden yapılandırma çalışmaları yapılmıştır. 22.02.2005 tarih ve 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile eski kanunda il özel idaresinin mali yetersizlikler, personel eksikliği vs. sebeplerden ötürü yerine getiremeyip merkezi idareye geçen görevler yeniden il özel idaresine geçmiştir. Özellikle yerel nitelikteki

¹⁶ Ahmet Nohutçu, **İdare Hukuku**, 2. b. , Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi, 2009, s. 476

¹⁷ Hasan Hüseyin Çevik, **Türkiye’de Kamu Yönetimi Sorunları**, 2. b. , Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 121

ihtiyaçların en etkin düzeyde karşılanması, bu ihtiyaçların yakından gözlemlenmesini ve gerekli hizmetlerin yaratılmasını zorunlu kılmaktadır.¹⁸

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 5. maddesine göre il özel idaresinin görev alanı il sınırlarını kapsamaktadır. Bu çerçevede il özel idaresi, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan idari ve mali özerkliğe sahip bir yerel yönetim birimidir.

1.3.1.2. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununa Göre İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nda il özel idaresinin görev ve sorumlulukları mahalli ve müşterek olma şartıyla il sınırları içinde ve belediye sınırları dışında olmak üzere bir hizmet alanı ayırımına tabi tutulmuştur. Buna göre il özel idarelerinin il sınırları içerisinde yapmakla yükümlü olduğu görevler şunlardır:

- Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret;
- İlin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları;
- İlk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak yapılacak hizmetler.

İl özel idarelerinin belediye sınırları dışında yapmakla yükümlü oldukları görevler ise şunlardır:

- İmar, yol, su, kanalizasyon;
- Katı atık ve çevre;
- Orman köylerinin desteklenmesi;
- Kültür, turizm, gençlik ve spor;
- Ağaçlandırma, park ve bahçe tesisi;
- Acil yardım ve kurtarma.

¹⁸ Zehra Aygün, **Kamu Yönetimi**, 1. b. , İstanbul: Kum Saati Yayınları, 2008, s. 77

1.3.2. İl Özel İdaresinin Yetki ve İmtiyazları

İl özel idaresinin yetkileri ve imtiyazları 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.' nun 7. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre il özel idaresinin yetkileri ve imtiyazları ise:

- Belediye sınırları dışındaki gayri sıhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek;
- Özel kanunları gereğince il özel idaresine ait vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak;
- Borç almak ve bağış kabul etmek;
- Hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, taşınır ve taşınmaz malları almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, takas etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek;
- Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek;
- Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak;
- Kanunlarda belirtilen cezaları vermek, şeklinde sıralanmıştır.

1.4. İL ÖZEL İDARESİNİN ORGANLARI VE ORGANLARA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

1.4.1. İl Özel İdaresinin Organları

İl özel idaresinin organları, il genel meclisi, il encümeni ve validir.¹⁹ Böylece önceki kanun dönemindeki gibi il özel idaresinin organları üçlü yapısını sürdürmüştür. Ancak, il daimi encümeni artık karar organı olarak kabul edilmezken ismi de 'il encümeni' olarak değiştirilmiş ve valinin il genel meclisinin başı olma sıfatı elinden alınmıştır.²⁰

¹⁹ Şengül, a.g.k. , s. 53

²⁰ M. Zahid Sobacı, "Yeni İl Özel İdaresi Kanununun Öngörülleri", **Yerel Yönetim ve Denetim Aylık Mesleki ve Bilimsel Dergi**, Cilt 10, No:5, Mayıs 2005, s. 45

1.4.1.1. İl Genel Meclisi

İl özel idaresinin, genel karar organı il genel meclisidir.²¹ İl genel meclisi üyelerinin seçilmesi ise 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarları ve İhtiyar Heyetlerinin Seçimi Hakkında Kanun'daki esas ve usuller çerçevesinde yapılmaktadır. Bu kanunun 5. maddesine göre ilçelerin son genel nüfus sayımındaki nüfusu il genel meclisi üye sayısının belirlenmesindeki ana kriterdir.

Tablo 1: İl Genel Meclisi Üye Sayısı

Meclis Üye Sayısı	İlçe Nüfusu
2	25.000'e kadar
3	25.001 – 50.000
4	50.001 – 75.000
5	75.001 – 100.000

Yukarıdaki tabloya göre il genel meclisi üye sayısı 100.000 nüfusa kadar her 25.000 kişide bir, 1 kişi artacaktır. İl genel meclisi asil üye sayısı kadar yedek üye belirlenir.²² 100.000 nüfus üzeri her 100.000 kişi için ise birer asil ve yedek üye, meclis üye sayısına eklenmektedir.

1.4.1.1.1. İl Genel Meclisinin Görev ve Yetkileri

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 10.maddesinde il genel meclisinin görev ve yetkileri maddeler halinde sıralanmıştır. Buna göre il genel meclisinin görev ve yetkileri şunlardır:

- Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak.
- İl çevre düzeni plânı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak.

²¹ Eryılmaz, a.g.k. , s. 130

²² Şengül, a.g.k. s. 54

- Bütçe içi işletmeler ile Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.

- Şartlı bağışları kabul etmek.

- İl özel idaresi adına imtiyaz verilmesine ve il özel idaresi yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına, il özel idaresine ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.

- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

- Borçlanmaya karar vermek.

- Taşınmaz mal alımına, satımına, trampa edilmesine, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın akar haline getirilmesine izin; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi yirmi beş yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.

- Encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.

- Norm kadro çerçevesinde il özel idaresinin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.

- Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.

- İl özel idaresine kanunlarla verilen görev ve hizmetler dışında kalan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek

- Yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek.

- İl özel idaresi tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.

İl genel meclisine ayrıca 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 35. ve 64. maddelerinde de bazı görevler yüklenmiştir. 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 35. maddesi il özel idaresi örgütünü oluşturan birimleri teker teker belirtip; bu birimlerin dışındaki birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesini il genel meclisinin kararına bağlamaktadır. Yine bu kanunun 64. maddesi uyarınca il özel idaresi görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda, il genel meclisinin alacağı karar üzerine, diğer kuruluşlarla anlaşma yapabilecektir.

1.4.1.1.2. Meclis Başkanlık Divanı

5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile valinin il genel meclisi başkanı olma niteliğine son verilmiştir. Artık yeni yasa ile il genel meclisinin başkanı kendi üyeleri arasından seçilecektir. Böylece Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesi'nin 3. maddesinin mahalli idarelerin meclis üyelerinin seçimle iş başına gelmesine ilişkin hükmü uygulama alanı bulmaktadır.²³

İl genel meclisi, yerel seçim sonuçlarının ilânını izleyen beşinci gün kendiliğinden toplanmaktadır. Meclisin en yaşlı üyesinin başkanlık ettiği bu toplantıda il genel meclisi kendi üyeleri arasından ve gizli oyla meclis başkanını, meclis birinci ve ikinci başkan vekillerini, ikisi yedek olmak üzere dört kâtip üyeyi ilk iki yıl için görev yapmak üzere seçmektedir. İki yıl bittikten sonra yapılacak olan meclis başkanlık divanı seçimi sonucu göreve gelen başkanlık divanı ise ilk yerel seçimlere kadar görev yapacaktır. Meclis başkanlığı ve başkanlık divanında boşalma olması halinde, kalan sürede görev yapmak üzere, yenisi seçilecektir. İl genel meclisi, başkanlık divanı seçimini 3 gün içerisinde tamamlanmak durumundadır. İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin 18. maddesine göre başkanlık divanı seçimi üç gün içinde tamamlanmaz ise il genel meclisi, 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 22. maddesinde belirtildiği üzere, İçişleri Bakanlığının bildirisi üzerine Danıştay'ın kararı ile feshedilmektedir.

İl genel meclisine meclis başkanı başkanlık etmektedir. İl genel meclisi başkanı, meclis çalışmalarında düzeni sağlamakla yükümlü kılınmıştır. İl genel meclisi başkanının mecliste bulunmaması durumunda il genel meclisine birinci başkan vekili, onun da bulunmaması durumunda ise il genel meclisine ikinci başkan vekili başkanlık etmektedir.

5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile valinin il genel meclisi başkanı olma durumu ortadan kaldırılmış ve onun il genel meclisi gündemini belirleme yetkisi de elinden alınmıştır. Böylelikle il özel idaresinin karar organı olarak il genel meclisi, il özel idaresinin yürütme organı olan vali karşısında güçlendirilmiştir.

²³ M. Zahit Sobacı, "Yeniden Yapılanma Sürecinde İl Özel İdarelerinin Dünü Bugünü ve Geleceği Üzerine Değerlendirmeler", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt:14, No:4, Ekim 2005, s. 40

1.4.1.1.3. Meclis Toplantısı

İl genel meclisi her ayın ilk haftası önceden belirleyecekleri günde ve mutata toplantı yerinde toplanmaktadır ve çalışmalarını ara vermeden tamamlamaktadır. Fakat il genel meclisi resmi tatile rastlayan günlerde çalışmalarına ara verilebilecektir.

İl genel meclisinin her yıl bir aylık tatil dönemi vardır. Fakat tatilin yapılacağı ay meclis, başkanlık divanı, encümen ve denetim komisyonu üyeliği seçiminin yapılacağı, faaliyet raporu, bütçe ve kesin hesabı ile belli bir ayda görüşülmesi zorunlu olan konuların görüşüleceği ayların dışında olacaktır. Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.²⁴

Toplantılarda bütçe görüşmeleri en fazla yirmi gün, diğer görüşmeler ise en fazla beş gün görüşülebilecektir. Bu süreler uzatılamayacağı gibi olağanüstü toplantı da yapılamayacaktır.

İl genel meclisi başkanı ve üyeleri kendileriyle veya ikinci derece dahil kan, kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantılarına katılamayacaklardır.

Meclis toplantıları ise halka açıktır. Fakat il genel meclisi, başkan veya üyelerden birisinin gerekçeli bir önerisi üzerine il genel meclisi toplantısına katılanların salt çoğunluğuyla kapalı oturum yapılmasına karar verilebilecektir.

İl genel meclisi görüşmeleri görevliler tarafından tutanağa geçirilmektedir. Ayrıca İl genel meclisi görüşmeleri sonucu oluşturulan tutanak il genel meclisi başkanı ve kâtip üyeler tarafından imzalanmaktadır. Toplantılar ise il genel meclisinin kararıyla sesli veya görüntülü cihazlarla da kaydedilebilmektedir.

Ayrıca il genel meclisi, gündemdeki konularla ilgili olarak il özel idaresi teşkilatı ile ildeki kamu kurum ve kuruluşlarının birim amirlerini toplantılarına davet edebilmekte ve bilgi alabilmektedir.

²⁴ <http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/Yonetim.aspx#teskilat> (22.03.2011)

1.4.1.1.4. Gündem

İl genel meclisi gündemi artık meclis başkanı tarafından belirlenmektedir. Fakat eski kanunda meclis gündemi vali tarafından belirlenmekteydi. Gündem üyelere genel sekreterlik tarafından 3 gün önceden bildirilmektedir. İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin 8. maddesine göre meclis başkanının izniyle, raporlu veya görevli olduğu durumlarda gündem birinci başkan vekilince, onun da bulunmadığı durumda ise ikinci başkan vekilince belirlenmektedir.

Valinin önerdiği hususlar gündeme alınır.²⁵ Vali, gündeme alınmasını istediği konular için yazılı olarak meclis başkanlığına yazılı olarak bildirimde bulunur.

Ayrıca il genel meclisi üyeleri de il özel idaresine ait işlerle ilgili olan hususların gündeme alınmasını önerebilmektedir. Fakat bu öneri il genel meclisi toplantısına katılanların salt çoğunluğunun kabulü ile gündeme alınmaktadır.

Son olarak meclis gündemi - meclis toplantı salonunun girişine ve özel idare ilân panosuna veya halkın yoğun olarak bulunduğu ve gelip geçtiği yerlere ilân asarak; gazete, hoparlör, internet, radyo ve televizyon yayını gibi yöntemler vasıtasıyla - halka duyurulmaktadır.

1.4.1.1.5. Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

İl genel meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanmaktadır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermektedir. Fakat alınacak kararlarda karar yeter sayısı, meclis üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz. Oylamada eşitlik çıkması durumunda ise meclis başkanının bulunduğu taraf çoğunluk sayılmaktadır. Gizli oylamalarda ise eşitliğin çıkması durumunda oylama tekrarlanmaktadır. Yine eşitliğin çıkması durumunda da meclis başkanınca kura çekilmektedir.

İl genel meclisi toplantısında, üye tam sayısının salt çoğunluğu sağlanamaz ise meclis başkanı, toplantı gün ve saatini tespit ederek en geç üç gün içinde toplanmak

²⁵ İskender Yönden, “ **Toplum Kalkınması Bağlamında İl Özel İdareleri**”, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006), s. 48

üzere meclisi tatil eder. Gelecek toplantı ise il genel meclisi üye tam sayısının dörtte birinden az olmayan üye sayısı ile yapılabilecektir.

İl genel meclisi görüşmelerinde başkan veya üyelerden birinin isteği üzerine yapılacak yoklamada karar yeter sayısının bulunmadığı anlaşılırsa meclis başkanı, toplantı gün ve saatini tespit ederek en geç üç gün içinde toplanmak üzere meclisi tatil etmektedir.

Meclis üyeleri oylarını bizzat kullanmaktadır. Gizli oy kullanmaya fizikî bakımdan engelli olan üyeler ise tayin edecekleri kişi vasıtasıyla oylarını kullanabileceklerdir.

Oylama ise gizli, işaretle veya ad okunarak yapılmaktadır. Oy verme işlemi kabul, ret veya çekimser şeklinde olmaktadır.

İl genel meclisi tarafından alınacak olan kararlar il genel meclisi başkanı ve kâtip üyeler tarafından imzalanmakta ve bir sonraki toplantıda il genel meclisi üyelerine dağıtılmaktadır.

1.4.1.1.6. Meclis Kararlarının Kesinleşmesi

İl genel meclisi tarafından alınan kararların tam metni, en geç beş gün içinde valiye gönderilir.²⁶ 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 15. maddesine göre: "Vali, hukuka aykırı gördüğü kararları, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere il genel meclisine iade edebilir. Valiye gönderilmeyen meclis kararları yürürlüğe girmez."

Bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan "... ile yeniden görüşülmesi istenip de il genel meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar..." ifadesi ile üçüncü fıkrası Anayasa Mahkemesinin 18/1/2007 tarihli ve E.:2005/32, K.:2007/3 sayılı kararıyla iptal edilmiş olup, kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı 29/12/2007 tarihinden başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır.²⁷ Dolayısıyla 15. maddenin 2. fıkrası Anayasa Mahkemesinin bu kararından sonra "Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar kesinleşir." halini almıştır.

²⁶ Nohutçu, **İdare Hukuku**, s. 144

²⁷ Nohutçu, **İdare Hukuku**, s. 144

Meclisin kesinleşmiş kararlarına karşı Vali yönetsel yargıya başvurabilir.²⁸ Vali kesinleşen kararlar aleyhine 10 günlük süre sınırlaması olmaksızın 60 gün içerisinde idari yargıya başvurabilecektir. Zaten “ İYUK Md. 7/1’e göre, idari yargıda genel dava açma süresi, Danıştay’da ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.”²⁹

Kesinleşen il genel meclisi karar özetleri ise toplantıdan itibaren en geç 7 gün içerisinde, gündemin duyurulmasındaki yöntemler aracılığıyla, halka duyurulacaktır.

1.4.1.1.7. İhtisas Komisyonları

İl genel meclisi, her dönem başı toplantısında bir yıl görev yapmak üzere, kendi üyeleri arasından seçilecek 3 ila 5 kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Plân ve Bütçe ile İmar ve Bayındırlık komisyonları ise en fazla yedi kişiden oluşabilmektedir. İl genel meclisi, kurulacak komisyonu ve kurulacak komisyonlardaki üye sayısını belirleme yetkisine sahiptir.

5302 sayılı İ.Ö.İ.K., aşağıdaki komisyonların kurulmasını ise zorunlu tutmuştur. Bunlar şunlardır:

- Plân ve bütçe komisyonu
- İmar ve bayındırlık komisyonu
- Eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu
- Çevre ve sağlık komisyonu

İmar ve bayındırlık komisyonu hariç diğer komisyonların çalışma süreleri meclisin toplantı süresiyle sınırlandırılmıştır. Meclis toplantısını müteakip kendisine havale edilen işleri imar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak sonuçlandırmakta ve raporunu il genel meclisine sunmaktadır. Raporun yasada öngörülen süre içinde meclise sunulmaması durumunda ise konu il genel meclisi başkanı tarafından doğrudan gündeme alınacaktır.

²⁸ Ruşen Keleş, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 6. b. , İstanbul: Cem Yayınevi, 2009, ss. 155 - 156

²⁹ Ahmet Nohutçu, **İdari Yargı**, 1. b. , Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi, 2010, s. 272

Bu komisyonlar her siyasî parti grubunun ve bağımsız olan meclis üyelerinin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulmaktadır. Bir üye birden fazla komisyonda görev alabilmektedir.

Komisyon üyeliklerinde eksilme olması durumunda kalan süreyi tamamlamak üzere yeni bir üye seçilmektedir. Komisyon üyesi eğer komisyon toplantılarına üst üste üç defa mazeretsiz olarak katılmazsa bu durumda bu kişinin üyeliği meclis kararı ile düşürülebilecektir.

Komisyonlar kendi üyeleri arasından bir başkan ve başkan vekili seçmektedirler. Bu komisyonlar üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanmaktadır ve katılanların salt çoğunluğu ile kararlarını almaktadır. Bu komisyonlar çalışmalarında alanlarında uzman olan kişilerden de faydalanabilmektedir.

Aleni olan komisyon raporları çeşitli yollarla halka duyurulmakta ve il genel meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında isteyenlere verilmektedir.

1.4.1.1.8. Denetim Komisyonu

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 17. maddesine göre: “İl genel meclisi, her yılın ocak ayında yapılacak toplantısında il özel idaresinin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile hesap ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az, beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Komisyon, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin il genel meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur.” Bu düzenlemeyle oluşturulan denetim komisyonları sayesinde, il genel meclisinin etkinliği artmaktadır.³⁰

Denetim komisyonu, başkan ve başkan vekilini kendi üyeleri arasından seçmektedir. Denetim komisyonu, ihtisas komisyonları gibi, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanmakta ve katılanların salt çoğunluğu ile kararlarını almaktadır.

Denetim komisyonu çalışmalarında uzman kişi ve kuruluşlardan faydalanabileceği gibi valinin onayıyla kamu kuruluşları personelinden de

³⁰ Bayram Coşkun ve Turgay Uzun, “İl Özel İdaresi Reformuna İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, **Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bildiriler Kitabı**, Çanakkale: Aralık 2004, s. 70

faaydalanabilmektedir. Denetim Komisyonunca istenecek bilgi ve belgelerin, iade edilmek üzere, verilmesi zorunludur.

Denetim komisyonu çalışmasını şubat ayı sonuna kadar tamamlamak durumundadır. Bu raporu da izleyen ayın on beşine kadar meclis başkanlığına sunmalıdır. İl genel meclisi başkanı ise denetim raporunu nisan ayı meclis toplantısında okutarak meclisin bilgisine sunar.

1.4.1.1.9. Meclisin Bilgi Edinme ve Denetim Yolları

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 18. maddesine göre: “ İl genel meclisi soru, genel görüşme ve faaliyet raporunu değerlendirme yollarıyla bilgi edinme ve denetim yetkisini kullanır.”

İl genel meclisi üyeleri, meclis başkanlığına önerge vermek suretiyle il özel idaresi işleriyle ilgili konularda sözlü veya yazılı soru sorabilmektedir. Meclis başkanlığına sunulan soru önergeleri vali veya görevlendireceği kişi tarafından sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılır.³¹

İl özel idaresinin işleriyle ilgili bir konuda il genel meclisi üyelerinin en az üçte biri meclis başkanlığına istekte bulunarak mecliste genel görüşme yapılmasını isteyebilmektedir. Ancak bu isteğin gündeme alınması için meclis tarafından kabul edilmesi gerekmektedir.

Faaliyet raporunun değerlendirilmesi yoluna ise daha sonra ayrıntılı bir şekilde değinilecektir.

1.4.1.1.10. Meclis Üyeliğinin Sona Ermesi

İl genel meclisi üyeliği aşağıdaki durumlarda düşecektir. Bunlar ise şunlardır:

- Ölüm. (Üyelik kendiliğinden sona erer.)
- İstifa. (Üyelik kendiliğinden sona erer.)
- Özürsüz veya izinsiz olarak arka arkaya üç birleşim günü veya bir yıl içinde yapılan toplantıların yarısına katılmamak. (Bu durumda meclis üyesinin üyeliğinin

³¹ Şengül, a.g.k. , s. 59

düşmesine, savunması alındıktan sonra meclis üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar verilecektir.)

- İl genel meclisi üyeliğine seçilme yeterliliğinin kaybedilmesi. (Bu durumda valinin bildiri üzerine Danıştay tarafından meclis üyeliğinin düşmesine karar verilmektedir.)

1.4.1.1.11. Meclisin Feshi

5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile il genel meclisinin fesih nedenleri azaltılmış ve dolayısıyla sınırlandırılmıştır. İl genel meclisinin ancak belirli hallerde ve belirli sebeplerin gerçekleşmesiyle feshedilebilecek olması; il genel meclisi açısından güvence niteliğinde olup fesih kararının da objektifliğini sağlamaktadır.³²

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'na göre il genel meclisi; kendisine kanunla verilen görevleri süresi içerisinde yapmayı ihmal ederek il özel idaresinin işlerini aksatırsa ve il özel idaresinin görevleriyle ilgili olmayan siyasî konularda karar alırsa İçişleri Bakanlığının bildiri üzerine Danıştay kararı ile feshedilmektedir. İçişleri Bakanlığı gerekli görmesi durumunda, meclisin feshine dair bildiri ile birlikte karar verilinceye kadar meclis toplantılarının tehir edilmesini isteyecektir. Danıştay ise il genel meclisi toplantılarının ertelenmesi hususunu en geç bir ay içinde karara bağlamak durumundadır.

Meclisin bu şekilde feshedilmiş olması durumunda yerine seçilen yeni meclis eski meclisin kalan süresini tamamlamaktadır.

1.4.1.1.12. Boşalan Meclisin Görevinin Yerine Getirilmesi

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 23. maddesi uyarınca il genel meclisinin; Danıştay tarafından feshi veya meclis toplantılarının ertelenmesi, geçici olarak görevden uzaklaştırılması, yedek üyelerin getirilmesinden sonra da meclis üye tam sayısının yarısından aşağı düşmesi ve üye tamsayısının yarıdan fazlasının tutuklanması durumlarında meclis çalışabilir duruma gelinceye veya yeni meclis seçimi

³² Bahtiyar Akyılmaz, "Yerel Yönetimlerin Seçilmiş Organlarının (Yargı Yolu ile) Organlık Sifatının Kaybı", **Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (137. Yıl)**, Ankara: 2005, s. 197

yapılıncaya dek il genel meclisi görevi, il encümenin memur üyelerince yürütülecektir.

1.4.1.2. İl Encümeni

1.4.1.2.1. Genel Olarak İl Encümeni

İl encümeni il özel idaresinin organlarından birisidir. İl encümeni ismini 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile almış olup, önceki kanun döneminde ise ismi il daimi encümeni idi.

Valinin başkanlığında toplanan il encümeni üyelerinin bir kısmı il genel meclisi, bir kısmı da vali tarafından seçilmektedir. Yani il encümenin toplamda 11 üyesi bulunmaktadır. Üyelerinden beş tanesini il genel meclisi her yıl kendi üyeleri arasından, bir yıl görev yapmak üzere, gizli oyla seçmektedir. Bu üyeler yeniden seçilebilmektedir. Diğer beş üye ise biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği üyelerden oluşur. Üstelik il özel idaresinde encümen başkanı olan valinin seçimle değil atanmayla göreve geldiği ve seçimle gelenler dışındaki üyelerin vali tarafından atanmış olduğu dikkate alındığında, encümenin çoğunluğu seçimle iş başına gelmediğinden valinin egemenliğinde oluşan bir yapı ortaya çıkmaktadır.³³

Encümenin başkanı ve bir üyesi olarak valinin encümen toplantısına katılmaması durumunda encümene onun yerine genel sekreter başkanlık etmektedir.

İl encümeni il özel idaresinin esas olarak yürütme ve danışma organıdır. Fakat il encümenini il özel idaresinin karar organı olarak gören çevreler de vardır. Buna rağmen 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 3. maddesi il özel idaresini "...ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan..." şeklinde tanımlayarak il genel meclisinin il özel idaresinin karar organı olduğunu belirtmek istemiştir. "5302 sayılı kanunla oluşturulan encümenin yapısına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi, bu organın karar organı olmadığını belirtmiştir. Encümen, il genel meclisince alınan kararların uygulayıcısı olan bir organ olarak görülmüştür. Mahkeme, bu sonuca

³³ Ali Ulusoy, "Yerel Yönetimlere İlişkin Yeni Yasal Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", **Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (137. Yıl)**, Ankara: 2005, s. 189

ulaşırken 5302 sayılı kanunun genel gerekçesindeki il encümeninin karar organı değil, yürütme organı olmasının öngörüldüğü hususuna göndermede bulunmuştur.”³⁴

Fakat 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 26. maddesinde il encümenine kamulaştırma kararı almak, taşınmaz malların satışına ve kiralanmasına karar vermek gibi çeşitli karar alma yetkileri verdiği görülmektedir. Bu durum çelişkili bir durum gibi gözükse de kanaatimce böyle bir düzenleme il özel idaresinin daha hızlı ve etkin bir şekilde işlemesi için yapılmıştır. İl encümenine bu görev ve yetkilerin verilmiş olması, 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 3. maddesinde belirtildiği gibi, il genel meclisinin il özel idaresinin karar organı olması durumunu bozmaz.

Ayrıca İl encümeni toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak, ilgili birim amirleri vali tarafından görüşleri alınmak üzere çağrılabilir. Bu durumda çağrılan birim amirlerinin oy hakkı bulunmamaktadır.

1.4.1.2.2. İl Encümeninin Görev ve Yetkileri

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 26. maddesinde il encümeninin görev ve yetkileri maddeler halinde sıralanmıştır. Buna göre il encümeninin görev ve yetkileri şunlardır:

- Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek.
- Öngörülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.
- Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beş milyar Türk Lirasına kadar olan ihtilafların sulhen halline karar vermek.

³⁴ Şengül, a.g.k. , ss. 61 - 62

- Belediye sınırları dışındaki umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- Vali tarafından havale edilen konularda görüş bildirmek.
- Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bunların dışında daha önce değinildiği gibi il encümeninin memur üyeleri 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 23. maddesi uyarınca boşalan meclisin görevini yürütmekle yükümlüdür.

1.4.1.2.3. İl Encümeni Toplantısı

İl encümeni, çalışmalarını düzenli olarak gerçekleştirerek, haftada en az bir kez toplanmaktadır. Bu toplantı önceden belirlenen gün ve saatte gerçekleşmektedir. İl encümeninin başkanı olan vali acil durumlarda il encümenini toplantıya çağırabilmektedir.

Encümen üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir.³⁵ Oyların eşit çıkması durumunda ise başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılmaktadır. Çekimser oy ise kullanılamamaktadır.

İl encümeni başkanı ve üyeleri; münhasıran kendileri, ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşülmüş olduğu İl encümeni toplantılarına katılamamaktadırlar.

İl encümeninin gündemi vali tarafından hazırlanmaktadır. İl encümeni üyeleri ise gündem maddesi teklif edebilmektedir.

İl encümeninin gündemindeki konular en geç bir hafta içinde görüşülüp karara bağlanmak durumundadır. İl encümeni tarafından alınan kararlar il encümeni başkanı vali ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanmaktadır. İl encümeninin aldığı karara muhalif kalanlar da gerekçelerini belirtirler.

Vali eğer il encümeni kararlarını kanun, tüzük, yönetmelik ve il genel meclisi kararlarına aykırı görürse bu kararın bir sonraki toplantıda tekrar görüşülmesini

³⁵ Recep Bozlağan ve Aynur Can, “ İl Özel İdaresinde Valinin Yürütme Organı Olması Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi”, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 32, Sayı: 8, (Temmuz 2009), s. 225

isteyebilmektedir. Şu halde, vali tarafından tekrar görüşülmesi istenilen kararlar da, öteki tüm kararlar gibi, salt çoğunlukla tekrar kabul edildiği takdirde kesinleşmiş olacaktır.³⁶ Bu durumda; vali, kesinleşen encümen kararının uygulanmasını durdurup idari yargı mercilerine yürütmeyi durdurma talebi ile birlikte on gün içinde başvuruda bulunur. Yapılan bu itiraz ise Danıştay tarafından 60 gün içinde karara bağlanmak durumundadır.

1.4.1.3. Vali

1.4.1.3.1. İl Özel İdaresinin Başkanı Olarak Vali

Vali konumu bakımından ikili görev yapısına tabi bırakılmıştır. Bunu açmak gerekirse “ Vali hem genel yönetimin ildeki başı, hem de İl Özel Yönetiminin başı ve yürütme organıdır.”³⁷ Vali ayrıca il özel idaresinin vesayet makamıdır.

1.4.1.3.2. Valinin Görev ve Yetkileri

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 30. maddesinde valinin görev ve yetkileri maddeler halinde sıralanmıştır. Buna göre valinin görev ve yetkileri şunlardır:

- İl özel idaresi teşkilâtının en üst amiri olarak il özel idaresi teşkilâtını sevk ve idare etmek, il özel idaresinin hak ve menfaatlerini korumak.
- İl özel idaresini Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- İl özel idaresinin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları yapmak
- İl özel idaresi, bağlı kuruluşlarını ve işletmelerini denetlemek.
- İl özel idaresini stratejik plâna uygun olarak yönetmek, il özel idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi

³⁶ Gürsel Kaplan, “Yeni İl Özel İdaresi Kanununa Göre İl Genel Meclisi ve Encümeni Kararları Üzerinde Vesayet Denetimi” **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2005, Cilt 54, No: 3, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2005-54-03/AUHF-2005-54-03-Kaplan.pdf> (24 Aralık 2010), s. 30

³⁷ Ruşen Keleş, a.g.k. , s. 161

faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

- İl encümenine başkanlık etmek.
- İl özel idaresinin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- İl genel meclisi ve encümen kararlarını uygulamak.
- İl özel idaresi personelini atamak.
- Şartsız bağışları kabul etmek
- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.
- İl halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- Kanunlarla il özel idaresine verilen ve il genel meclisi veya il encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

Bunların dışında il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak valiye 5302 sayılı İ.Ö.İ.K'nun 38. ve 39. maddelerinde (Bu hususlara ileriki bölümlerde değinilmiştir.) il özel idaresinin denetimiyle ilgili görev ve yetkiler de verilmiştir.

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 55. ve 56. maddelerinde de valiye birtakım görevler verilmiştir. Buna göre il özel idaresinin görev ve yetkisi alanına giren konularda, kanunların verdiği yetkiye dayanarak il genel meclisi tarafından alınan ve usulüne uygun olarak ilân edilen kararlara aykırı davrananların işlemiş oldukları suçun vali tarafından tespit ettirilmiş olması durumunda yüz milyon Türk Lirasına kadar para cezası ve üç güne kadar işyerinin kapatılması cezası verilebilmektedir.

1.4.1.3.3. Stratejik Plân ve Performans Plânı

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 31. maddesine göre: “Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar.”

Stratejik planın hazırlanmasında ildeki çeşitli kişi ve kurumların katkısının aranması kanunda benimsenen bir düzenlemedir.³⁸ Buna göre vali stratejik planı

³⁸ Şengül, a.g.k. , s. 65

hazırlarken üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşlerini de alabilmektedir. Hazırlanan stratejik plan il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girmektedir.

Stratejik plân ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına temel teşkil eder.³⁹ İl genel meclisi stratejik plân ile performans plânını, bütçe görüşmelerinden önce görüşüp kabul etmektedir.

1.4.1.3.4. Yetki Devri

5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile valiye hem kendi takdirine bağlı hem de kendisi açısından zorunlu bir yetki devri öngörülmüştür.

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nin 32. maddesine göre: “Vali, görev ve yetkilerinden bir kısmını uygun gördüğü takdirde, yöneticilik sıfatı bulunan il özel idaresi görevlileri ile ilçelerde kaymakamlara devredebilir.”

Vali açısından yetki devrinin zorunlu olduğu durum ise 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nin 33. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre vali ile birinci ve ikinci derecedeki kan ve kayın hısımlarının il özel idaresi ile ihtilâflı olduğu durumlarda, dava açılması ve bu davada il özel idaresinin temsili il genel meclisi başkanı tarafından yerine getirilmektedir. Bu temsil yetkisi meclis başkanının bulunmadığı durumda başkan vekili veya bunların yetkilendireceği kişiler tarafından yerine getirilmektedir. Yani böyle bir ihtilaf durumunda il özel idaresinin temsil yetkisi validen alınmıştır.

1.4.2. İl Özel İdaresi Organlarına İlişkin Ortak Hükümler

1.4.2.1. Görevden Uzaklaştırma

Görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan il özel idaresi organları veyahut bunların üyeleri, geçici bir tedbir olarak kesin hükme kadar görevden uzaklaştırılabilir. 1982 Anayasasının 127. maddesine göre böyle bir durumda geçici bir tedbir olarak kesin hükme kadar görevden uzaklaştırılabilme yetkisi İçişleri Bakanına aittir.

³⁹ Sefa Çetin, “Kamu Sektöründe Stratejik Planlama: Türkiye’deki İl Özel İdarelerinde Bir Araştırma”, (Yayımlanmış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), s. 80

Görevden uzaklaştırma tedbiri ise iki ayda bir gözden geçirilmektedir. Devamında kamu yararı bakımından yarar görülmeyen görevden uzaklaştırma önlemi kaldırılır.⁴⁰

Ayrıca soruşturma veya kovuşturma yüzünden görevden uzaklaştırılan il özel idaresi organları veya bu organların üyeleri hakkında; 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca soruşturma izni verilmemesi, takipsizlik, kamu davasının düşmesi veya beraat kararı verilmesi, davanın genel af ile ortadan kaldırılması veya görevden düşürülmeyi gerektirmeyen bir suçla mahkûm olunması durumunda görevden uzaklaştırma önlemi kaldırılmaktadır.

1.5. İL ÖZEL İDARESİ ÖRGÜTÜ

1.5.1. Genel Olarak İl Özel İdaresi Örgütü

İl özel idaresinin teşkilat yapısının yeterli olmadığına yönelik saptama ve eleştiriler 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. öncesi il özel idarelerine yönelik olarak yapılmaktaydı. İl özel idarelerinin yetersiz örgüt yapılanması onların görevlerini gereği gibi yerine getirebilmeleri için önlerindeki önemli bir engeldi. Bu sebeple; 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile il özel idaresi örgütü önceki döneme göre daha geniş, kapsamlı ve büyük bir yapıda öngörülmektedir. Buna göre “İl özel idaresi teşkilatı kanuna göre kurulması zorunlu şu birimlerden oluşur:

- Genel sekreterlik,
- Malî işler,
- Sağlık,
- Tarım,
- İmar,
- İnsan kaynakları,
- Hukuk işleri”⁴¹

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nin 35. maddesine göre: “İlin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak

⁴⁰ Ahmet Nohutçu, **Kamu Yönetimi**, 4. b. , Ankara: Savaş Yayınevi, 2009, s. 174

⁴¹ Nohutçu, **İdare Hukuku**, s. 149

norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararıyla olur.” Yine kanuna göre bu birimler büyükşehir belediyesi olan illerde müdürlük ve daire başkanlığı, diğer illerde ise müdürlük şeklinde kurulacaktır.

1.5.2. Genel Sekreterlik

Genel sekreter, il özel idaresi teşkilatında validen sonraki en yetkili görevlidir. Önceki kanun döneminde genel sekreterlik makamı yoktu. Vali yardımcısının yerini geniş yetkilere sahip “ genel sekreter” almıştır.⁴² İl Özel İdaresi Genel Sekreteri, valinin teklifi ve İçişleri Bakanlığının onayı ile atanır.⁴³ Yine 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 35. maddesine göre: “Genel sekreter, il özel idaresi hizmetlerini vali adına ve onun emirleri yönünde, mevzuat hükümlerine, il genel meclisi ve il encümeni kararlarına, il özel idaresinin amaç ve politikalarına, stratejik plan ve yıllık çalışma programına göre düzenler ve yürütür. Bu amaçla il özel idaresi kuruluşlarına gereken emirleri verir ve bunların uygulanmasını gözetir ve sağlar.” Genel sekreter bu hizmetlerin görülmesinden valiye karşı sorumlu tutulmuştur. Nüfusu 3 milyona kadar olan illerde en çok iki, daha büyük illerde ise, en çok dört Genel Sekreter Yardımcılığı kadrosu kurulabilir.⁴⁴

1.5.3. İl Özel İdaresi Personeli

İl özel idaresi personeli 5302 sayılı kanuna göre vali tarafından atanmaktadır. Bu atamalar ilk toplantıda il genel meclisinin bilgisine sunulmaktadır. İl özel idaresinin istihdam edeceği personel norm kadro esaslarına göre belirlenmektedir. Norm kadro ise bir pozisyona uygun sayı ve nitelikte personel ihtiyacının ortaya konması olarak tanımlanabilir. İstihdam edilen personelin sayısı ve nitelikleri ile ilgili temel normlar İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığınca belirlenmektedir.⁴⁵ Bu ilke ve standartlar çerçevesinde il özel İdareleri de kendi norm kadro çalışmasını yapar veya yaptırır.

⁴² Remzi Çiftelinar, “ Yeni İl Özel İdaresi Yasasına Eleştirel Bir Bakış”, **Yasama Dergisi**, 2006, sayı: 2, http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2006/sayi2/yeni_il_ozel%20idaresi.pdf (24 Aralık 2010), s. 11

⁴³ Nohutçu, **İdare Hukuku**, s. 150

⁴⁴ Ruşen Keleş, a.g.k. , s. 164

⁴⁵ Sefa Çetin, “Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye’de İl Özel İdareleri”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2009, sayı: 25, s. 253

İl özel idaresi memur, işçi, sözleşmeli personel çalıştırabilecektir. İl özel idareleri personel atamasına lüzum gördükleri boş kadroların sayılarını, sınıf ve derecelerini belirterek Devlet Personel Başkanlığına (DPB) bildirirler. Ayrıca 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun (D.M.K.) 47. maddesine göre: “ Devlet Personel Başkanlığı atama yapılacak boş kadroların sınıf ve derecelerini, kadroların buldukları kurum ve yerlerini, kadrolara alınacak personel sayılarını, alınacak personelin genel ve özel şartlarını, en son başvurma tarihini, başvurulacak mercileri, sınav yerlerini ve zamanlarını ve gerek görülen diğer bilgileri başvurma süresinin bitiminden en az 15 gün önce Resmi Gazete, radyo, televizyon ve ülke çapında tirajı yüksek gazetelerden asgari biri ve uygun görülecek diğer araçlar ile duyurur.” Bu şekilde diğer kamu kurumları gibi il özel idaresine de belirtilen bu süreçlerden sonra, aday personelin Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) puanıyla Ösym tarafından yerleştirilmesi yapılmaktadır.

İl özel idaresi örgütüne üst yönetici ve birim amiri olarak görevlendirilmek amacıyla diğer kamu kurum ve kuruluşlarından da atama yapılabilmektedir. Fakat bunun gerçekleşebilmesi için valinin talebi, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvaffakatiyenin olması şarttır. İl özel idarelerinde bu şekilde istihdam edilen kamu kurum ve kuruluşları personeli kurumlarından izinli sayılmaktadır. Bu personelin görevlendirilme süreleri ise onların terfi ve emekliliklerinde hesaba katılmaktadır. Yine buna benzer şekilde genel sekreter olarak atanan mülki idare amirlerinin de bu görevdeki süreleri meslekî kıdemlerinde geçmiş sayılmaktadır.

“ İl özel idaresi, sözleşmeli ve kısmi zamanlı personel çalıştırabilir. Kanun, bu konuda belediye kanununun 49. maddesine göndermede bulunmaktadır.”⁴⁶ İl özel idaresi norm kadro esaslarına uygun olmak kaydıyla çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, sosyal ve ekonomi, kültür ve sanat, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında; tabip, uzman tabip, veteriner, avukat, mühendis, çözümleyici ve programcı, mimar, ebe, hemşire, teknisyen ve tekniker gibi ihtiyaç duydukları uzman ve teknik personeli sözleşme ile çalıştırabilmektedir. Sözleşmeli personel tarafından yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara atama yapılamamaktadır.

⁴⁶ Şengül, a.g.k. , s. 66

Hatta; avukat, mimar, inşaat mühendisi ve veteriner kadrosu bulunmayan il özel idareleri bu hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla belirli zaman dilimleri içerisinde kısmi zamanlı olarak sözleşmeli personel istihdam edebilmektedir. Belirtilen her unvan için sadece bir tane kısmi sayılı personel çalıştırılmakta ve bu süre bir takvim yılını geçmemektedir.⁴⁷

Son olarak il özel idaresi sağlık, eğitim, spor, çevre, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerden faydalanabilmektedir. Gönüllü kişilerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmektedir.

1.6. İL ÖZEL İDARESİNİN DENETİMİ

1.6.1. Genel Olarak

İl özel idarelerinde yapılacak olan denetim iç ve dış denetim şeklinde olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yapılacak olan bu iç ve dış denetim 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu (K.M.Y.K.K.) hükümlerine göre yapılacaktır. Denetim, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, malî ve performans denetimini kapsar.⁴⁸ 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'na göre bu denetimin amacı; faaliyet ve işlemlerde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve il özel idaresi teşkilâtının gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı duruma gelmesine rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgililere duyurmaktır.

1.6.2. İç Denetim

İç denetim kısaca kamu kurum ve kuruluşlarının sahip olduğu kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini

⁴⁷ Esra Harman, “ 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu Uyarınca Türkiye’de İl Özel İdaresi”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006), s. 60

⁴⁸ Ali Ercan Özgür ve Diğerleri, **Yerel Yönetim Sistemleri: Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti**, İstanbul: TESEV Yayınları, 2009, s. 55

değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve objektif güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir. 5018 sayılı K.M.Y.K.K.’nun 63. maddesine göre: “ Bu faaliyetler, idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile malî işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.” İç denetim 5018 sayılı K.M.Y.K.K. hükümlerine uygun olarak iç denetçiler tarafından yapılabilecektir.

5018 sayılı K.M.Y.K.K.’nun 64. maddesine göre: “ Kamu idarelerinin yıllık iç denetim programı üst yöneticinin önerileri de dikkate alınarak iç denetçiler tarafından hazırlanır ve üst yönetici tarafından onaylanır.” Yine 5018 sayılı kanunun aynı maddesi uyarınca iç denetçiler, görevlerini bağımsız bir şekilde iç denetim koordinasyon kurulu tarafından belirlenen ve uluslararası kabul görmüş kontrol ve denetim standartlarına uygun biçimde yerine getirmektedirler. Son olarak iç denetçiler raporlarını doğrudan üst yöneticiye sunmaktadırlar.

1.6.3. Dış Denetim

1982 Anayasa’sının 160. maddesine göre yerel yönetimlerin ve dolayısıyla il özel idarelerinin hesap ve işlemlerinin denetimi ile kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılmaktadır. Sayıştay bu görevini yerine getirirken, bir yargılama yeri gibi hareket eder.⁴⁹ 5018 sayılı K.M.Y.K.K.’na göre kamu kurumlarına ve dolayısıyla il özel idaresine yönelik olarak harcama sonrası dış denetim Sayıştay tarafından yapılacaktır. Sayıştay’ca yapılacak bu dış denetimin amacı ise genel yönetim kapsamındaki kamu kurumlarının hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, idarenin malî faaliyet, karar ve işlemlerinin; yasalara, kurumsal amaç ve planlara uygunluk yönünden incelenmesidir. İncelemeler sonucunda hazırlanacak olan raporlar Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) gönderilecektir.

5018 sayılı K.M.Y.K.K.’nun 68. maddesine göre: “ Dış denetim, genel kabul görmüş uluslararası denetim standartları dikkate alınarak;

⁴⁹ A. Turan Öztürk, **Türk Kamu Yönetiminde Bireyden Devlete Yöneltilen Denetim Süreci: Sorunlar, Öneriler ve Çözüm Yolları**, 1. b. , Ankara: Barış Platin Kitap, 2007, s. 49

a) Kamu idaresi hesapları ve bunlara ilişkin belgeler esas alınarak, malî tabloların güvenilirliği ve doğruluğuna ilişkin malî denetimi ile kamu idarelerinin gelir, gider ve mallarına ilişkin malî işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olup olmadığının tespiti,

b) Kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli olarak kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi, faaliyet sonuçlarının ölçülmesi ve performans bakımından değerlendirilmesi,

Suretiyle gerçekleştirilir.”

1.6.4. Valinin Denetimi

Vali, il genel meclisi tarafından faaliyet raporunun değerlendirilmesi suretiyle denetlenebilmektedir. Vali stratejik plân ve performans hedeflerine uygun bir şekilde yürütülen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleşme durumu ile ortaya çıkan sapmaların nedenlerini açıklayan faaliyet raporunu hazırlayacaktır. Bir önceki yıla ait faaliyet raporu mart ayında gerçekleşecek toplantıda vali veya genel sekreter tarafından il genel meclisine sunulmaktadır. Bu faaliyet raporunun bir örneği İçişleri Bakanlığına gönderilmek durumundadır. Ayrıca bu faaliyet raporu kamuoyuna da açıklanacaktır.

Bu faaliyet raporu ile il genel meclisi il özel idaresinin bir önceki yıla ait işleyişini görüşür, müzakere eder. Görüşmeler neticesinde faaliyet raporundaki açıklamalar, il genel meclisi üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğu tarafından yeterli görülmezse, yetersizlik kararı ortaya çıkar. Yetersizlik kararı ile görüşmeleri kapsayan tutanak, il genel meclisi başkanı tarafından gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilmektedir. Bununla birlikte, İçişleri Bakanlığı, faaliyet raporu il genel meclisi tarafından yetersiz görülen valinin görevinden alınmasını Bakanlar Kuruluna teklif edebilmektedir.⁵⁰

⁵⁰ Kemal Gözler, **İdare Hukuku**, 1. Cilt, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, 2003, s. 318

1.7. İL ÖZEL İDARESİNİN MALİYESİ

İl özel idarelerinin mali yapısı; gelirleri, giderleri ve bütçeleri şeklinde üç ana başlık altında incelenebilir.⁵¹

1.7.1. İl Özel İdaresinin Bütçesi

1.7.1.1. Genel Olarak

Kanununun 44. maddesine göre İl Özel İdare bütçesi, ilin stratejik planına uygun olarak hazırlanan ve İl Özel İdaresinin mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren bir meclis kararıdır.⁵² Bu bütçeye 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nin aynı maddesi uyarınca ayrıntılı harcama programları ile finansman programları da eklenmektedir. Ayrıca bütçe yılı devlet mali yılıyla aynıdır yani il özel idaresi bütçesi de bir yıllık olarak hazırlanmaktadır.

İl özel idaresi bütçesi Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğine uygun olarak hazırlanmaktadır. 10.04.2006 tarihinde 26104 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğine göre bütçe gider, gelir ve finansmanın ekonomik sınıflandırması bölümlerinden oluşmaktadır.

Bu yönetmeliğe göre gider bütçesi; kurumsal, fonksiyonel, finansman tipi ve ekonomik sınıflandırma şeklinde olmak üzere dört bölüme ayrılmaktadır. Finansman tipi sınıflandırma tek düzeyden, diğer sınıflandırmalar ise dört düzeyden oluşmaktadır. Burada kurumsal sınıflandırma sorumluluğunun belirlenmesine ve program sorumlularının ortaya çıkarılmasına olanak tanıyan bir sınıflandırmadır. Fonksiyonel sınıflandırma ise kamu kurumunun faaliyet türlerini göstermektedir. Finansman tipi sınıflandırma da harcamanın hangi kaynaktan karşılanmış olduğunu göstermektedir. Son olarak ekonomik sınıflandırma kurumların faaliyetlerinin ekonomik ve mali anlamda çeşitlerini göstermektedir.

⁵¹ Ahmet Ulusoy ve Tekin Akdemir, **Mahalli İdareler: Teori – Uygulama – Maliye**, 2. b. , Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 179

⁵² Osman Altıntaş, “ **İl Özel İdaresi Harcamalarının Mevcut ve Potansiyel Olarak Fonksiyonel Analizi**” (Uzmanlık Tezi, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2007), ss. 46 - 47

Gelir bütçesi ve finansmanın ekonomik sınıflandırması cetvelleri de dört düzeyden oluşmaktadır.

İl özel idaresi bütçesinde bütçe dışı harcama söz konusu olamaz. Bu, 5018 sayılı K.M.Y.K.K.'nın 13. maddesinde belirtilen ödenek ayırma ilkesinin bir gereğidir. Bu bakımdan diğer kamu kurumları gibi il özel idareleri de bütçede ne kadar ödenek ayrıldıysa o kadarını giderlerini karşılamak için kullanabilecektir. Ayrıca 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'na göre vali ve harcama yetkisine sahip olan görevliler bütçe ödeneklerinin verimli, tutumlu ve yerinde harcanmasından sorumlu tutulmaktadırlar.

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'na göre il özel idaresi bütçesiyle ödenek ayrılan her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir. İlçelerde ise bu yetki kaymakam tarafından kullanılmaktadır. İlçelere gönderilecek ödeneklerde, il özel idaresinin malî kontrol yetkilisi tarafından vize edilmesi işlemi yeterli olacaktır.

1.7.1.2. İl Özel İdaresi Bütçesinin Hazırlanması ve Kabulü

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 45. maddesine göre il özel idaresi bütçe tasarısı vali tarafından hazırlanır. Vali tarafından hazırlanan bütçe tasarısı eylül ayı başında il encümenine sunulur.⁵³ İl encümenine incelemesi için verilen bütçe tasarısı Encümenin görüşü ile birlikte en geç Eylül ayının son haftası içinde valiye verilir. Vali de bu tasarımı il genel meclisine, kasım ayı toplantısında görüşülmek üzere, 1 kasımdan önce gönderir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğine göre il genel meclisi kasım ayı toplantısının ilk oturumunda bütçe tasarısını, incelenmek üzere plan ve bütçe komisyonuna havale eder. 3 ila 7 kişiden oluşabilecek plan ve bütçe komisyonu her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. Plan ve bütçe komisyonu üye sayısını il genel meclisi belirler.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğine göre plan ve bütçe komisyonu, kendisine havale edilen bütçe tasarısını beş iş gününden fazla olmamak üzere meclisin belirleyeceği süre içinde inceleyerek görüşünü içeren bir rapor

⁵³ Hakan Bakkal, “Özel İdarelerin İl Ekonomilerindeki Yeri Ve Önemi: Bir Uygulama”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), s. 43

düzenler ve meclise sunar. Plan ve bütçe komisyonunca hazırlanacak rapor il genel meclisine sunulmadığı takdirde, konu il genel meclisi başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

Plan ve bütçe komisyonu, bütçe çalışmalarında birim yetkililerinin görüşünü alabilecektir. Plan ve bütçe komisyonu çalışmalarına meclisin diğer üyeleri katılabilir, söz alıp konuşabilir fakat oylamaya katılamazlar.

İl genel meclisinin bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi, plan ve bütçe komisyonu toplantı süresi de dahil olmak üzere, en fazla yirmi gün olabilmektedir. İl genel meclisi il özel idaresi bütçesini madde madde oylar ve kabul eder. Fakat önceki kanun döneminde bütçe ile ilgili süreç daha farklıydı. Buna göre: “ Genel meclisler tarafından kabul edilen il bütçeleri valiler tarafından İçişleri Bakanlığına gönderilir.”⁵⁴ Vali tarafından gönderilen il özel idaresi bütçesi de İçişleri Bakanlığı tarafından 30 gün içinde onaylanmaktaydı. Hatta 1987 yılından önce il özel idarelerinin bütçeleri Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmaktaydı. Fakat 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile “Görüldüğü gibi özel idarelerin bütçelerinin onay yetkisi İçişleri Bakanlığı’ndan il genel meclisine geçmiştir.”⁵⁵

İl genel meclisi üyeleri program dışı ödenek konulmasını, projelerin gerçekleşmesini engelleyecek ödenek indirimlerini ve ödeneği temin edilmemiş projelerin bütçeye dahil edilmesini öneremeyeceklerdir.

Son olarak, il genel meclisi bütçeyi aynen veya değiştirerek kabul edebilecektir; bütünüyle reddedememektedir. İl genel meclisi bütçeyi bütünüyle reddeder ve yasal süresi içerisinde bütçeyi çıkaramazsa, bu durum vali tarafından İçişleri Bakanlığına bildirilir. Nihayet, kabul edilen il genel meclisi bütçesi mali yılbaşından itibaren yürürlüğe girmektedir.

⁵⁴ Vakur Versan, **Kamu Yönetimi: (Siyasi Ve İdari Teşkilat)**, 5. b. , İstanbul: İstanbul İktisadi Ve Ticari İlimler Akademisi Nihad Sayar Yayın Ve Yardım Vakfı, 1974, s. 170

⁵⁵ Özlem Keleş, “ **İl Yönetiminde Bir Yerel Yönetim Birimi Olarak İl Özel İdareleri**”, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006), s. 135

1.7.1.3. Kesin Hesap

Kesin hesap; mali hizmetler birimi tarafından mali yılın bitiminden itibaren hazırlanır. 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 47. maddesine göre il özel idaresi bütçesinin kesin hesabı her yıl, vali tarafından hesap döneminin bitiminden sonra gelen mart ayı içinde il encümenine sunulmaktadır. İl encümeni ise kesin hesabı en geç nisan ayının sonuna kadar inceleyip, görüşü ile birlikte İl genel meclisinin mayıs ayı toplantısında görüşülmek üzere valiye sunacaktır. Kesin hesap İl Genel Meclisinin mayıs ayı toplantısında görüşülerek karara bağlanır.⁵⁶ İl genel meclisindeki kesin hesap görüşmeleri en fazla beş gün sürebilmektedir. Bütçeye ilişkin hükümler kesin hesabın görüşülmesi ve kesinleşmesinde de uygulanacaktır.

İl genel meclisince kesin hesap görüşmelerinde kabul edilmeyen hususlar gerekçeleri belirtilmek suretiyle karara bağlanacaktır. İl genel meclisi tarafından kesin hesabın reddedilmesi durumunda, bu durum vali tarafından, 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 22. maddesine göre değerlendirilmek üzere, İçişleri Bakanlığına bildirilmektedir.

Kesin hesap, en geç haziran ayının sonuna kadar Sayıştay Başkanlığına gönderilmek durumundadır.

1.7.2. İl Özel İdaresinin Gelirleri

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 42. maddesinde il özel idaresinin gelirleri belirtilmiştir. Buna göre il özel idaresinin gelirleri şunlardır:

- Kanunlarla gösterilen il özel idaresi vergi, resim, harç ve katılma payları.
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler.
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar.
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler.
- Faiz ve ceza gelirleri
- İl genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler.

⁵⁶ Nohutçu, **Kamu Yönetimi**, s. 178

- Bağışlar.
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler.
- Diğer gelirler.

1.7.2.1. Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Ayrılan Paylar

2.2.1981’de kabul edilip 5.2.1981 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile genel bütçe vergi gelirleri üzerinden il özel idarelerine pay verilmesi uygulaması getirilmiştir.

2380 sayılı kanun il özel idaresine ayrılacak oranı % 1 olarak belirlemişken 3004 sayılı kanunla bu oran % 2.30’a çıkarılmıştır.⁵⁷ 3239 sayılı kanunla % 1.7’ ye düşürülen bu oran 22.01.2001 gün ve 4629 sayılı kanunla ise % 1.12’ ye dek inmiştir.

Fakat 2008 yılında 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile il özel idarelerine ayrılan bu pay yeniden düzenlenmiştir. 5779 sayılı “İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun” a göre, genel bütçe vergi gelirlerinin % 1.15’i her yıl il özel idareleri payı olarak ayrılır.⁵⁸ Bu kanuna göre bu pay eski adı İller Bankası olan ve 6107 sayılı kanunla yeniden düzenlenerek yeni adı İlbank olan İller Bankası Anonim Şirketi tarafından şu kıstaslara göre dağıtılmaktadır:

- Yüzde 50’lik kısmı illerin nüfusu
- Yüzde 10’luk kısmı illerin yüzölçümü
- Yüzde 10’luk kısmı illerin köy sayısı
- Yüzde 15’lik kısmı illerin kırsal alan nüfusu
- Yüzde 15’lik kısmı illerin gelişmişlik endeksi

⁵⁷ Şengül, a.g.k. , s. 183

⁵⁸ Osman Pehlivan, **Kamu Maliyesi**, Trabzon: Derya Kitabevi, 2009, s. 195

1.7.2.2. Öz Gelirler

İl Özel İdaresinin öz gelirleri kendisine yasalarca tahsis edilen vergi, resim, harç ve katılım paylarıdır. Özel idarelerin kaynakları içinde öz gelirleri son derece düşüktür.⁵⁹

İl özel idaresine tahsis edilen bu gelirler ise şunlardır:

- 3039 sayılı Çeltik Ekim Kanunu uyarınca çeltik ekenlerden alınacak ücret ve ceza gelirleri.
- 3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca verilmekte olan inşaat ruhsat harcı ile yapı kullanım izni harcı.
- 3004 sayılı kanun uyarınca iskele, sal ve kayıklardan alınan geçiş ücretleri.
- İl Özel İdarelerinin katıldıkları ortaklıklardan edinilen paylar.
- 7336 sayılı kanun uyarınca mamul kereste ile tomruk satışından alınan % 3 oranındaki ücretler.

1.7.2.3. Devlet Yardımları

Devlet yardımları geçmişten günümüze il özel idarelerinin bütçeleri içinde önemli bir yere sahip olmuştur. “ İl özel idarelerinin ihtiyaçları doğrultusunda bütçelerine aktarılan bu yardımlar çoğunlukla koşula bağlı yardımlardır. İl özel idaresinin insiyatifini sınırlandıran bu tür yardımlarda aktarılan ödeneğin hangi hizmet için kullanılacağı merkezi yönetim tarafından belirlenmekteydi.”⁶⁰

İl özel idarelerine bakanlıklar ve kamu kurumları tarafından bütçelerine ödenek tahsis edilerek farklı hususlarda yardımlar yapılabilmektedir. Bunlar;

- İnşaat ve okul harcamaları için yapılan yardımlar
- Turizm amaçlı altyapı giderleri için yapılan yardımlar
- İlin iç yollarının yapılması amacıyla yapılan yardımlar vs. olarak belirtilebilir.

⁵⁹ Kerem Karabulut, Dilek Polat ve Hakan Bakkal, “Özel İdarelerin İl Ekonomilerindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Uygulama”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 21, No: 2, (Haziran 2007), s. 71

⁶⁰ Şengül, a.g.k. , s. 185

Son olarak, il özel idaresinin devletten aldığı yardımlar geçmişten günümüze dek artan bir eğilim sergilemiştir. Örneğin 1970’de il özel idaresi gelirleri içerisinde devlet yardımlarının oranı % 33.7 iken bu oran 1979’da yaklaşık olarak %73’e yükselmiştir. 2000 – 2005 yılları arasında ise il özel idarelerinin devletten sağlamış olduğu gelirlerin oranı toplam gelirlerine olan oranı yaklaşık olarak % 83’e dek ulaşmıştır.

1.7.2.4. Borçlanmalar

1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu ile il özel idaresinin borçlanabilmesi çeşitli hizmet alanlarıyla sınırlanmıştı. Buna göre il özel idaresi eğitim, sağlık ve bayındırlık hizmetleri için borçlanabilecekti.

Fakat 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile bu sınırlama ortadan kaldırılmıştır. Yani il özel idareleri görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak için kendi kanununda belirtilen usul ve esaslara uygun bir şekilde borçlanabilecek ve tahvil çıkarabilecektir. Buna göre il özel idaresi şu şekilde borçlanabilecektir:

- İl özel idaresi dış borçlanmayı, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde, yatırım programında yer alan projelerin finansmanı amacıyla yapabilecektir.

- İl özel idaresi İlbank’tan nakit kredi ve yatırım kredisi kullanmak isterse bu kredilerin geri ödeme plânını bu bankaya sunmak durumundadır. Geri ödeme plânının İlbank tarafından yetersiz görülmesi durumunda ise kredi isteği reddedilmektedir.

- “5302 sayılı Kanunun 51. maddesinin (c) bendine göre İl Özel İdaresi, sadece yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için tahvil ihraç edebilir. Tahvil ihracı da tahvil ihracıyla ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılır.”⁶¹

- İl özel idaresi ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin %50’sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin faiz dahil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununda belirlenen yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamayacaktır. Fakat bu miktar

⁶¹ Altıntaş, a.g.e. , s. 46

büyükşehir belediyesi bulunan illerin özel idareleri için bir buçuk kat olarak uygulanacaktır.

- İl özel idaresi ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, en son kesinleşen bütçe gelirlerinin, Vergi Usul Kanununda belirlenen yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarının yılı içinde toplam %10'unu geçmeyen iç borçlanmayı il genel meclisinin kararı ile; %10'u geçen miktarlar için meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile yapabilecektir.

- İl özel idaresi, dış kaynak gerektiren projelerde ise Hazine Müsteşarlığının görüşünü almak durumundadır.

5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 51. maddesine göre: “Yukarıda belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan il özel idaresi sorumluları hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda Türk Ceza Kanununun 240 ıncı maddesi hükümleri uygulanır.”

1.7.3. İl Özel İdaresinin Giderleri

İl özel idaresinin giderleri 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun 43. maddesinde maddeler halinde sıralanmıştır. Buna göre il özel idaresinin giderleri şunlardır:

- İl özel idaresi binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.

- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.

- İl genel meclisince belirlenecek ilkeler çerçevesinde köylere veya köylerin aralarında kurdukları birliklere yapılacak yardımlar.

- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.

- Dava takip ve icra giderleri.

- İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.

- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

- İl özel idaresinin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı, üyelik aidatı giderleri.
- Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler.
- Sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.
- Doğal afet giderleri.
- Özel idare hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

İl özel idaresine ayrıca çeşitli kanunlarla bazı mali yükümlülükler yüklenmiştir. Örneğin 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'un 4. maddesi uyarınca il özel idareleri, kendilerine 5779 sayılı "İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun" gereği tahsis edilen genel bütçe vergi gelir payının toplamı üzerinden aylık % 2'lik bir kısmı İlbank sermaye payı olarak ayırmak durumundadır. Bu oran önceki kanun döneminde ise % 5 idi.

İl özel idareleri ayrıca 4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun'un 11. maddesine göre muhtaç asker ailelerine yönelik olarak yapılacak yardımlarda bir yıl önceki toplam gelirlerinin %2'si oranında katılacaktır.

Son olarak, il özel idarelerinin son zamanlardaki harcama miktarlarına değinmek gerekirse özellikle 5302 sayılı kanundan sonra il özel idaresi harcamalarının arttığı görülmektedir. Buna göre il özel idarelerinin son dönemdeki toplam harcama miktarları şu şekildedir:

Tablo 2: 2000 – 2009 Yılları Arasında İl Özel İdaresi Harcamaları (TL)

Yıllar									
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
767.481	1.117.501	1.654.277	1.747.694	2.294.709	-	5.662.057	6.177.932	6.838.966	7.553.284

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2009 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, Ankara: 2010, s. 41 ile Altıntaş, a.g.e. , s. 55'teki verilerden yararlanılarak tarafımda derlenmiştir.

2. BÖLÜM: MİKRO KREDİ SİSTEMİ

2.1. GENEL OLARAK

Gün geçtikçe artan yoksulluk sorununu çözmeye bir yöntem, yoksulluğu azaltmada yeni bir yaklaşım olarak mikro kredi 20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkmış ve dünya ölçeğinde yaygınlaşmıştır. Mikrofinans fikri ilk olarak 1974 yılında Bangladeş'te Chitagong Üniversitesi ekonomi profesörü olan Muhammed Yunus tarafından ortaya atılmıştır.⁶² Muhammed Yunus'un öncülüğünü yaptığı mikro kredi projesi "yoksulluğu müzeye kaldırmak" iddiasıyla hareket etmiş ve gün geçtikçe daha fazla yoksula ulaşarak hem başarısını arttırmış, hem de ortaya çıktığı Bangladeş ile sınırlı kalmayarak yoksulluğu azaltmada global bir çözüm modeli olarak karşımıza çıkmıştır.

Muhammed Yunus'un ortaya koyduğu ve geliştirdiği mikro kredi uygulama süreçleri, esasları ve yaklaşımları grameen (" köye ait, kırsal" anlamına gelmektedir.) mikro kredi modeli olarak bilinmektedir. Yoksulluğu azaltmada bir yöntem olarak mikro kredi, Muhammed Yunus'un adıyla özdeşleşmiştir ve bu sebeple mikro kredi sistemi onun ortaya koyduğu grameen mikro kredi modeli olarak ele alınmaktadır. Bu mikro kredi modelinin gösterdiği büyük başarı dünyada daha farklı mikro kredi uygulama, süreç ve yaklaşımlarına sahip mikro kredi modellerinin de ortaya çıkmasına ön ayak olmuştur. Bu mikro kredi modellerini ise maddeler halinde şu şekilde belirtebiliriz:

- Birlik Modeli
- Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli
- Kooperatif Modeli
- Topluluk Bankası Modeli
- Kredi Birlikleri Modeli
- Bireysel Model
- Grup Modeli
- Aracı Kuruluş Modeli
- Grup Baskısı Modeli

⁶² İSEDAK, *Practices of Micro Credit in Poverty Alleviation and Turkey*, İstanbul: 2007, s. 10

- Sivil Toplum Örgütü Modeli
- Köy Bankacılığı Modeli
- Küçük İşyeri Modeli
- Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri (Rotating Savings and Credit Associations) ROSCA Modeli

2.2. MİKRO KREDİ KAVRAMI

1974 yılında yoksullukla mücadelede yeni bir yöntem olarak ortaya çıkan ve giderek yaygınlaşıp farklı uygulama modellerinin de çıktığı mikro kredinin, üzerinde uzlaşılan bir tanımı olmayıp, farklı tanımlamaları söz konusudur. Mikro kredi kavramına yönelik yapılan tanımlamaları ise şu şekilde belirtebiliriz:

- Mikro finans, düşük gelirli bireylerin geçimlerini sağlayabilmeleri, kendi işletmelerini kurmaları veya geliştirmeleri için verilen kredilerin ve diğer fi-nansal hizmetlerin (tasarruf hizmetleri, iş geliştirme programları gibi) tümüdür.⁶³
- Mikrofinans, kredilerin, tasarrufların, sigortanın, transfer hizmetlerinin ve diğer finansal hizmetlerin düşük gelirli müşterilere sunulmasıdır.⁶⁴
- Mikro kredi, dar gelirli kadınların kendi kendilerine gelir getirici faaliyette bulunmalarına imkan sağlayan teminat ve kefalet istenmeden verilen küçük bir sermayedir.⁶⁵
- Çoğu kişiye göre, mikro finans, çok yoksul ailelerin üretici faaliyetlere girişmelerine veya çok küçük işletmelerini büyüt-melerine yardımcı olmak amacıyla onlara çok küçük meblağlarda kredi(mikro-kredi) açılması ve verilmesi anlamına gelmektedir.⁶⁶

⁶³ Lale E. Karabıyık, “Türkiye’de Mikro Finans Uygulamasına Yönelik Çalışmalar”, **Mufad (Muhasebe-Finans Öğretim Üyeleri Bilim Ve Dayanışma Derneği) Muhasebe-Finans Dergisi**, 2004, Sayı: 24, s. 56

⁶⁴ United Nations Secretariat, **Bulletin on The Eradication of Poverty**, Annual Edt., No:11, 2004, s.3

⁶⁵ http://www.tgmp.net/dowland/brosur/023-mikrokredi_brosur.pdf (23 Ocak 2011) s. 2

⁶⁶ Şakir Sakarya, “Yerel Kalkınmanın Finansal Dinamiği: Mikro Finans Ve Türkiye’deki Gelişmeler”, 1. Yerel Ekonomiler Kongresine Sunulan Bildiri, Karaman: 1 – 2 Ekim 2005, s. 99

- Mikro finans, fakir insanların kredi almalarını sağlamak üzerine yoğunlaşır ve bu yüzden gelir artırıcı faaliyetlerde de bulunabilir.⁶⁷

- Mikro-finans, dar gelirli insanların kendilerinin ve ailelerinin geçimlerini sağlayabilmeleri amacıyla gelir elde edebilmeleri için kendi işletmelerini kurmaları veya geliştirmeleri için verilen kredilerin ve diğer finansal hizmetlerin (tasarruf hizmetleri, iş geliştirme programları, konut, ihtiyaç ve eğitim kredileri gibi) tümüdür.⁶⁸

Nihayet, bu tanımlamaların ortak noktası mikro kredinin dar gelirli, yoksul kesime özellikle de dar gelirli kadınlara yönelik finansal bir araç olması ve üretim sürecinde fazla aktif olmayan bu kesimin üretim sürecine dahil edilerek ekonomik refahlarının artırılmasıdır.

Ayrıca, mikro krediden yararlanan ve gelirlerinde artış olan bireylerin ekonomik yaşamında olduğu gibi sosyal yaşamında da (kadının aile içinde daha fazla söz sahibi olması, topluma daha fazla entegre olma gibi) olumlu gelişmelerin yaşanacağı gözden kaçırılmamalıdır.

2.3. MİKRO KREDİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.3.1. Mikro Kredinin Dünyadaki Gelişimi

20. yüzyılda, özellikle de 1950'li yıllardan itibaren, ülkeler yoksullukla mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hususunda bir takım politikalar yürütmüşlerdir. Kimi ülkeler bu politikaları tek başına yürütmüştür, kimileri ise Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) , Birleşmiş Milletler (BM) , Dünya Bankası vs. gibi uluslar arası kurumlardan yardım almak suretiyle yürütmüştür. Fakat yoksullukla mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hususunda uygulanan bu politikalardan istenen başarının elde edilememesi, bu politikaların yeniden gözden geçirilmesini ve hatta yeni yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlamıştır. İşte yoksullukla mücadelede yeni bir yaklaşım olarak mikro kredi, bu hususta ortaya çıkan ve dünya ölçeğinde kabul gören bir finansal araçtır.

⁶⁷ Jennefer Sebstad ve Monique Cohen, **Mikrofinance, Risk Management And Poverty**, Synthesis Report Generated Under The AIMS (Assessing The Impact Of Microenterprise Services) Project At Management System International For USAID, 2000, s. 50

⁶⁸ www.mixmarket.org/sites/default/files/.../maya_tanitim_metni_turkce.doc (25 Ocak 2011), s. 2

Daha önce de değinildiği üzere mikro kredi fikrini ilk defa 1974 yılında Bangladeş'in Chitagong Üniversitesi'nde ekonomi profesörü olan Muhammed Yunus ortaya atmıştır. Muhammed Yunus'u mikro kredi fikrine iten sebep ise ülkesi Bangladeş'teki halkın karşı karşıya olduğu aşırı yoksulluk, açlık ve bu kişilerin bu durum karşısında içinde buldukları çaresizlik halidir.

Muhammed Yunus akademik kariyerini sürdürdüğü Chitagong Üniversitesi kampüsünün bahçesinde gezerken civar köylerdeki insanların gün boyu çalıştıklarını gözlemlemiştir. Özellikle yoksul kadınların sabahın çok erken saatlerinde uyandıklarına ve gün boyu akıl almaz bir enerji ile çalışmalarını devam ettirdiklerine tanıklık eder.⁶⁹ Fakat bu kadar fazla çalışmaya rağmen bu insanlar halen açlık ve yoksullukla boğuşuyordu. Bu durum, Muhammed Yunus'u bu süreğen yoksulluğun sebeplerini araştırmaya itmiştir.

Muhammed Yunus bu doğrultuda, Chitagong Üniversitesi civarındaki yoksul köylerden birinde, bu süreğen açlık ve yoksulluğun sebeplerini araştırmaya başlamıştır. "Araştırması sırasında yoksul insanların kişisel becerileriyle oldukça iyi işler yaptıklarını görmüştür. Ancak bu insanlar, teminat eksiklikleri nedeniyle ticari bankalardan uygun faiz oranlarıyla kredi alamıyorlardı."⁷⁰ Bu durum karşısında bu yoksul insanlar geçimlerini sağlamak için yüksek faizli kredi veren tefecilerden borç almak durumunda kalıyorlardı. Bu kişiler, üretim yapmak için gerekli sermayeyi yüksek faizli kredi veren tefecilerden alıp ürünlerini üretiyorlardı. Fakat ürünlerini çok düşük bir kar marjı, onları bir veya iki öğün doyuracak yemek gideri kadar, ile aynı tefeciye satarak borçlarını ödemekteydiler. Bu durum yoksulların üretimleri karşılığında sermaye biriktirmesine engel olarak bir kısır döngüye yol açıyordu. Yani, yoksul insanlar esasında kendi geçimlerini sağlayacak fikir ve beceriye sahip olmalarına rağmen tefecilerden aldıkları oldukça yüksek faizli krediler onların açlık, yoksulluk ve sefalet içerisindeki yaşamlarının devam etmesine neden oluyordu.

Bu durum karşısında Muhammed Yunus yoksul köylülerin yoksulluklarını giderebilmede yeni arayışlara yönelmiştir. Bunun sonucunda da 1974 yılında

⁶⁹ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2009**, Ankara:2010, s. 8

⁷⁰ Elif Üçüncü, " **Mikro Girişimcilere Yönelik Finansman Stratejisi Mikrofinans ve Trabzon'daki Potansiyel Durumun Araştırılması**", (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008), s. 7

araştırmasını yapmış olduğu Bangladeş'te bir köyde pilot uygulama başlatarak genç bir kadına bambu sepet yapması için \$6 kredi vererek yoksul insanlara yönelik ilk mikro kredi deneyimini gerçekleştirmiştir.⁷¹ Mikro kredi uygulaması çerçevesinde verilen kredilerde bankaların kredi verirken istediği kefalet, ipotek gibi güvenceler talep edilmemiştir. Muhammed Yunus mikro kredi uygulamasının merkezine kişilere güven esasını koymuştur. Ayrıca o, yoksullara gerekli imkanlar sağlandığında kendilerini kimseye muhtaç olmadan geçindirebileceklerini düşünüyordu. Zaten mikro kredi düşüncesi de bu noktadan hareket ederek ortaya çıkmıştır. Yoksul köylü kadınlar kefalet, ipotek gibi güvenceler istenmeksizin verilen mikro krediyi gelir getirici faaliyette bulunarak geri ödemeleri de zamanında gerçekleştirmişlerdir. Mikro kredinin bu cazibesi de yoksul kimselere geçimlerini sağlayabilmek adına yeni bir kapı aralamıştır.

Mikro kredi uygulaması bu dönemden itibaren Bangladeş'te Muhammed Yunus'un öncülüğünde uygulanmış ve önemli başarılar elde edilmiştir. Programdan olumlu sonuçlar alınması üzerine 1983'te Grameen Bank adı altında yine Bangladeş'te tamamen mikrofinans programına dönük çalışan ve yoksullara kredi veren bir banka kurulmuş, uygulama daha da yaygınlaştırılmıştır.⁷² Sergilenen bu başarı neticesinde 1980'lerden itibaren mikro kredi uygulamaları Doğu Avrupa, Afrika, Güney ve Doğu Asya ile Güney Amerika'daki pek çok ülkeye yayılmıştır.

Bangladeş'te Muhammed Yunus öncülüğünde başlayan mikro kredi uygulamaları 1983'te yoksullara mikro kredi sağlanması için hükümetin desteğiyle oluşturulan Grameen Bank ile yaygınlaşmış ve mikro krediden yararlananların sayısı zaman geçtikçe artmıştır. Günümüzde Grameen mikro kredi uygulamaları, dünya çapında uygulama alanı bulmuş ve geliştirilmiştir.⁷³ Muhammed Yunus'un kurucusu ve başı olduğu Grameen Bank dünya ölçeğinde 175 ülkede yaklaşık 7,5 milyon insana mikro kredi vermektedir. Bu da mikro kredinin dünya genelindeki popülerliğini ve kazandığı önemi göstermektedir.

⁷¹ <http://www.israf.org/pdf/turkiyegrameenmikrokrediprojesibilginotu.pdf> (25 Ocak 2011)

⁷² <http://www.haberx.com/w/4145/mikro-kredi-ile-yoksulluga-son.htm> (25 Ocak 2011)

⁷³ Nursen Vatansever Deviren, " Mikro Kredilerin Tarihsel Gelişimi ", Küresel Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredilerin Rolü, 2009, sayı: 137, <http://www.mevzuatdergisi.com/2009/05a/02.htm> (12.05.2011), par. 4

Çeyrek asrın üzerinde bir geçmişi olan mikro kredi projesinin dünya ölçeğinde gösterdiği bu başarı uluslar arası kuruluşların da dikkatini çekmiş ve onlar buna destek sağlamışlardır. Bu çerçevede, BM Teşkilatı tarafından 2005 yılı, milenyum yoksulluk hedeflerinin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla “ Uluslar arası Mikro Kredi Yılı” olarak ilan edilmiştir.⁷⁴ Bir sonraki yıl, yani 2006 yılında, Muhammed Yunus fakirlere mikro kredi veren Grameen Bankası ile Nobel barış ödülünü kazanmıştır.

2.3.2. Mikro Kredinin Türkiye’deki Gelişimi

Ülkemizde mikrofinans, bir görüşe göre Osmanlı İmparatorluğu döneminde para vakıflarında uygulanmaktaydı.⁷⁵ Osmanlı İmparatorluğu döneminde para vakıfları epey yaygındı. 1596 da sadece İstanbul'da 3200'e yakın para vakfının olduğu bilinmektedir.⁷⁶

Bu para vakıfları bir hayırsever tarafından kurulmaktaydı. Vakfın tüm sermayesi likit para şeklindedir. Vakfın sermayesi işletilirken elde edilen kazancın bir kısmı hayır işleri için harcanırken, bir kısmı da ana sermayeye ilave edilmekteydi. Para vakıfları küçük miktarda krediyi küçük girişimcilere rehin karşılığında vermekteydi. Bu benzerlikten ötürü para vakıflarının mikro kredi veren kuruluşların öncülü olduğu iddia edilmektedir.

Para vakıfları ihtiyacı olan küçük girişimciye bir yıllığına ve rehin karşılığı, genellikle evi olmak üzere, krediyi verirdi. Krediden yararlanan kişiler ise evlerinde bir yıl boyunca oturmaya devam ederler ve bunun karşılığı olarak para vakfına kira öderlerdi. Kredi alan kişi borcunu ödediğinde rehnini kurtararak evinin yeniden maliki olur ve vakıf ile ilişkisi sona ererdi. Verilen krediden faiz alınmamaktaydı ve elde edilen kazanç - kurucusunun saptadığı - eğitim, sağlık, fakirlere yiyecek yardımı gibi hayır işlerine harcanıyordu. Türkiye Cumhuriyeti Devleti döneminde ise para vakıflarının varlıkları sona erdi.

Ülkemizde mikro kredi hususunda ilk çalışmaları yapan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) olmuştur. 1995 -1997 yılları arasında İstanbul’un dar

⁷⁴ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **10000’inci Üyeye Mikro Kredi**, Ankara:2008, s. 6

⁷⁵ Üçüncü, a.g.e. , s. 9

⁷⁶ Karabıyık, a.g.e. , s. 57

gelirli bölgelerinde yaklaşık 100 kadına iş yapmaları için küçük miktarlarda krediler verilmiştir.⁷⁷ Bu kredilerde geri dönüş oranı % 98 oranında olmuş, söz konusu kredilerden yararlanan kadınlar aktif ekonominin içine girmişlerdir.⁷⁸ Bu vakıf 1999 Marmara depremi sonrasında önceliğini değiştirmiş, 2002 yılında Kocaeli ilinde tekrar mikro kredi faaliyetlerine başlamıştır.

Fakat ülkemizde mikro kredi projesi esasen Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) mütevellî heyeti başkanı Prof. Dr. Aziz Akgül'ün öncülüğünde 2003 yılında gündeme gelmiştir. “Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Türkiye’de mikrokredi yaklaşımının tartışılmasına zemin hazırlamak üzere İstanbul’da 9-10 Haziran 2003 tarihinde ‘Yoksulluğun Mikrokredi Vasıtasıyla Azaltılması Uluslararası Konferansı’ organize etti. Konferansın düzenlenmesinde Grameen Trust’ın büyük katkısı olmuştur.”⁷⁹ Ülkemizde gerçekleştirilen uluslar arası mahiyetteki bu konferans ile mikro kredi projesine T.C. Başbakanlığı tarafından 130 milyon dolar bütçe tahsis edilmiş, Dünya Bankası da 500 milyon dolar kredi vererek bu proje hayata geçirilmiştir. 11 Haziran 2003’te Grameen Trust (GT)’ı temsilen Prof. Muhammed Yunus ve Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA)’nı temsilen Prof. Dr. Aziz Akgül Yap-İşlet-Devret (YİD) Grameen modelini Türkiye’de de uygulamak üzere bir protokol imzaladılar.⁸⁰ Sonrasında TİSVA, G.T. Bankası ve Diyarbakır Valiliği işbirliği ile 18 Temmuz 2003 tarihinde, Diyarbakır’da “Türkiye Grameen Mikrokredi Programı” (T.G.M.P.) uygulanmaya başlanmıştır. Bu proje kapsamında ilk mikro kredi çekleri 18 Temmuz 2003 tarihinde 6 kişiye, kişi başı 500 lira olmak üzere verilmiştir.

Başlangıçta bu mikro kredi programının 1 şube, 2 grup ve 10 üyesi mevcuttu. Fakat T.G.M.P. esas olarak 2005 yılı itibari ile ülkemiz genelinde daha fazla yaygınlık göstermeye, yani daha fazla ilde mikro kredi şubesi açarak daha fazla kişiye mikro kredi vermeye, başlamıştır. Bunun sebebi ise 22.02.2005 tarih ve 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun il özel idaresini mikro kredi hususunda görev ve sorumluluk altına

⁷⁷ Sakarya, a.g.e. , s. 105

⁷⁸ Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, **Mikro Finansman**, Ankara: 2007, s. 24

⁷⁹Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2006**, Ankara: 2007, s. 6

⁸⁰ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2009**, s. 7

sokmasıdır. Daha önce de değinildiği üzere yoksullara mikro kredi verilmesi, il özel idaresinin il sınırları içindeki görev ve sorumluluklarından birisi olarak düzenlenmiştir. Ayrıca bu kanunun 64. maddesi de il özel idaresinin vereceği mikro kredi hususunda önem arz etmektedir. Çünkü bu kanunun 64. maddesine göre il özel idaresi görev ve sorumluluk alanına giren konularda dernek, vakıf gibi kuruluşlarla ortak hizmet projesi geliştirebilecektir. İşte bu kapsamda il genel yönetimi başı olan valinin aynı zamanda il özel idaresinin de başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi olması sebebiyle yukarıda belirtilen 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. maddelerine dayanarak il valilikleri ile TİSVA arasında yapılan protokoller neticesinde “ T.G.M.P. ” , TİSVA ile il özel idaresi işbirliğinde gerçekleştirilen bir ortak hizmet projesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak 5302 sayılı kanunun çıkarılmasından itibaren daha farklı mikro kredi uygulamalarına sahip il özel idareleri de mevcuttur. Bunlara da ileriki kısımlarda değinilecektir.

2.4. MİKRO KREDİNİN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1974 yılında Muhammed Yunus'un girişimleriyle başlayan ve daha sonra gösterdiği başarı ile dünya ölçeğinde yaygınlaşan Grameen mikro kredi modeli 2003 yılından itibaren ülkemizde TİSVA öncülüğünde uygulanmaya başlamış, 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile de ülkemizde hızla yaygınlaşmıştır.

İşte bu doğrultuda ülkemizde de, yukarıdaki bölümde belirtilen kurum ve kuruluşlar işbirliğinde, yürütülen Grameen mikro kredi modelinin temel esaslarına değinmek gerekmektedir. Bunları ise şu şekilde belirtebiliriz:

- Mikro kredi modeli, yoksul insanların içinde buldukları durumdan kurtulmaları için gerekli olan ve geleneksel ticari bankalardan sağlayamadıkları kredi fırsatlarının sağlanması durumunda sahip oldukları girişimci ruhu ortaya çıkarabilecekleri fikrine dayanmaktadır.⁸¹

⁸¹ Emel Haspolat, “ Neoliberalizmin Kalkınma Söylemi ve Yoksullukla Mücadele Yöntemi Olarak Mikro Kredi: Örnek Ülke Deneyimleri ve Türkiye”, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010), s. 58

- Kredi bir insan hakkı olarak sunulur.⁸²
- Mikro krediler 5 kişiden oluşan gruplara verilmektedir. Grup üyesi bir gruba ait olma hissi ile kendisine korunma duygusu sağlamakta, kendisini yalnızlık içinde tehlikelere açık görmemektedir.
- Mikro krediler verilirken kefalet ve ipotek istenmemektedir. Mikro krediler kişilere güven esasına göre verilmektedir.
- Mikro kredi alan grup üyeleri geri ödemelerini haftalık eşit taksitler halinde yapmaktadır.
- Grup üyelerinin tümü bireysel kredinin ödenmemesinden sorumlu tutulmaktadır. Kişilerin aldıkları krediyi zamanında ödememesi diğer üyelerin de kredi almalarını engelleyeceği için grup üyelerinin baskısı kredinin teminatı olarak ortaya çıkmaktadır.⁸³
- Kredisini ödeyemeyen grup üyesinin geri ödemeleri için yeni ödeme planları oluşturulmaktadır.

⁸² Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, a.g.e. , s. 17

⁸³ Haspolat, a.g.e. , s. 55

3. BÖLÜM: İL ÖZEL İDARELERİNİN MİKRO KREDİ FAALİYETLERİ

3.1. YASAL DAYANAK

İl özel idarelerine ilk kez 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. mikro kredi hususunda görev ve sorumluluk yüklemiştir. 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun “İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları” başlığını taşıyan 6. maddesinin “a” bendine göre:

İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

“a) ..., yoksullara mikro kredi verilmesi, ... ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,” yapmakla görevli ve yetkilidir, denmektedir. Bu kanun hükmü ayrıca 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun il özel idaresini il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak belirten 3. maddesi ve il özel idaresinin görev alanının il sınırlarını kapsayacağını belirten 5. maddesi ile birlikte düşünüldüğünde il özel idaresinin yoksullara mikro kredi verme hususunda bir görev alanı sorunuyla karşılaşmayacağı anlaşılmaktadır. Çünkü bu kanun hükümleri çerçevesinde il özel idaresinin görev alanı bir belediye gibi bir belde alanıyla veya bir köy gibi köy alanıyla sınırlı olmayıp; il sınırları içerisindeki belediye, köy ve köy altı yerleşim yerleri ile diğer coğrafik alanları kapsamaktadır. Bu da il özel idaresine herhangi bir görev alanı sınırlaması olmaksızın daha fazla yoksula, yoksulluktan kurtulmaları ile geçimlerini sağlayabilmeleri amacıyla il genelinde mikro kredi vermesinin önünü açmaktadır. Bu mevcut kanun hükümleri, ülkemizin hem şehirlerinde hem de köylerinde yoksul ve dar gelirli insanların fazla olduğu realitesi ile birlikte göz önüne alındığında, il özel idaresini yoksullara mikro kredi verme hususunda diğer yerel yönetim birimlerinden daha uygun bir yerel yönetim birimi olma durumuna sokmaktadır.

Ayrıca 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 64. maddesinin “c” bendi de il özel idaresinin görev ve sorumluluklarından olan “ Yoksullara mikro kredi verilmesi” ile ilgili faaliyetlerini düzenlemektedir. İl özel idaresinin diğer kuruluşlarla ilişkilerini düzenleyen bu kanun maddesinin “c” bendine göre: “İl özel idaresi, il genel meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda; ... ‘Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,

dernekler, vakıflar ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir.’...” denmekte, bu da il özel idaresine mikro kredi faaliyetleri konusunda bu alanda kendisinden daha bilgili ve uzman olan dernek, vakıf (Örneğin TİSVA) gibi kuruluşlarla işbirliğine gidebilmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla bu kanun hükmü neticesinde il özel idaresi mikro kredi faaliyetlerini daha fazla hareket serbestisi içerisinde yerine getirmekte, bu da il özel idaresini mikro kredi faaliyetlerinde daha esnek ve etkin olmasına yol açarak yoksullara mikro kredi verilmesi konusunda onu uygun bir yerel yönetim mekanizması yapmaktadır. Çünkü 5302 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren çoğu il özel idaresi bu kanun hükmü çerçevesinde, yoksullara mikro kredi verilmesi konusunda, özellikle TİSVA ile ortak hizmet projesi yürütmeye başlamış ve bu uygulama ile zaman içinde daha fazla ile ulaşılmıştır. Dolayısıyla daha fazla yoksul kişiye mikro kredi verilmiştir.

3.2. İL ÖZEL İDARELERİNİN MİKRO KREDİ UYGULAMALARI

İl özel idareleri 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 6. ve 64. maddeleri çerçevesinde mikro kredi uygulamalarını yürütmektedir. Bu kapsamda, çoğu il özel idaresi ile TİSVA işbirliğinde gerçekleştirilen bir ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P.’nin 40’ı aşkın ilde şubesi bulunmaktadır. Ayrıca kendi imkanları ile mikro kredi projesi yürüten il özel idareleri olduğu gibi (Örneğin Kocaeli İl Özel İdaresi), TİSVA dışında farklı vakıf, dernek ve diğer sivil toplum kuruluşları ile mikro kredi projesi yürüten il özel idareleri de (Van İl Özel İdaresi, Bartın İl Özel İdaresi gibi) vardır.

Bu çalışmada yoksullara mikro kredi verilmesi konusunda il özel idaresi ile TİSVA işbirliğinde yürütülen mikro kredi faaliyetlerine, ülkemizde daha yaygın olması nedeniyle, daha ağırlıklı olarak değinilecektir.

3.2.1. İl Özel İdarelerinin TİSVA İle Ortak Hizmet Projesi Olarak Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı

18 Temmuz 2003 tarihinde TİSVA, G.T. Bankası ve Diyarbakır Valiliği işbirliği ile Diyarbakır’da uygulanmaya başlanan ve başlangıç aşamasında ülke genelinde yaygınlık gösteremeyerek 2005 yılı itibariyle 3 mikro kredi şubesi ile sınırlı kalan T.G.M.P. , 2005 yılında yürürlüğe giren 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile ülke genelinde hızla

yaygınlaşmıştır. Çünkü bu kanun il özel idarelerine yoksullara mikro kredi verilmesi görev ve yetkisini yükleyerek, görev ve sorumluluk alanına giren konularda dernek, vakıf gibi kuruluşlarla ortak hizmet projesi yapabilme imkanı getirmiştir. İşte bu hükümler çerçevesinde, il valilikleri ile TİSVA arasında yapılan protokoller neticesinde “ T.G.M.P. ” TİSVA ile il özel idaresi işbirliğinde gerçekleştirilen bir ortak hizmet projesi olarak karşımıza çıkmıştır. İl özel idarelerinin TİSVA ile ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P.’ nin mikro kredi şubelerinin bulunduğu iller ise şunlardır:

Tablo 3: İl Özel İdarelerinin TİSVA İle Ortak Hizmet Projesi Olarak T.G.M.P.’nin Mikro Kredi Şubelerinin Bulunduğu İller

Adıyaman	Afyonkarahisar	Aksaray	Amasya	Ankara
Ardahan	Artvin	Aydın	Balıkesir	Batman
Bilecik	Bingöl	Bitlis	Burdur	Bursa
Çankırı	Çorum	Denizli	Diyarbakır	Elazığ
Erzincan	Eskişehir	Gaziantep	Hakkari	Hatay
Iğdır	Isparta	İstanbul	İzmir	Eskişehir
Gaziantep	Hakkari	Hatay	Konya	Malatya
Manisa	Mardin	Muğla	Muş	Niğde
Rize	Samsun	Siirt	Sinop	Sivas
Şanlıurfa	Tokat	Trabzon	Yozgat	Zonguldak

Kaynak: <http://www.tgmp.net/organizasyon.html> (19.03.2011) adresinden tarafımda derlenmiştir.

3.2.1.1. Mikro Kredinin Hedef Kitlesi

Mikro kredi; yoksulluğu gidermek, fakir kişilerin kendi geçimlerini sağlayabilmelerine imkan vermek amacıyla bankalardan kefalet, ipotek gibi teminatlara sahip olmadıkları için kredi alamayan ve sermaye eksikliği yüzünden kendi potansiyelini ortaya koyamayan yoksul kişilere, kendi adlarına çalışmak üzere, verilen ufak ölçekli kredilerdir. Dolayısıyla “ Mikrofinans imkânlarından

yararlananların ortak özelliği düşük gelir seviyesinde olup, kendi işini yürütmek amacına sahip kişi veya işletmeler olmalarıdır.”⁸⁴

Çoğu il özel idaresinin mikro kredi konusunda ortak hizmet projesi yürüttüğü TİSVA’ nın mütevelli heyeti başkanı olan Aziz Akgül mikro kredinin hedef kitlesinin kapsadığı kesimleri belirtmiştir. Buna göre: “ Mikro kredide hedef kitleyi sırasıyla kadınlar, işsiz gençler, işsiz yaşlılar, özürllüer ve gaziler, küçük ölçekli çiftçiler, sokaktaki sahipsiz çocuklar, çocuklarını Çocuk Esirgeme Kurumuna vermek mecburiyetinde kalan aileler, topraksız köylüer, orman köylüerini oluşturmaktadır.”⁸⁵

3.2.1.2. Mikro Kredinin Amaçları

Yoksul kişilere özellikle de yoksul olan kadınlara teminat ve kefalet istenmeden ve beyanın dışında başka bir evraka ihtiyaç duyulmadan tamamen güvene dayalı olarak verilen mikro kredinin amaçları olarak şunlar belirtilebilir:

- Bankacılık sisteminden teminat, kefalet vs. eksikliğınden ötürü kredi alamayan yoksul kişinin hem ailesi hem de kendisi için gelir getirici bir faaliyette bulunabilmesine olanak sağlamak.
- Aile refahının artırılmasını sağlamak.
- Yoksul kişilerin kendi ayakları üzerinde durmasını sağlayarak onların, aynı veya nakdi hibelere muhtaç bırakmaksızın, daha onurlu bir hayat sürmelerine vesile olmak.
- “Ekonomik krizin, muhtaç nüfus üzerindeki etkisinin azaltılması”⁸⁶
- Yoksulluğun, işsizliğıin ve gelir dağılımındaki adaletsizliğıin azaltılarak ekonomik kalkınmanın sağlanması.
- Yoksulların yüksek faiz oranları ile borç veren tefeciler tarafından sömürülmelerine engel olmak.⁸⁷
- Dar gelirli kimselere etkin erişim sağlayan sürdürülebilir mikro kredi politika ve programlarının yürütülmesini sağlamak.

⁸⁴ Üçüncü, a.g.e. , s. 15

⁸⁵ Aziz Akgül, “ Türkiye’de Mikro Kredi Uygulaması” , <http://www.israf.org/pdf/mikrokredi.pdf> (10.05.2011), s. 2

⁸⁶ Akgül, “ Türkiye’de Mikro Kredi Uygulaması” , s. 2

⁸⁷ Üçüncü, a.g.e. , s. 14

- İstihdamın artırılmasına, yoksul kişilerin kendi adlarına çalışıp kendi işlerini kurmalarını sağlayarak, katkıda bulunmak.
- Mikro kredi alan grup üyeleri arasında birlik, beraberlik ve dayanışma ruhunu sağlamak.
- Kadının ekonomik bakımdan güçlenmesini sağlama ve böylece aile içinde daha fazla söz sahibi olabilmesine yol açma.
- Kadının ekonomik bakımdan güçlenmesini sağlayarak onun kocasına olan ekonomik bağımlılığını azaltmak.
- Mikro kredi sayesinde geliri artan yoksul bireyin topluma daha fazla entegre olmasını sağlamak.

3.2.1.3. Mikro Kredinin Felsefesi

“Mikrofinansın temel felsefesi; kredinin bir insan hakkı olmasıdır. Ticari bankalar tapuya, teminata ve kefalete yani kâğıda kredi verirken, mikrofinansta insana kredi verilmektedir.”⁸⁸ Teminat ve kefalet aranmaksızın 5 kişiden oluşan gruplara verilen mikro kredilerin geri ödemesinde, olumsuz bir durumla karşılaşılması halinde, icra ve mahkemeye gidilmemektedir.

Ticari bankalardan kredi almak isteyen bir kişi ne kadar fazla teminata sahipse o kadar fazla kredi alabilecektir. Mikro kredi de ise “ne kadar aza sahipsen o kadar fazla önceliğin vardır” anlayışı hakimdir.⁸⁹

Mikro kredi; her dar gelirlili kişiye, yoksulluk sınırının üzerine çıkarmak amacıyla, kendine yetecek küçük bir işletmeye sahip oluncaya dek destek vermeye devam eder.

Mikro kredinin felsefesinde yatan ve onun ana amacı olan “yoksulluk sınırının üzerine çıkarılmak” ile kastedilenler ise şunlardır: “

- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte barındığı 40 m² ’den büyük evinin, asgari sosyal şartlara (banyo, tuvalet, mutfak, yatak ve oturma odası) sahip olması.

⁸⁸ Üçüncü, a.g.e. , s. 12

⁸⁹ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **10000’inci Üyeye Mikro Kredi**, s. 8

- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte sağlık sigortasından (Emekli Sandığı, SSK, Bağkur veya özel) faydalanabilme imkânına sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, altı veya daha büyük yaştaki çocuklarının hepsinin eğitim ve öğrenimlerini sürdürebilme imkânlarına sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, haftalık taksit olarak en az 25 YTL ödeyebilecek varlığa sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, tasarruflarının bir yıllık tutarının 250 YTL'nin altına düşmemesi.
- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte kış mevsiminde evini ısıtabilme ve kışlık giyecek kullanma imkânına sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, kendi imkânları sayesinde ailesi ile birlikte üç öğün yemek yeme imkânına sahip olması.
- Aile refahını geliştirmek amacıyla, mikrokredi kullanıcısının eşinin de gelir elde etme imkânına sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları gibi yardım kuruluşlarına bağımlı olmaması.
- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte bayramlarda ihtiyaç duyulan yeni kıyafetleri alabilme imkânına sahip olması.”⁹⁰

3.2.1.4. Mikro Kredide 10 Karar

Tamamen sosyal içerikli bir program olarak mikro kredide 10 karar, mikro kredi alan grup üyelerine mikro kredilerini kullanırlarken bir disiplin sağlamaya çalışır. Mikro kredi kullanıcıları bu kriterlere uyarak yoksulluktan kurtulmaya çalışır. Bunlar ise şunlardır:

1. Mikro kredi kullanıcıları şu dört prensibe uyacaktır. Bunlar ise şunlardır: “Disiplin, Birlik, Cesaret, Çok çalışmak”⁹¹
2. “ Verimli çalışarak, ailenin refah seviyesini yükseltmek.
3. Aile nüfusunu bakılabilecek sayıda tutup, harcamaları en aza indirmek.
4. Kendilerinin ve ailelerinin sağlığına dikkat etmek.

⁹⁰ Aziz Akgül, **Fakirliğin ve Yoksulluğun Olmadığı Bir Türkiye'ye Doğru**: 2008, s. 28'den Üçüncü, a.g.e. , s. 13

⁹¹ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı “ Mikro Kredi'de 10 Karar”, Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, 2011, <http://www.tgmp.net>, (11.02.2011), s.1

5. Çocukları eğitmek ve onların eğitimi için gerekli parayı kazanmak.
6. Daha çok gelir elde etmek için, daha çok çalışmak, daha çok üretmek ve ihtiyaç fazlasını satmak.
7. Her zaman birbirlerinin yardımına koşmak.
8. Herhangi bir mikrokredi merkezinde, aksaklık ve disiplinsizlik varsa, onu düzeltmek.
9. Hiç kimseye haksızlık etmemek ve hiç kimsenin kimseye haksızlık etmesine izin vermemek.
10. Çocukları ve çevreyi her zaman temiz tutmak. Harap olmuş evlerde yaşamamak ve en kısa zamanda yaşanabilir bir ev sahibi olmaya çalışmak.
11. Sürekli olarak işi geliştirmenin yollarını aramak, korku ve endişeleri yok etmek.”⁹²

3.2.1.5. Mikro Kredi Edinme Süreci

3.2.1.5.1. Başvuru

Mikro kredi uygulaması ülkemizde çok uzun bir geçmişe sahip değildir. Bu sebeple mikro kredi şube çalışanları fakirliğin yoğun olduğu yerleşim yerlerinde yoksulları ziyaret ederek onlara mikro kredi ile ilgili bilgilendirme toplantıları yapmakta ve mikro kredi faaliyetlerini anlatmaktadırlar. Ayrıntılı bir şekilde mikro kredi uygulamasının anlatıldığı bu mikro kredi bilgilendirme toplantılarında iş yapma fikri olan yoksul kadınlar teşvik edilir ve birbirini tanıyan, aynı mahallede ikamet eden, benzer sosyoekonomik koşullarda hayatını sürdüren ve grup baskısının gerçekleşeceği 5 kişilik bir grup oluşturmaları sağlanır. 5 kişilik grup; mikro kredi kullanıcılarının kendilerini yalnız hissetmeden, grup dayanışması içinde, hayatın zorluklarına karşı daha güçlü durmalarına yol açar.

Mikro kredi kullanmak isteyen bireyler ayrıca kendi gruplarını oluşturup mikro kredi şubelerine giderek de mikro kredi başvurularını yapabilmektedir.

⁹² Aziz Akgül, **Fakirliğin ve Yoksulluğun Olmadığı Bir Türkiye'ye Doğru**: 2008, s. 27'den Üçüncü, a.g.e. , s. 74

3.2.1.5.2. Eğitim

Mikro kredi kullanmak isteyen bireyler gruplarını oluşturduktan sonra mikro kredi şube personeli bu kişilerin yaşadığı mahalle ve köylere gitmektedir. Burada mikro kredi şube personeli 7 günlük bir motivasyon ve mikro kredi bilgilendirme eğitimi başlatmaktadır. Mikro kredi ile ilgili detaylar bu eğitimde yoksul kadınlara anlatılarak yoksul kadınlar bir iş yapmaları için teşvik edilmektedir. Yedi günlük eğitim süresince ayrıca eğitimin önemi, israfın azaltılması, yardımlaşma gibi hususların anlatıldığı tamamen sosyal içerikli bir program olarak “10 Karar” da anlatılmaktadır.

3.2.1.5.3. Mikro Kredinin Onaylanması

7 günlük eğitim neticesinde mikrokredi yöneticisi grup üyelerine öğretilenlerle ilgili çeşitli sorular sorarak eğitim pekiştirildikten sonra grup kredi için onaylanır.⁹³ Onaylanan mikro krediler grup üyeleri tarafından temin edilebilecektir.

3.2.1.6. Mikro Kredinin Verilmesi, Kullanılması ve Diğer Hususlar

3.2.1.6.1. Mikro Kredinin Verilmesi

Mikro krediler onaylandıktan sonra grup üyelerine, her birine ayrı ayrı olmak üzere, verilir. Mikro krediler yoksulluğu azaltmak, fakir kişilerin kendi ayakları üzerinde durmasını sağlamak üzere kefalet, ipotek gibi teminatlar istenmeksizin tamamen güven esasına dayalı olarak grup üyelerine verilmektedir. Başlangıç olarak grup üyelerine 100 TL – 700 TL arasında bir meblağ verilmektedir. İkinci yıl kredisi 800 YTL’yi ve 3. yıl kredisi ise 1.000 YTL’yi geçmeyecek şekilde ayarlanmıştır.⁹⁴ Bu mikro kredi tutarları işin hacim ve gelişebilirliği ile üye ve grubun göstereceği performansa göre belirlenmektedir. Bu mikro kredi tutarları her sene 1.000 TL kadar arttırılabilmektedir.

Mikro kredi edinen grup üyelerinin yapmış olduğu işler her hafta düzenli olarak denetlenmektedir. Başarılı görülen grup üyelerine bir sonraki kredi alışlarında, daha

⁹³ Üçüncü, a.g.e. , s. 70

⁹⁴ Üçüncü, a.g.e. , s. 71

yüksek kredi imkanının sunulduğu, girişimci kredisi verilebilmektedir. Girişimci kredisi ile yoksulların küçük bir iş yerine sahip olması amaçlanmaktadır.

Yıllık olarak sadece 100 TL alan mikro kredi kullanıcıları olduğu gibi 4.000 TL alan mikro kredi kullanıcıları da mevcuttur. Ayrıca mikro krediler Türk Lirası cinsinden grup üyelerine verilmektedir.

3.2.1.6.2. Mikro Kredinin Kullanılması

Mikro kredi sisteminde grup üyelerinin temin ettikleri mikro kredileri mevcut işlerini geliştirmek veya yeni bir iş kurmak için kullanmaları esastır. Zaten mikro kredi alan grup üyesi mikro krediyi aldığı hafta içerisinde gelir getirici bir faaliyet için kullanmak zorundadır.

3.2.1.6.3. Mikro Kredinin Geri Ödenmesi

Mikro kredi alan grup üyesi mikro krediyi aldığı hafta içinde gelir getirici bir iş için kullanmak durumundadır. Mikro kredinin bu şekilde kullanılmasından bir hafta sonra, temin edilen kredi 46 haftada ve haftalık taksitler halinde itfa edilmektedir. Mikro kredi şube çalışanları mikro kredileri tahsil etmek için her hafta mikro kredi kullanıcılarının evlerine gitmektedirler. Fakat mikro kredi kullanıcıları aldıkları mikro kredileri hizmet maliyetleri ile birlikte ödemektedirler. “Mikrokredi hizmet maliyeti yıllık olarak %15 düzeyindedir. Bu hizmet maliyetleri, ağırlıklı olarak, personel gideri ve ulaşım ve haberleşme maliyetlerinde kullanılarak, hizmetin sürdürülebilirliği sağlanmaktadır.”⁹⁵

Mikro kredi kullanan grup üyelerinin, aldıkları kredi miktarlarına göre, haftalık taksit ödemeleri ise şu şekilde belirtilebilir:

- 100 TL’lik mikro kredinin hizmet maliyeti ile birlikte haftalık taksit miktarı 2.5 TL’dir.
- 200 TL’lik mikro kredinin hizmet maliyeti ile birlikte haftalık taksit miktarı 5 TL’dir.

⁹⁵ M. Deliçay, “Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) ve Grameen Trust İşbirliği”, Yoksulluğun Önlenmesinde Mikro Kredi Uygulamaları ve Türkiye, 2007, [http://www.comcec.org/en/belge/arsiv/doc/mikrokredi231s-cr\(1\)-turkce.doc](http://www.comcec.org/en/belge/arsiv/doc/mikrokredi231s-cr(1)-turkce.doc) (13.02.2011), s. 26

- 300 TL'lik mikro kredinin hizmet maliyeti ile birlikte haftalık taksit miktarı 7.5 TL'dir.
- 400 TL'lik mikro kredinin hizmet maliyeti ile birlikte haftalık taksit miktarı 10 TL'dir.
- 500 TL'lik mikro kredinin hizmet maliyeti ile birlikte haftalık taksit miktarı 12.5 TL'dir.
- 600 TL'lik mikro kredinin hizmet maliyeti ile birlikte haftalık taksit miktarı 15 TL'dir.
- 700 TL'lik mikro kredinin hizmet maliyeti ile birlikte haftalık taksit miktarı 17.5 TL'dir.
- 1000 TL'lik mikro kredinin hizmet maliyeti ile birlikte haftalık taksit miktarı 25 TL'dir.

3.2.1.6.4. Gönüllü Tasarruf

Kendileri için birikim yapmak isteyen mikro kredi kullanıcıları yaptıkları işten ötürü elde ettikleri kazançların bir kısmını tasarruf edebilmektedir. “Üyeler, her hafta yapılan haftalık toplantılarında 1 TL gönüllü tasarruf parası vermeleri konusunda teşvik edilirler. Gönüllü tasarruf programı üyelerin haftada yalnızca 1 TL vererek, beklenmedik zamanlarda ortaya çıkabilecek sağlık ve eğitim gibi giderler ile acil ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini sağlamaktadır.”⁹⁶

3.2.1.7. Mikro Kredi Çeşitleri

İl özel idarelerinin TİSVA ile ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P. , üyelerine 6 farklı türde mikro kredi sunmaktadır. Bunlar ise temel kredi, sözleşmeli kredi, girişimci kredisi, mücadeleci kredi, mikrosera kredisi ve hayvancılık kredisidir.

3.2.1.7.1. Temel Kredi

Mikro kredi kullanıcılarına sunulan ana kredi çeşidi temel kredidir. Mikro krediden yararlanmak isteyen yoksullar ilk olarak temel krediden faydalanabilir. Temel kredi 100 TL ile 700 TL arasında değişen miktarlarda üyelere verilir. Temel

⁹⁶ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2008**, Ankara: 2009, s. 13

kredi 3 ay ile 3 yıl arasında bir süre için mikro kredi kullanıcılarına sunulur. Fakat mikro kredi alan grup üyelerinin çoğu bu krediyi 1 yılına kullanmayı yeğlemektedir. Bu kredi sisteminde üye, aldığı kredi tarihinden itibaren 6 ay sonra ödediği miktarı tekrar kredi olarak alabilir.⁹⁷ Mikro kredi kullanıcısı temel kredi sisteminde kendi gönüllü tasarruf hesabına para yatırabilir.

3.2.1.7.2. Sözleşmeli Kredi

Bu kredi çeşidi grup üyelerine doğrudan sunulmaz. Sözleşmeli kredi, grup üyelerine aldıkları mikro kredilerin geri ödemeleri hususunda sunulan alternatif bir çözüm yoludur. Mikro kredi geri ödemesinde sıkıntı yaşayan grup üyesi sözleşmeli kredi sayesinde mikro kredi geri ödeme süresini uzatarak borcunu ifa eder. Böylece grup üyesi geri ödemelerini daha az miktarlarda fakat daha uzun vadede gerçekleştirir.

3.2.1.7.3. Girişimci Kredisi

Girişimci kredisi; temel krediyi alan kişiler arasından ticari potansiyele sahip, başarılı olma yolunda önemli adımlar atmış ve bunu ispatlamış mikro kredi kullanıcılarına birinci yıldan sonra her yıl en fazla 1.000 TL artırılarak verilen kredidir.

3.2.1.7.4. Mücadeleci Vatandaş Kredisi

Cadde ve sokaklarda diğer insanlardan para talep ederek geçimini sürdüren ve aşırı derecede yoksul olduğu tespit edilen bireylere verilen kredi türüdür.⁹⁸ Bu programın temel amacı dilencilere ikinci bir şans tanıyabilmek ve kendi paralarını kazanmalarını teşvik edebilmektir.⁹⁹ Bu kredi türünde hizmet bedeli ödenmemekte ve geri ödeme için herhangi bir zaman dilimi istenmemektedir.¹⁰⁰ Cinsiyet ayrımı yapılmaksızın verilen bu kredi türünde geri ödemeler hususunda bir zaman dilimi

⁹⁷ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, “ Kredi Çeşitleri”, Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2007, 2008, http://www.tgmp.net/dowland/yillik_faaliyet/turkce.pdf, (10.02.2011), s. 10

⁹⁸ Demet Çak, “ **Kalkınmanın Finansmanının Sağlanmasında Mikrokredi Yöntemi**”, (Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007) s. 112

⁹⁹ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2008**, s. 11

¹⁰⁰ Abigem, **Miko İşletmeler ve Kobi'ler İçin Finansman Kaynakları**, 2006, s. 31

veya sınırı yoktur. Mücadeleci vatandaş kredisi 50 – 100 TL arası değişen miktarlarda üyelere verilmektedir. Verilen kredi geri ödenmediğinde mücadeleci vatandaşa yeni kredi sunulmaz. Verilen mikro krediyi dilencilik yapmadan tamamen yaptığı işten elde ettiği gelire itfa eden kişiye yeni kredisi % 100 artırılarak verilir.

3.2.1.7.5. Mikro Sera Kredisi

Bu kredi 2008 yılının mayıs ayından itibaren sunulmaya başlanmıştır. Bu kredi ile üyeler meyve ve sebze yetiştirmek için küçük bir sera kurarlar. Bu seralarda topraksız tarım yapılmakta ve seraların tabanına perlit döşenmektedir. Fakat seralarda toprak yerine perlit dışında aynı zamanda kum, talaş gibi malzemeler de kullanılabilir.

Seralarda toprak yerine perlit, kum, talaş gibi malzemelerin kullanılması sebze ve meyve üretiminde bir girdi olarak suya çok daha az ihtiyaç duyulması ve üretimin de daha fazla olması yüzündendir. Bu durum da mikro sera kredisi kullanıcılarının kazancını artırmaktadır.

3.2.1.7.6. Hayvancılık Kredisi

Mikro sera kredisinde olduğu gibi hayvancılık kredisi de 2008 yılının mayıs ayından itibaren sunulmaya başlanmıştır. Daha önce sığır yetiştiriciliği konusunda deneyimi olan üyelere verilir.¹⁰¹ Üyeler hayvancılık kredilerinin geri ödemelerini haftalık taksitler şeklinde yerine getirmektedirler. Hayvancılık konusunda tecrübeli olan ve halen mikro kredi kullanıcısı olan üyeler hayvancılık kredisi ile kendilerine ek bir gelir sağlamışlardır.

3.2.1.8. Mikro Kredinin Verildiği Sektörler

Yoksulluğu azaltmak ve fakir kişilerin kendi geçimlerini sağlayabilmeleri amacıyla verilen mikro krediler, mikro kredi kullanıcıları tarafından 7 temel sektörde değerlendirilecektir. Bu sektörler ve onların alt faaliyet alanları ise şunlardır:

¹⁰¹ Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2009**, s. 17

Tablo 4: Mikro Kredilerin T.G.M.P. Tarafından Verildiği Sektörler

Sıra No	Sektörler
A	İŞLEM VE ÜRETİM
1	El İşi Yapımı
2	Çocuk Giysi Alım Satımı
3	Çeyizlik Eşya Yapım ve Satımı
4	Ekmek Yapımı
5	Yağ Yapımı
6	Peynir Yapımı
7	Tatlı Yapımı
8	Tost Yapımı
9	Ayakkabı Yapımı
10	Et ve Et Ürünleri
11	Trikotaj Yapımı
12	Yoğurt Yapımı
13	Pekmez Yapımı
14	Süs Eşyası Yapımı
15	Yapma Çiçek Yapımı
B	TARIM
1	Sebze Yetiştirilmesi ve Topraksız Tarıma Dayalı Mikro Seracılık
2	Çiçek ve Gül Yetiştiriciliği
3	Pamuk Ekimi
4	Buğday Ekimi
5	Tarla Kiralama
C	HAYVAN BESİCİLİĞİ
1	İnek Sütü Satılması
2	İnek Yetiştiriciliği
3	Keçi Yetiştiriciliği
4	Koyun Yetiştiriciliği
5	Tavuk Yetiştiriciliği
6	Ördek Yetiştiriciliği
D	HİZMETLER
1	Ayakkabı Boyama
2	Tüp Alım Ve Satımı
3	Bisiklet Kiralama
4	Lokantalarda Bulunan Masa Örtülerini Yıkamak İçin Çamaşır Makinası Alınması
5	Motosiklet Kiralama
6	Fotoğraf Çekimi
7	Saat Tamirciliği
8	Ticari Taksi İşletmeciliği
9	Eşya Taşımak İçin At Arabası Alımı
E	İŞ VE TİCARET
1	Kıyafet Satımı
2	Aşçılık Malzemesi
3	Odun Alım Satımı
4	Hayvan Yemi Satımı
5	Halı ve Kilim Yapımı
6	Pul Biber Alım Satımı
7	Boya Malzemesi Alım Satımı
8	Kozmetik Malzemeleri Alım Satımı

Tablo 4 (Devam) : Mikro Kredilerin T.G.M.P. Tarafından Verildiği Sektörler

9	Hurda Alım Satımı
10	Dondurma Yapımı ve Satımı
11	Gelinlik Satımı
12	Temizlik Malzemesi Satımı
13	Nevresim Satımı
14	Salça Alım Satımı
F	SEYYAR SATICILIK
1	Sebze Satımı
2	Giysi Satımı
3	Ekmek Satımı
4	Seyyar Şeker Satımı
5	Seyyar Çerez Satımı
6	Balık Alım ve Satımı
7	Seyyar İç Çamaşırı Satımı
8	Perde Satımı
9	Battaniye Satımı
10	Seyyar İçecek Satımı
11	Kemer Satımı
12	Seyyar Baharat Satımı
13	Karpuz – Kavun Satımı
G	DÜKKANLAR
1	Bakkal Dükkanı
2	Cep Telefonu Dükkanı
3	Çay Ocağı
4	Elektrikçi Dükkanı
5	Camcı Dükkanı
6	Sobacı Dükkanı
7	Kasap Dükkanı
8	Mermer Dükkanı
9	Kozmetik Dükkanı
10	Kaset ve CD Dükkanı
11	Demir Dükkanı
12	Çiçekçi Dükkanı
13	Deri Dükkanı
14	Kırtasiye Dükkanı
15	Kitap Evi
16	Lokanta
17	Büfe
18	Ayakkabı Satışı
19	Terzi Dükkanı
20	İnternet Kafe
21	Kuaför Dükkanı
22	Sağlık Kabini
23	Kaynak Dükkanı

Kaynak: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **10000'inci Üyeye Mikro Kredi**, ss. 10 – 12'deki verilerden yararlanılarak tarafımda derlenmiştir.

3.2.1.9. Mikro Kredi Uygulaması ile İlgili İstatistikî Veriler

İl özel idarelerinin TİSVA İle ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P. tarafından yoksul kişilere verilen mikro kredilerle ilgili birtakım istatistikî verilere değinmekte yarar görölmektedir. Değinilecek istatistikî veriler şu hususlarla ilgilidir:

- Yıllar itibariyle dağıtılan mikro kredi miktarı.
- Yıllar itibariyle T.G.M.P.'nin toplam üye sayısı.
- Yıllar itibariyle mikro kredi kullanan üye sayısı.
- Yıllar itibariyle mikro krediden yararlanan grup sayısı.
- Yıllar itibariyle verilen mikro kredilerin geri ödeme oranları.
- Yıllar itibariyle mikro kredilerin sektörel dağılımı ile ilgili istatistikî veriler.

3.2.1.9.1. Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı

Tablo 5: Yıllar İtibariyle T.G.M.P. Tarafından Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı

Yıllar						
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
142.100,00	819.437,00	2.460.334,75	4.998.936,00	9.580.336,00	20.008.555,50	41.175.378,50

Kaynak: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2009**, s. 21

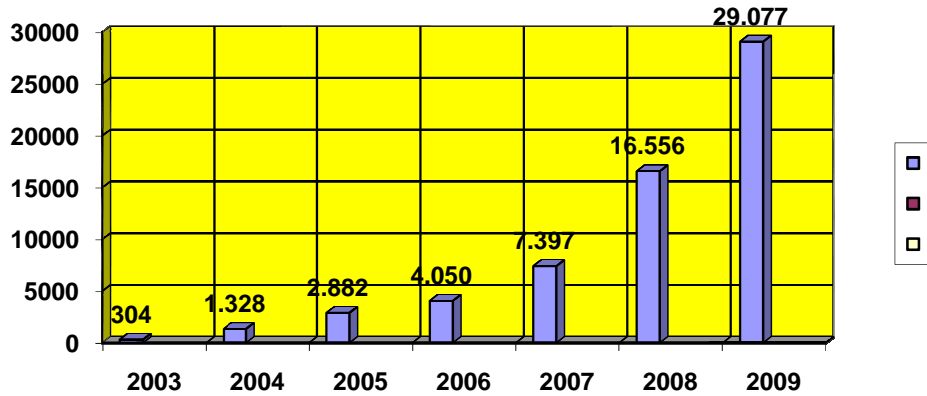
Yukarıdaki tablodan da görölebileceği üzere TİSVA, G.T. Bankası ve Diyarbakır Valiliği işbirliği ile oluşturulan ve ilk kez 18 Temmuz 2003 tarihinde, Diyarbakır'da şubesi açılan T.G.M.P. aynı yıl içinde mikro kredi kullanıcılarına 142.100 lira vermiştir. 2004 yılında ise bu rakam artarak 819.437 lira olmuştur. Fakat verilen mikro kredi miktarında 2005 yılından itibaren daha büyük artışlar meydana gelmiştir. Çünkü 2005 yılında 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun çıkarılmasıyla il özel idarelerine il sınırları içinde yoksullara mikro kredi verilmesi görev ve sorumluluğu ile görev ve sorumluluğu alanına giren konularda dernek, vakıf gibi kuruluşlarla ortak hizmet projesi gerçekleştirebilme yetkisi verilmiştir. 2005 yılından itibaren bu kanun hükümleri çerçevesinde il valilikleri ile TİSVA arasında yapılan protokoller neticesinde T.G.M.P. , TİSVA ile il özel idaresi işbirliğinde gerçekleştirilen bir ortak hizmet projesi olarak karşımıza çıkmıştır. Böylece dağıtılan bu mikro krediler, 5302

sayılı İ.Ö.İ.K. ile yasal dayanağına kavuşmuş ve 2005 yılından itibaren daha büyük meblağlarda gerçekleşmiştir. Dağıtılan mikro kredi miktarı 2005 yılında önceki yıla göre yaklaşık olarak 3 kat artarak 2.460.334 lira olmuştur. Bu miktar 2006 yılında önceki yıla göre yaklaşık olarak 2 kat artarak 5 milyon lira sınırına dayanmış, 2007 yılında ise 9.580.336 lira olmuştur. Dağıtılan mikro kredilerde 2008 ve 2009 yıllarında da artış eğilimi sürmüştür ve dağıtılan mikro kredi miktarı 2009 yılında 40 milyon lirayı geçmiştir.

Son olarak, 2005 yılından itibaren dağıtılan mikro kredi miktarlarındaki büyük artışlar il özel idaresinin yoksullara mikro kredi verme konusunda başarılı ve uygun bir yerel yönetim birimi olduğunu göstermektedir.

3.2.1.9.2. T.G.M.P.'nin Toplam Üye Sayısı

Grafik 1: Toplam Üye Sayısı

Kaynak: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2009**, s. 21'deki verilerden yararlanılarak tarafımca hazırlanmıştır.

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere 2003 ve 2004 yıllarındaki toplam üye sayısı 2000 kişi bile değilken, 2005 yılında ise bu sayı 2.882 olarak gerçekleşmiştir. İl özel idarelerinin TİSVA İle ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P.'nin 2006 yılındaki toplam üye sayısı dört bin kişiyi geçmiş, 2007 yılında ise bu sayı yaklaşık olarak üç bin artışla 7.397 kişi olmuştur. 2008 yılında on beş bin kişiyi geçmiş olan toplam üye sayısı, 2009 yılında otuz bin kişi sınırına dayanmış ve 29.077 kişi olarak gerçekleşmiştir.

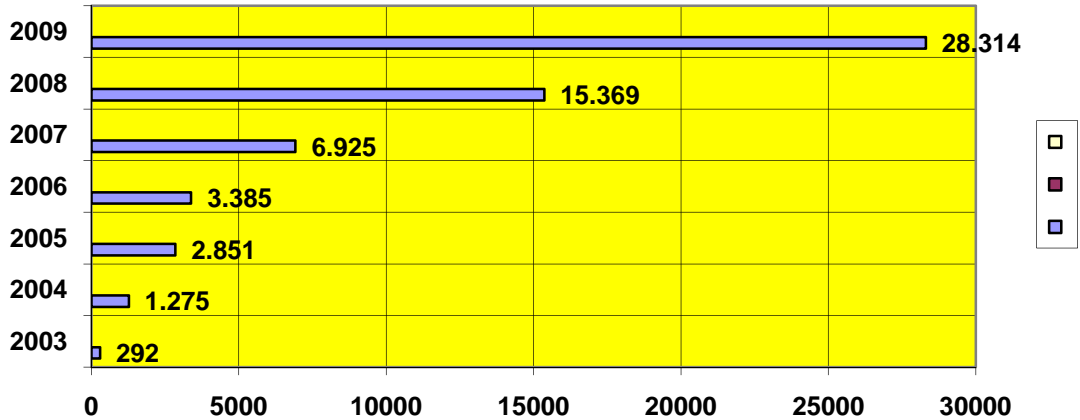
Dağıtılan mikro kredi miktarında olduğu gibi toplam üye sayısı da özellikle 2005 yılı itibariyle artış yönünde büyük bir ivme kazanmıştır. Bunun temel sebepleri ise şunlardır:

- İl özel idarelerine 5302 sayılı kanunla il sınırları içinde yoksullara mikro kredi verme yetkisi verilmesi.
- İl özel idarelerinin mikro kredi hususunda alanında uzman bir vakıf olarak TİSVA ile ortak hizmet projesi gerçekleştirebilmesi.

Son olarak 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. , il özel idarelerini mikro kredi hususunda uygun bir yerel yönetim mekanizması haline getiren hükümlere yer vermiş; kanunun yürürlüğe girmesiyle il özel idareleri mikro kredi konusunda başarılı uygulamalar gerçekleştirmiştir.

3.2.1.9.3. Mikro Kredi Kullanan Üye Sayısı

Grafik 2: T.G.M.P. Tarafından Verilen Mikro Kredilerden Yararlanan Mikro Kredi Kullanıcı Sayısı

Kaynak: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2009**, s. 21'deki verilerden yararlanılarak tarafımda hazırlanmıştır.

Toplam üye sayısında olduğu gibi, mikro kredi kullanan kişi sayısında da sürekli bir artış eğilimi olduğu gözlemlenmektedir. Buna göre 2003 ve 2004 yılları toplamında 2000 kişiye bile erişemeyen mikro kredi kullanıcı sayısı 2005 yılında 2.851 olmuştur. Mikro kredi kullanıcı sayısındaki artış eğilimi ilerleyen yıllarda daha

da hızlanarak sürmüştür ve bu sayı 2009 yılında otuz bin kişi sınırına dayanarak 28.314 kişi olarak gerçekleşmiştir.

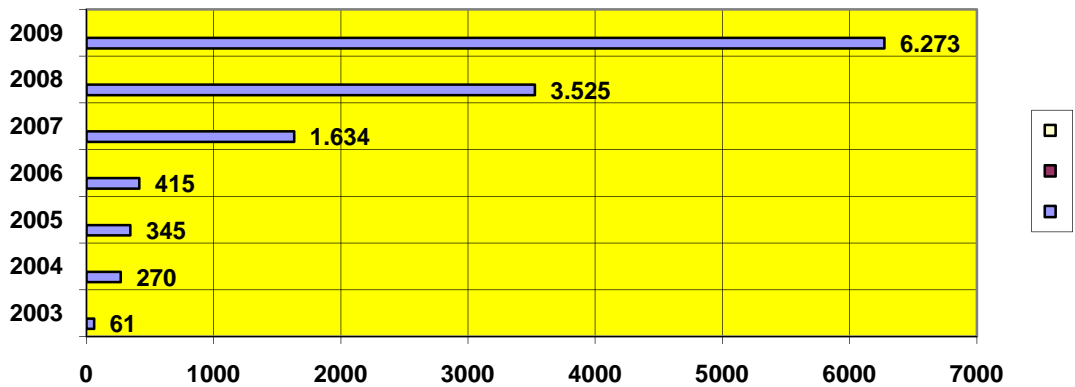
Toplam üye sayısı ile mikro kredi kullanan üye sayısı arasındaki fark mikro kredi kullanmayan grup üyelerinden kaynaklanmaktadır.

Özellikle 2005 yılından itibaren mikro kredi kullanıcılarının daha fazla artmasının nedeni, dağıtılan mikro kredi miktarındaki artış ile toplam üye sayısındaki artış nedenleriyle aynı olduğu için bunlara ayrıca değinmeye gerek yoktur.

3.2.1.9.4. Mikro Krediden Yararlanan Grup Sayısı

Mikro kredi kullanıcılarının gün geçtikçe artması ve mikro kredilerin de grup oluşturan kişilere verilmesi durumu birlikte düşünüldüğünde mikro krediden yararlanan grupların da artması beklenir. Aşağıda gösterilen grafik de bu duruma işaret etmektedir.

Grafik 3: T.G.M.P. Tarafından Verilen Mikro Kredilerden Yararlanan Grup Sayısı

Kaynak: Deliçay, a.g.e. , s. 27 ile Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2009**, s. 13'teki verilerden yararlanılarak tarafımda hazırlanmıştır.

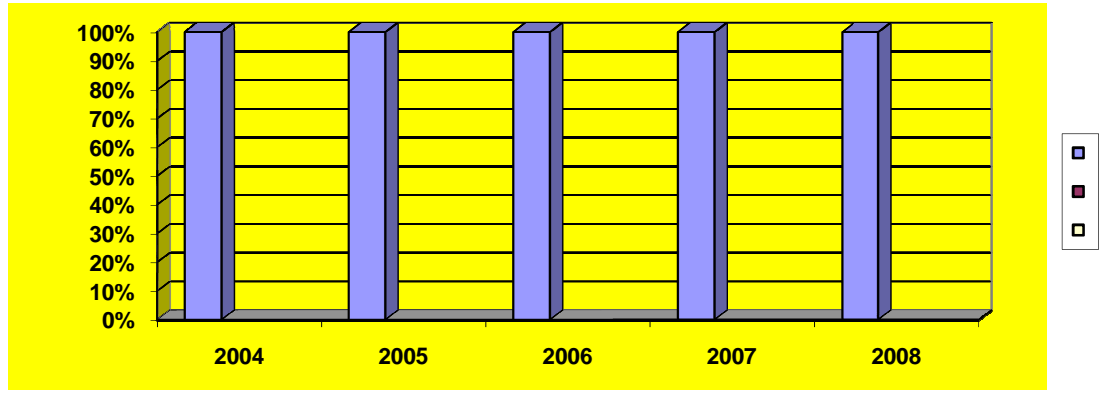
Bu grafiğe göre mikro krediden yararlanan grup sayısı sürekli artmaktadır. 2003 yılında sadece 61 gruba mikro kredi verilmiş iken, bu rakam 2009 yılında altı bini geçerek 6.273 olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılı sonrasında mikro kredi kullanan grup sayısında görülen daha hızlı artış eğiliminin sebebi ise dağıtılan kredi miktarındaki artış ile toplam ve mikro kredi kullanan üye sayısındaki artış nedenleriyle aynıdır. Bu

yüzden mikro kredi alan grup sayısındaki artış sebeplerine ayrıca değinmeye gerek görülmemektedir.

3.2.1.9.5. Geri Ödeme Oranları

Mikro kredi kullanan kişiler aldıkları kredileri haftalık eşit taksitler halinde itfa etmek durumundadır. Mikro kredilerin geri ödeme oranları ise oldukça yüksektir. Aşağıdaki grafik bu durumu göstermektedir.

Grafik 4: Mikro Kredilerin Geri Ödeme Oranları

Kaynak: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2008**, s. 16'daki verilerden yararlanılarak tarafımda hazırlanmıştır.

Bu grafiğe göre 2004 – 2008 yılları arasında mikro kredilerin geri ödeme oranı % 100'dür. Mikro kredi geri ödeme oranının bu denli yüksek olmasının nedenleri arasında şunlar belirtilebilir:

- Mikro kredilerin kişilere tamamen güven esasına dayalı olarak kefalet, ipotek gibi teminatlar istenmeksizin verilmesi.
- Kişilerin geri ödemede sıkıntıya düşmeleri durumunda kredileri temin edebilmek için icra, mahkeme yoluna başvurulmaması ve kişilerin ödeme vadesinin uzatılması.
- Aldıkları kredileri geri ödemeyen kişilerin bir daha mikro krediden yararlanamaması.
- Geri ödeme zorluğuna düşen grup üyesine gruptaki diğer üyelerin maddi destekte bulunmak durumunda olmaları.

3.2.1.9.6. Mikro Kredilerin Sektörel Dağılımı ile İlgili İstatistik Veriler

Daha önce de değinildiği üzere il özel idarelerinin TİSVA İle ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P. tarafından dağıtılan mikro krediler 7 temel sektörde üyelere sunulmaktadır. Bu noktada il özel idarelerinin mikro kredi verme konusunda başarılı olup olmadığı hususunda aşağıdaki verilere değinmek bize bir fikir verecektir.

Tablo 6: Mikro Kredinin Dağıtıldığı Sektörlerle İlgili İstatistik Veriler

Sektörler	2005		2006		2007		2008	
	Kredi Tutarı (TL)	Üye Sayısı	Kredi Tutarı (TL)	Üye Sayısı	Kredi Tutarı (TL)	Üye Sayısı	Kredi Tutarı (TL)	Üye Sayısı
İşlem & Üretim	397.861,50	894	968.654,50	1.971	2.011.870,56	2.888	4.001.711	3.711
Tarım	82.009,25	160	210.324,25	410	479.016,80	687	1.200.513	993
Hayvancılık	374.081,00	793	677.249,50	1.335	1.532.853,76	2.200	3.601.540	3.180
Hizmetler	221.064,50	452	493.344,00	976	766.426,88	1.101	1.800.770	1.490
İş & Ticaret	435.111,50	864	805.953,00	1.458	1.724.460,48	2.475	3.401.454	3.080
Seyyar Satıcılık	223.110,50	452	462.121,00	858	1.245.443,68	1.788	2.401.027	1.987
Dükkanlar	727.096,50	1.449	1.381.289,75	2.677	1.820.263,84	2.615	3.601.540,5	3.580
Toplam	2.460.334,75	5.064	4.998.936,00	9.685	9.580.336,00	13.754	20.008.555,5	18.021

Kaynak: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2006**, s. 14 ile Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2008**, s. 17'deki verilerden yararlanılarak tarafımca derlenmiştir.

Yukarıdaki tabloya göre, 2005 ve 2006 yıllarında dağıtılan mikro kredilerden en fazla payı dükkan açmak ve işletmek için verilen krediler almıştır. 2007 ve 2008 yıllarında ise dağıtılan mikro kredilerden en fazla payı işlem & üretim sektörü almıştır. İlgili yılların tamamında dağıtılan mikro kredilerden en az payı ise tarım sektörü almıştır. Diğer sektörlerin dağıtılan mikro kredilerden aldıkları paylar, yıllara göre değişmekle birlikte, bunların arasında gerçekleşmiştir.

Toplam dağıtılan mikro kredi miktarında olduğu gibi yıllar itibariyle sektörlere dağıtılan mikro kredi miktarında da sürekli bir artış eğilimi gözlemlenmektedir. Yukarıdaki tabloya göre tüm sektörlerde, kullanılmak üzere verilen mikro kredi miktarı 2005 yılına göre katlanarak artmıştır.

Yukarıdaki tabloya göre, mikro kredi kullanan üye sayısında olduğu gibi yıllar itibariyle sektörlere göre mikro kredi kullanıcı sayısında da önemli bir artış söz konusudur. Buna göre yıllar itibariyle sektörlere göre mikro kredi kullanıcı sayısında miktar bakımından en fazla artış 2817 kişi ile işlem & üretim sektöründe iken, en az artış ise 833 kişi ile tarım sektöründedir. Fakat yıllar itibariyle sektörlere göre mikro kredi kullanıcı sayısında oran bakımından en fazla artış % 520 ile tarım sektöründe iken, en az artış ise % 147 ile “dükkanlar” dadır.

Yıllar itibariyle sektörlere dağıtılan mikro kredi miktarı ve yıllar itibariyle mikro kredi kullanıcılarının sektörel dağılımı ile ilgili istatistikler açıkça sektörlere göre dağıtılan mikro kredi miktarının ve mikro kredi kullanıcılarının artmakta olduğunu göstermektedir. Bunun nedenleri olarak şunlar belirtilebilir:

- 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile il özel idarelerine il sınırları içinde yoksullara mikro kredi verme yetkisi verilmesi. Böylece il özel idaresi, yasal olarak, belediye ve köy dahil il sınırları içindeki tüm yerleşim yerlerindeki yoksul kişilere yararlanmaları amacıyla mikro kredi sunabilmektedir. Bu da mikro kredinin hedef kitlesinin tabanını genişletmektedir. Mikro kredi hedef kitlesinin genişlemesiyle hem mikro kredi kullanıcılarının sayısı artmakta hem de mikro kredilerin sunulduğu sektörlere yönelik kredi çeşitliliği artmaktadır. (Örneğin hayvancılık ve mikro sera kredisi 2008 yılında verilmeye başlanmıştır.) Bu durum il özel idaresinin yoksullara mikro kredi verme hususunda başarılı kılmaktadır.

- 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nin ilgili hükmü uyarınca il özel idarelerinin mikro kredi hususunda alanında uzman bir vakıf olarak TİSVA ile ortak hizmet projesi gerçekleştirmesi. Böylece il özel idaresi mikro kredi hususunda bu vakfın bu alandaki uzmanlığından yararlanarak daha etkin ve başarılı uygulamalar gerçekleştirebilmektedir.

- Mikro kredilerin kefalet, ipotek gibi teminatlar istenmeksizin verilmesi. Bu durum teminat yoksunluğundan dolayı bankalardan kredi çekemeyen yoksullar için bir umut ışığı olmuştur. Böylece gün geçtikçe mikro kredi kullanıcılarının sayısı artmış ve dolayısıyla da kullanılan mikro kredi miktarı artmıştır. Bu artışlar hem sektörler hem de genel toplam itibariyle gerçekleşmiştir.

3.2.2. Kendi İmkanlarıyla ve Başka Kuruluşlarla Birlikte Mikro Kredi Projesi Yürüten İl Özel İdareleri

Ülkemizdeki il özel idarelerinin büyük kısmı 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 6. maddesinin "a" bendi ile 64. maddesinin "c" bendine dayanarak mikro kredi konusunda TİSVA ile ortak hizmet projesi gerçekleştirmektedirler. Fakat TİSVA dışında başka kurum ve kuruluşlarla birlikte mikro kredi projesi yürüten il özel idareleri de mevcuttur. Bartın ve Van illerindeki mikro kredi uygulamaları bu doğrultudaki örneklerdir.

Buna göre Bartın İl Özel İdaresi yürüttüğü mikro kredi projesinde Türkiye İş Kurumu Bartın İl Müdürlüğü, Bartın İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ve çeşitli sivil toplum kuruluşları ile işbirliğine gitmektedir. Bu projenin amacı Bartın İl Özel İdaresi tarafından hazırlanan mikro kredi uygulama yönergesinde kısaca kırsal ve kentsel bölgelerde yaşayan yoksullara, özellikle de fakir kadınlara kredi imkanı sağlamak ve bu krediyle yapacakları işlerle fakirliği azaltmak şeklinde belirtilmiştir.

Bartın İl Özel İdaresi tarafından yürütülen mikro kredi projesinden mikro kredi temin etmek için aranan şartlar ise şunlardır:

"a) Başvuru koşulları :

- 1) Yoksul olmak (Kadınlar önceliklidir)
- 2) Gelir getiren bir iş yapabilecek durumda olmak, bu iş evde veya ev dışında olabilir.
- 3) Bir iş fikri sahibi olmak.
- 4) Kredi almadan önce 5 gün süreli eğitime katılmış olmak.

b) Yoksulluk kriterleri:

- 1) Düzenli bir işi olmamak.
- 2) Sosyal bir güvencesi olmamak.
- 3) Yıllık geliri 2,000.00 YTL'nin altında olmak.
- 4) Adına kayıtlı 5 dönümden fazla gayrimenkulü ve kendisine ait bir işyeri olmamak."¹⁰²

¹⁰² Bartın İl Özel İdaresi, **Mikro Kredi Uygulama Yönergesi**, Bartın: 2008, s. 1

Mikro kredi için başvurulduktan sonra başvuranlara yönelik olarak 5 gün süreyle ve günde 1 saatten oluşan bir eğitim verilir. Eğitimden sonra başvurusu kabul edilerek mikro kredi almaya hak kazanan kişiye, kuracağı işe göre, 1.000 TL ile 2000 TL arasındaki bir miktarda kredi verilir. Bu kişi mikro kredisini, 50 haftada, eşit taksitler halinde alır. Birinci yıl mikro kredi kullandıktan sonra ikinci yıl yeniden mikro kredi talep edenlere ise, aldıkları kredileri düzenli şekilde geri ödeme durumlarına göre, 1500 TL ile 2500 TL arasındaki bir miktarda kredi verilir.

Mikro kredi verilen kişilere yönelik olarak da bir eğitim mevcuttur. Bu eğitimin içeriği yardımlaşma ve dayanışma; sosyal, kültürel, temel sağlık bilgileri; insan hakları gibi konulardan oluşmaktadır.

Mikro kredi kullanıcıları aldıkları kredilerin geri ödemelerini haftalık değil aylık olarak yapmaktadır. Örneğin 1.000 TL mikro kredi alan bir kişi bu krediyi geri ödemek için 10 ay boyunca 80 TL ve 2 ay süresince de 100 TL verecektir. Aylık geri ödemesini 3 ay boyunca yapmayanların ise ödemelerini diğer grup üyeleri yapacaktır.

TİSVA dışında başka kurum ve kuruluşlarla birlikte mikro kredi projesi yürüten il özel idarelerinden birisi de Van İl Özel İdaresidir. Buna göre bu projeye Van Ziraat Odası, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Kızılay Derneği gibi çeşitli kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri iştirak etmektedir. Mikro Kredi Projesinin hayata geçirilmesi amacıyla aralarında bu kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin de olduğu Kadın Girişimciliğini Destekleme Derneği kurulmuştur.

Mikro Kredi Projesi; fakir insanların özellikle de geleneksel bankacılık sistemiyle kapsanmayan kadınları korumayı ve onların iş hayatına girmelerine yardımcı olmayı amaçlar.¹⁰³

Mikro kredi başvurusunda bulunabilmek için iş yapma isteğine sahip, birbirini tanıyan, aynı mahallede oturan ve benzer sosyoekonomik koşullara sahip 5 kişiden oluşan bir grup oluşturmak gerekmektedir. Başvuruda bulunan gruba kredileri verilmeden önce 5 günlük bir eğitim verilir. Eğitim sonrasında ise mikro krediler grup üyelerine verilir. Bu krediler üyelere kefil, ipotek gibi teminatlar istenmeksizin

¹⁰³ http://vanmikrokredi.org.tr/sayfa.php?say_id=27&sayfa=Amaç (27 Şubat 2011), par. 1

verilir. Birinci kredilerin miktarı 300 TL – 1.000 TL arasındadır. Düzenli ödemede bulunan ve işini geliştirmeye başlayan üyelere ise 2. yıl 700 TL ile 1.500 TL arasında bir kredi verilir. Verilen mikro kredilerin geri ödemesi ise 46 hafta boyunca önceden belirlenen bir yerde yapılır.

Görüldüğü gibi bu örneklerdeki mikro kredi uygulamaları T.G.M.P. adı altında il özel idareleri ve TİSVA işbirliğinde yürütülen mikro kredi uygulamalarından farklılık gösterebilmektedir.

Son olarak kimi il özel idareleri de yoksullara mikro kredi verme görev ve yetkisini kendi imkanları çerçevesinde yerine getirmektedir. Birazdan ayrıntılı olarak değineceğimiz Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından yürütülen mikro kredi projesi de bu kapsamdadır.

3.3. MİKRO KREDİNİN SOSYO - EKONOMİK ETKİLERİ

3.3.1. Kadınlar Üzerindeki Etkileri

Mikro kredi fakir insanlara özelliklede yoksul kadınlara öncelik tanınarak verilmektedir. Bu bakımdan mikro kredinin kadınlara yönelik etkilerini şu şekilde belirtebiliriz:

- Mikro kredi alan yoksul kadın daha fazla sosyalleşmektedir. Çünkü mikro kredi temin edebilmek için bir grubun oluşturulması gerekmektedir ve bu durum da üyeler arasında grup dayanışmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca yoksul kadın az da olsa bir gelir sahibi olarak içine kapanmadan günlük hayatta daha fazla yer alabilmektedir.

- Mikro kredi sayesinde kadınlar bir iş yapıp para kazanarak ve bununla aile ekonomisine katkıda bulunarak eşlerinin yanında ve toplum önünde özgüven kazanmaktadır.

- Kadınlar belirli bir çalışma disiplinine kavuşmaktadır.

- Mikro kredi ile yaptığı iş neticesinde ekonomik gücü artan kadın aile içinde daha fazla söz sahibi olmaktadır.

- Mikro kredi ile bir ekonomik faaliyete girişen kadının toplumdaki itibar ve statüsü artmaktadır.

- Teminat yoksunluğu sebebiyle bankadan kredi çekemeyen kadın alacağı mikro kredi sayesinde yapacağı iş ile tüketici bir konumdan üretici bir konuma geçerek topluma ve çevresine artı değer katan bir birey haline gelmektedir.

3.3.2. Yoksulluğun Azaltılması Üzerindeki Etkileri

Esas itibariyle yoksulluğu azaltmak amacıyla verilen mikro kredilerin bu doğrultudaki etkilerini ise şu şekilde belirtebiliriz:

- Kişi mikro kredi kullanarak yapacağı iş ile başkasına muhtaç olmadan kendisi ile ailesinin geçimini sağlayabilmektedir.

- Mikro krediler üyelere işlerini büyütüp daha fazla gelire sahip olmaları için de verilmektedir. İl özel idarelerinin TİSVA İle ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P. tarafından sunulan girişimci kredisi bu amaçla üyelere verilmektedir.

- Kişiler mikro kredi kullanıp bir işe sahip olarak üretici bir konuma geçecek ve yoksulluk kısır döngüsünü kırabilecektir.

- Mikro kredi gelir dağılımındaki bozuklukların yoksullar lehine, az da olsa, düzelmesine yardımcı olabilecektir.

3.4. KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ TARAFINDAN MİKRO GİRİŞİMCİLERE YÖNELİK YÜRÜTÜLEN BİR PROJE OLARAK MİKRO KREDİ

3.4.1.Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliği

3.4.1.1. Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğinin Yasal Dayanağı

5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile il özel idarelerine yoksullukla mücadelede dünyada giderek yayılan ve başarılı olan yeni bir yaklaşım olarak mikro kredi ile ilgili görev ve sorumluluklar yüklenmiştir. Ülkemizdeki çoğu il özel idaresi bu hususta 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nın 64. maddesinin “c” bendi uyarınca kimi dernek ve vakıflarla (TİSVA gibi) ortak hizmet projesi yürütürken, kimi il özel idareleri ise bu husustaki görevlerini kendi imkanları dahilinde yürütmektedir. Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından yürütülen mikro kredi projesi de bu kapsamdadır. “ Bu proje Kocaeli İl

Özel İdaresi tarafından yürütülmektedir. Hiçbir vakıf ya da dernekle ortaklığı yoktur.”¹⁰⁴

İşte 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. gereğince Kocaeli İl Özel İdaresi, mikro kredi projesini 1 Temmuz 2009 tarihinde başlatmıştır. Fakat Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından yürütülecek olan bu mikro kredi projesinin hukuki alt yapısını oluşturacak bir yönetmelik ihtiyacı ortaya çıkmıştır. “Bu nedenle İdaremiz tarafından Mikro Kredi Uygulama Yönetmelik Taslağı hazırlanarak Şubat 2010 ayında görüşülmek üzere İl Genel Meclisine sunulmuştur. İl Genel Meclisininin 05.02.2010 tarih ve 7 sayılı kararı ile de yönetmelik kabul edilmiştir.”¹⁰⁵ Bu yönetmelik 25.06.2010 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir.

Bu yönetmelikte, yönetmeliğin çıkarılmasına esas teşkil eden 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. maddeleri belirtilmiştir. Bunları ise maddeler halinde şu şekilde belirtebiliriz:

- İl özel idaresine il sınırları içinde “... Yoksullara mikro kredi verilmesi...” görev ve sorumluluğunu yükleyen 5302 sayılı kanunun 6. maddesinin “a” bendi.
- İl özel idaresine kanunlarının verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarma yetkisini veren 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 7. maddesinin “b” bendi.
- İl genel meclisine il özel idaresi tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etme görev ve yetkisini veren 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 10. maddesinin “k” bendi.
- İl özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak valiye bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanma görev ve yetkisini veren 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 30. maddesinin “n” bendi.
- “Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” ı belirten 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.’nun 43. maddesinin “h” bendi.

3.4.1.2. Mikro Kredi Uygulaması İle İlgili Genel Esaslar

Kocaeli İl Özel İdaresi’nin yürüttüğü mikro kredi projesinde mikro kredi kullanma talebindeki öncelikler;

¹⁰⁴ http://www.kocaeliozelidare.gov.tr/ortak_icerik/kocaeliozelidare/genel/basvurubil.pdf (29 Ocak 2011)

¹⁰⁵ Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, Kocaeli: 2010, s. 61

- Yoksulluk derecesi,
- Aciliyet durumu,
- Gelir getirici işin niteliği
- Ve müracaat sırası esas alınarak belirlenmektedir.

Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre mikro kredinin yoksul kişiler için, muhtaç durumdan kurtulup en kısa zamanda kendi imkanları ile geçinebilecekleri bir hale gelebilecekleri fırsatı sağlama anlayışı içinde kullanılması esastır. Ayrıca daha önce mikro kredi kullanmış olmak da bir hak kazandırmayacaktır.

Kocaeli İl Özel İdaresi'nin yürüttüğü Mikro Kredi Projesinde verilen mikro kredilere faiz tahakkuk ettirilmemektedir. Ayrıca mikro kredi verilen kişilerden kefalet ve ipotek de alınmamaktadır. Verilen mikro kredilerin geri ödemeleri ise haftalık eşit taksitler halinde olmaktadır. Mikro kredi verilen kişiler geri ödemelerini zamanında yapmamaları durumunda ise bu kişilere tekrar kredi verilmemektedir.

Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre ilk kez kullanılan mikro krediden sonra, tekrardan mikro kredi kullanılması durumunda yıllık enflasyon oranı dikkate alınarak il encümeninin belirleyeceği miktar dahilinde % 10'u aşmamak üzere katılım payı alınabilecektir.

3.4.1.3. Mikro Kredi Ödeneği İle İlgili Hususlar

Kocaeli İl Özel İdaresi'nin yürüttüğü mikro kredi projesine Kocaeli İl Özel İdaresi bütçesinden İl Genel Meclisi kararıyla yeterli miktarda ödenek ayrılmaktadır. Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre mikro kredi projesi için ayrılan ödeneğin yıl içinde yetersiz hale gelmesi durumunda il encümeni kararıyla yedek ödenek tertibinden mikro kredi tertibine ödenek aktarması yapılabilecektir.

Bu yönetmelik mikro kredi projesi kapsamında kullanılmak üzere Kocaeli İl Özel İdaresi'ne nakdi bağışların yapılabileceğini ve bu bağışların valinin onayı ile mikro kredi tertibine ek ödenek olarak kaydedilebileceğini belirtmektedir. Ayrıca

mikro kredi geri ödemeleri de yeniden kullanılmak üzere mikro kredi tertibine ek ödenek olarak kaydedilmektedir.

Mali yıl sonunda mikro kredi tertibinde bulunan ödenek ise, imha edilmeden, sonraki yıl bütçesinin mikro kredi tertibine aktarılmaktadır.

Son olarak, il encümeni her yıl Ocak ayında mikro kredinin alt ve üst limitleri ile mikro kredinin kullanma alanlarını ve hedef kitlesini belirlemektedir.

3.4.1.4. Mikro Krediden Yararlanabilme Şartları

Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre mikro krediden yararlanabilmek için aranan şartlar şunlardır:

- Başvuru tarihi itibarıyla en az 1 yıldır Kocaeli’de oturmak.
- 18 yaşından büyük, dar gelirli 5 kadından veya 18 – 24 yaş arası yoksul gençlerden oluşan bir grup oluşturmak. (Bireysel mikro kredi başvuruları kabul edilmemektedir.)
- Grup üyelerinin yakın akraba olmaması. (Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre aralarında anne, baba, çocuk, büyükanne, büyükbaba, kardeş vs. olarak akrabalık bağı bulunan kişiler aynı grup içinde yer alamazlar.)
- Grup üyelerinin aynı muhtarlığa bağlı olan kişilerden oluşması.
- Grup üyelerinin bilgi - beceri ve yeteneklerine inanan, iş kurma isteğine sahip, bankalardan kredi kullanamayan ve kendi hesabına iş yapacak olan yoksul kişilerden oluşması. (Yönetmelik düzenli bir gelire sahip olmayanlar ile geliri veya sosyal güvencesi olduğu halde, aynı konut içindeki kişi başına düşen aylık geliri asgari ücretin üçte birini geçmeyenleri yoksul olarak kabul etmektedir.)

3.4.1.5. Mikro Kredi Edinme Süreci

3.4.1.5.1. Müracaat ve İlk Görüşme

Mikro krediden yararlanmak isteyen kişi veya kişiler Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Bürosuna başvuracaklardır. Bu kişi veya kişiler mikro kredi başvurularını;

- Bizzat,
- Telefon vasıtasıyla
- Veya internet sitesi aracılığı ile grup adına yapılabilmektedir.

Mikro krediden yararlanmak amacıyla Mikro Kredi Bürosuna müracaat eden kişi veya kişiler, kendisi bir sosyal çalışmacı olan proje yürütücüsü tarafından bir ön görüşmeye tabi tutulmaktadır. Bu görüşme neticesinde, proje yürütücüsü tarafından mikro kredi başvurusunda bulunan kişi veya kişilerin grup üyesi olma şartlarını taşıdıkları ve yaptıkları ya da yapacakları işin mikro kredi kullandırmaya uygun olduğu düşüncesine varılması durumunda ilgili grup için dosya açılarak sıra alınmaktadır.

3.4.1.5.2. Sosyal İnceleme

Mikro kredi talebinde bulunan kişi veya kişiler için dosya açılarak sıra alınmasından sonra proje yürütücüsü tarafından mikro kredi başvurusunda bulunan grup üyelerinin ikametinde bu kişilerin sosyal ve ekonomik durumları ile aile ve çevre şartlarını kapsayan bir inceleme yapılmaktadır.

3.4.1.5.3. Eğitim

Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre mikro kredi edinebilme hususunda sosyal inceleme aşamasından sonra eğitim aşaması söz konusu olmaktadır. Bu aşamada proje yürütücüsü tarafından sırası gelen gruba, mikro kredi kullandırılmasına esas olmak üzere en az bir, en çok da üç günlük eğitim verilmektedir. Eğitimde grup üyeleri tarafından grup lideri ve yardımcısının seçiminin yapılmasının ardından; grup üyelerine yönelik olarak mikro kredinin kurallarını, düzenini ve işleyiş yöntemlerini kapsayan bilgiler verilmektedir. Eğitime ara verilmemektedir. Ayrıca yönetmelikte eğitim programlanırken bunun tatil günlerine rastlamamasına dikkat edileceği de belirtilmektedir.

3.4.1.5.4. Sosyal İnceleme Raporu

Eğitimden sonra proje yürütücüsü eğitimde yapmış olduğu gözlem ve görüşmeler ile varsa, bu kişilere yönelik, elindeki belgelere göre sosyal inceleme raporu düzenler. Sosyal inceleme raporunda mikro kredi talebinde bulunan kişilerin;

- Hali hazır durumlarını gösteren kişisel ve ailevi bilgileri,
 - Sosyo – ekonomik şartları,
 - Konut durumları,
 - Mikro kredi almaları durumunda yapacakları işin özellikleri,
 - Mikro kredi almaları durumunda, geri ödeme kabiliyetlerine uygun mikro kredi miktarı ile
- Girişimcilik kapasiteleri hakkında proje yürütücüsünün kanaatlerine ilişkin veriler yer almaktadır.

3.4.1.5.5. Komisyon Onayı

Eğitim süreci bittikten sonra grup üyeleri, grup dinamiğinin oluşup oluşmadığı ile eğitime devam ve katılımları bakımından değerlendirilmektedir. Her bir üyeye ait bu bilgileri de içeren sosyal inceleme raporları Kocaeli İl Özel İdaresi Genel Sekreteri, ilgili Daire Başkanı ve Bütçe Müdüründen oluşan komisyona sunulmaktadır. Komisyonun grup üyelerine ait sosyal inceleme raporlarına onay vermesi durumunda mikro kredi talebinde bulunan kişilere artık mikro kredileri verilebilecektir.

3.4.1.6. Mikro Kredinin Verilmesi, Kullanılması ve Diğer Hususlar

3.4.1.6.1. Mikro Kredinin Grup Üyelerine Verilmesi

Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre mikro krediler komisyon onayından sonraki beş iş günü içinde önce grup üyeleri tarafından seçilen grup lideri ve yardımcısı ile üyelerin belirleyeceği üçüncü bir kişiye, bir hafta sonra da geri kalan üyelere verilmektedir. Mikro krediler Kocaeli İl Özel İdaresi hizmet binasında her üyeye ayrı ayrı, elden nakit olarak verilir. Ancak mikro kredilerin grup üyelerince 20 iş günü içinde alınmaması durumunda, bu krediler mikro kredi tertibine iade edilmektedir.

Grup üyeleri, mikro krediyi temin ettiklerinde Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından hazırlanan borçlanma sözleşmesine birbirlerine garantör olarak imza atmak suretiyle borçlandırılmaktadır. Bu ise ödemesini yapamayan grup üyesinin ödemesini diğer grup üyelerinin yapmasını sağlama amacına yönelik bir uygulamadır.

3.4.1.6.2. Mikro Kredi Almaktan Vazgeçme

Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre grup üyesi işlemi tamamlanan mikro krediyi almaktan vazgeçerse, bu durumu dilekçe ile bildirmek durumundadır. Grup üyesinin mikro kredi almaktan vazgeçme amacına yönelik bu dilekçesinden sonra bu kişinin dosyası komisyon kararı ile işlemde kaldırılmaktadır. Almaktan vazgeçilen bu mikro kredi ise mikro kredi tertibine iade edilmektedir.

3.4.1.6.3. Mikro Kredinin Kullanılması

Yönetmeliğin 15. maddesine göre mikro krediyi alan kişi bunu bir hafta içinde almış olduğu amaç doğrultusunda kullanılmalıdır. Şayet mikro kredi bir hafta içinde kullanılmazsa, mikro krediyi alan kişi proje yürütücüsüne bilgi vererek bu mikro krediyi aynı gün veya uygun bir amaç için en geç 15 gün içinde kullanmak durumunda kalmaktadır. Aksi durumda ise mikro krediyi alan kişi aldığı meblağı iade etmek durumundadır.

Mikro kredinin grup üyelerince alınması onun alındığı amaç doğrultusunda kullanıldığının garantisini vermediğinden ötürü proje yürütücüsü mikro kredinin alındığı amaç doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını yerinde tespit eder. Şayet mikro kredi alan kişi bunu aldığı amaç doğrultusunda kullanmazsa bir daha Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından verilen mikro krediden yararlanamaz.

Son olarak grup üyelerine sağlanan mikro kredi imkanları, onların haftalık olarak yapılan tahsilat ve geri bildirim toplantılarına düzenli olarak katılmalarına ve taksitlerini düzenli bir şekilde ödemelerine bağlı tutulmuştur. Aksi takdirde grup üyeleri mikro kredi imkanlarından faydalanamayacaktır.

3.4.1.6.4. Mikro Kredinin Geri Ödenmesi

Krediler, 50 haftada, haftalık taksitler halinde geri ödenecek.¹⁰⁶ Buna göre ilk olarak 200 TL ile 1000 TL arasında mikro kredi verilen kişilerin haftalık taksit ödemeleri şu şekilde gerçekleşmektedir:

Tablo 7: Verilen Farklı Mikro Kredi Miktarlarına Göre Kişi Başı Haftalık Taksit Ödemeleri

Mikro Kredi Miktarı (TL)	Haftalık Taksit Ödemesi (TL)	Mikro Kredi Miktarı (TL)	Haftalık Taksit Ödemesi (TL)	Mikro Kredi Miktarı (TL)	Haftalık Taksit Ödemesi (TL)
200	4	500	10	800	16
300	6	600	12	900	18
400	8	700	14	1000	20

Kaynak:http://www.kocaeliozelidare.gov.tr/ortak_icerik/kocaeliozelidare/genel/basvurubil.pdf (20.03.2011)

Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğine göre mikro kredilerin verilmesinden bir hafta sonra ilk taksit ödemeleri başlamaktadır. Geri ödemeler grup üyelerinin mahallinde (grup üyelerinin ortaklaşa belirlediği bir merkezde) proje yürütücüsü tarafından makbuz karşılığında teslim alınmaktadır. Ödemelerde grup üyelerinden faiz veya başka bir sebeple herhangi bir ek para alınmamaktadır. Fakat taksitini ödeyemeyen grup üyesinin taksitini aynı ödeme gününde diğer grup üyeleri ödemektedir.

Grup üyesi, istediği takdirde vadesi gelmemiş olan taksitlerini önceden ödeyebilmektedir. Ancak taksitlerini vadesi gelmeden ödemiş olan üyeler, 50 haftalık geri ödeme süresi dolmadan ikinci bir kredi alamamaktadır.

Yönetmelik, borcunu ödeyemeyen herhangi bir grup üyesinin borcunun yeniden yapılandırılmasına imkan tanımaktadır. Buna göre borcunu ifa etmede zorluk çeken grup üyesinin borcu, talebi üzerine proje yürütücüsünce hazırlanmış olan sosyal inceleme raporu doğrultusunda en fazla 50 haftada ödenmek üzere yeniden yapılandırılabilir.

¹⁰⁶ <http://www.kocaelife.com/genel/girisimci-bayanlara-kocaeli-il-ozel-idare%E2%80%99den-mikro-kredi-veriliyor/>, (02.04.2011)

3.4.1.6.5. Üyelerin Gruptan Ayrılması

Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğinin 17. maddesine göre üye, mikro kredi ile ilgili sorumluluğunu yerine getirmediği takdirde kendi isteği ile gruptan ayrılabilir. Fakat grup üyesi ayrılmadan önce aldığı mikro kredi tutarının tamamını ödemek durumundadır. Şayet grup üyesi ödemesini yapmadan ayrılırsa, bu durumda grubun diğer üyeleri ödenmeyen kısmı geri ödemek durumunda kalmaktadır.

3.4.1.6.6. Denetim

Kocaeli İl Özel İdaresi'nin hiçbir dernek veya vakıfla işbirliğine gitmeksizin yürüttüğü mikro kredi uygulamasında proje yürütücüsü mikro kredinin tamamı ödeninceye dek, mikro kredi ile alınan eşya ve diğer malları yerinde kontrol edebilme yetkisine sahiptir. Bu amaçla proje yürütücüsü tarafından yapılan kontrollerde Kocaeli İl Özel İdaresi Genel Sekreteri, ilgili Daire Başkanı ile Bütçe Müdüründen oluşan komisyon üyeleri de bulunabilmektedir.

3.4.1.7. Artırımlı Kredi ve Artırımlı Kredinin Verilme Şartları

Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliğinin 19. maddesine göre mikro krediden yararlanan grup üyeleri grup disiplinine uygun bir şekilde hareket edip aldıkları mikro kredilerin geri ödemesini 50 hafta boyunca düzenli bir şekilde yapmaları durumunda ikinci defa aynı miktarlarda hatta artırımlı olarak mikro kredi alabilmektedir.

Artırımlı mikro krediden yararlanmak isteyen grup üyesinin ilk paragrafta belirtilen iki şartın yanında, ayrıca kullandığı mikro kredi ile başlatmış olduğu işinin de gelişmeye başlamış olması gerekmektedir. 3 kişiden oluşacak olan bir grubun oluşturulması artırımlı mikro kredi verilebilmesi için yeterlidir. Bu grupta ilk defa veya birden fazla defa mikro kredi kullanmış üye bulunabilecektir. Ayrıca, grup üyelerinde ikinci yıldan sonra yoksul olma şartı aranmamaktadır.

Proje yürütücüsü artırımlı mikro kredi talep eden grup üyesi hakkında onun bir yıllık iş gelişimini ve potansiyel iş gelişimini içermekte olan "Durum Değerlendirme Raporu" ile yeni tarihli " Sosyal İnceleme Raporu" nu düzenleyerek bunları

komisyona sunar. Bu raporların komisyonca onaylanması durumunda artırımlı mikro krediler on iş günü içinde üyeye verilir.

Artırımlı mikro kredi, işini geliştiren grup üyesine küçük bir işletmeye sahip oluncaya kadar, ilk yıl hariç ardı ardına en fazla 4 kez verilebilmektedir. Verilecek artırımlı mikro kredi miktarı ise mikro krediden yararlanan önceki yılların mikro kredi üst limitleri toplamına talep edilen yıla ait mikro kredi üst limitinin eklenmesi ile elde edilecek miktarı geçmemektedir.

3.4.2. Kocaeli İl Özel İdaresinin Mikro Kredi Uygulaması

3.4.2.1. Mikro Kredi Projesinin Tarihçesi

5302 sayılı İ.Ö.İ.K., il özel idarelerine yoksullara mikro kredi verilmesi görev ve sorumluluğunu yüklemiştir, bu sebeple 17 Mart 2009 tarihinde Valilik onayı ile Kocaeli İl Özel İdaresi Genel Sekreteri başkanlığında bir komisyon oluşturulmuştur. Bu Komisyon, Kocaeli İl Özel İdaresi mikro kredi projesinin kriterlerini tespit etmiştir.

Mikro kredi uygulama, süreç ve yöntemleri hakkında bilgi almak için Bursa İl Özel İdaresi ziyaret edilmiş ve Bursa İl Özel İdaresince yürütülen mikro kredi çalışmaları yerinde izlenmiştir.

Mikro Kredi Projesini tanıtmak amacıyla 2000 adet broşür ile 2000 adet afiş hazırlanmıştır. Bu afiş ve broşürler Belediye, Sağlık Ocakları ve Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullar vasıtası ile hedef kitleye ulaştırılmıştır.

Mikro Kredi projesi 05.06.2009 tarihinde basın açıklaması ile kamuoyuna tanıtılmıştır. 01.07.2009 tarihinde ise toplamda 15 kişiden oluşan 3 gruba 13.900 TL kredi verilerek Mikro Kredi Projesi başlatılmıştır.

3.4.2.2. Mikro Kredi Projesinin Hedef Kitlesi

Kocaeli İl Özel İdaresi'nin, hiçbir dernek veya vakıfla ortaklığa gitmeksizin, yürüttüğü mikro kredi projesinin hedef kitlesi öncelikli olarak yoksul kadınlardır. “Çünkü;

- Kadınlar, erkeklere göre daha az risk alıp daha uzun vadeli düşünürler.
- Kadınların küçük miktardaki parayı artırma ve amaca uygun kullanma yeteneği daha fazladır.

- Kadın yoksulluktan kurtulma konusunda daha azimlidir.
- Kadınlar borçlarını ödemekte daha hassas davranmaktadırlar.”¹⁰⁷

Ayrıca, Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından yürütülen mikro kredi projesinin hedef kitle olarak kapsamına aldığı bir diğer kesim de bilgi, beceri ve yeteneğini kullanarak kendi geçimini sağlama isteğine sahip 18 ile 24 yaş arası yoksul gençlerdir. İşsizliğin gençler arasında yüksek olduğu ülkemizde yoksul gençlerin bu şekilde mikro kredi verilebilecek kişiler kapsamına alınması hem onlar, hem de ülkemiz için ekonomik ve sosyal bakımdan olumlu sonuçlar doğuracaktır.

3.4.2.3. Mikro Kredi Projesinden Beklenen Amaçlar

Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından yürütülen mikro kredi projesinin ekonomik ve sosyal bakımdan birtakım amaçları vardır. Buna göre mikro kredi projesinin ekonomik yönden amaçları arasında şunlar belirtilebilir:

- “Banka yoluyla kredi elde edemeyecek yoksul kadınların kendi adına gelir getirici bir faaliyette bulunmaları yoluyla yoksulluğu azaltmak”¹⁰⁸
- Kadınların iş yaşamına çekilmesi.
- Kadınların ekonomik bakımdan güçlenmeleri.
- Kişinin ekonomik yönden bağımlılığını azaltarak, onun kendi kendine yeterli olmasını sağlamak.
- Aile refahına katkı sağlamak.
- Gelir dağılımındaki bozuklukların yoksulların lehine olarak düzeltilebilmesi.

Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından yürütülen mikro kredi projesinin sosyal bakımdan amaçları arasında ise şunlar belirtilebilir:

- “Yoksul bireylerin sosyal yaşama katılımlarının desteklenmesi”¹⁰⁹

¹⁰⁷ Faruk Erdoğan, “Hedef Kitle”, Mikro Krediye Yoğun İlgi, 2010, www.korfez.gov.tr/ortak_icerik/.../mikrokredi/mikro_kredi_sunum.ppt, (06.02.2011), slayt: 12

¹⁰⁸ Erdoğan, a.g.e. , slayt: 8

¹⁰⁹ Erdoğan, a.g.e. , slayt: 5

- Mikro kredi alan grup üyelerinin kendi kapasitelerini gerçekleştirebilmeleri.
- Kadına yönelik olarak yapılan şiddetin önlenmesi.

3.4.2.4. Mikro Kredi Uygulamasına Yönelik Veriler

3.4.2.4.1. 01.07.2009 – 31.12.2009 Dönemi

3.4.2.4.1.1. Mikro Kredinin Dağıtıldığı İş Kolları

Kocaeli İl Özel İdaresi, mikro kredi projesinin başladığı 2009 yılında, 4 temel faaliyet alanında kullanılmak üzere grup üyelerine mikro kredi vermiştir. Bu faaliyet alanları ve onların alt kolları ise şunlardır:

Tablo 8: Kocaeli İl Özel İdaresi Tarafından Verilen Mikro Kredilerin 2009 Yılında Verildiği Sektörler

Sıra No	
A	İŞLEM ve ÜRETİM
1	Terzi
2	El İşi Yapımı(Oya Dantel Nakış)
3	Çocuk Giysi(Triko Örgü) Yapımı
4	Çeyizlik Eşya Yapımı ve Satımı
5	Yapma Çiçek Üretimi
6	Halı Dokuma
7	Balık Ağı Örme İşi
8	Ayakkabı İmalatı
9	Börek Ekmek Pasta Yapımı
B	İŞ TİCARET
1	Kıyafet Satımı
2	Halı Kilim Alım Satımı
3	İkinci El Eşya Alım Satımı
4	Sebze ve Meyve Satışı
5	Nevresim Satışı
6	Temizlik Ürünleri Alım Satımı
7	Kumaş Alım Satışı
8	Açık Deterjan Satışı
C	SEYYAR SATICILIK
1	Giysi Satımı
2	İç Giyim Satımı
3	Battaniye –Yorgan Satımı
4	Çeyiz Eşyaları Satımı
5	Kozmetik Malzeme Alım Satımı
D	DÜKKANLAR
1	Bijuteri

Tablo 8 (Devam) : Kocaeli İl Özel İdaresi Tarafından Verilen Mikro Kredilerin 2009 Yılında Verildiği Sektörler

2	Kuaför Dükkanı
3	Güzellik Merkezi
4	Okul Kantini İşletmesi
5	Dikiş Atölyesi Sanayi Tipi
6	Dikiş Atölyesi Piko-Nakış -Dikiş

Kaynak: Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, s. 62'deki verilerden yararlanılarak tarafımca derlenmiştir.

3.4.2.4.1.2. Mikro Kredi ile İlgili Sayısal Veriler

3.4.2.4.1.2.1. Genel Olarak

İl genel meclisi tarafından Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Projesine 2009 yılı için 250.000 TL'lik bir ödenek ayrılmıştır. Fakat daha sonra mikro krediye yönelik talebin fazla olması sebebiyle il encümeninin 05.11.2009 tarih ve 41 sayılı kararı ile yedek ödenek tertibinden 50.000 TL daha aktarılmıştır. Geri tahsil edilen krediler de kullanılarak 391 üyeye toplam 352.200,00 TL kredi kullandırılmıştır.¹¹⁰

3.4.2.4.1.2.2. İlçelere Göre Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı ve Mikro Kredi Kullanıcı Sayısı

Mikro krediden yararlanan 391 mikro kredi kullanıcısı ile toplam olarak verilen 352.200 TL'lik mikro kredinin ilçelere göre miktar bakımından dağılımları ise şöyledir:

Tablo 9: 2009 Yılında Kocaeli İlde İlçelere Göre Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı ve Mikro Kredi Kullanıcı Sayısı

İlçeler	İzmit	Derince	Körfez	Başıskele	Gölcük	Kartepe	Diğerleri	Toplam
Verilen Mikro Kredi Miktarı	278.400	52.900	4.800	9.100	3.000	4.000	0	352.200
Mikro Kredi Verilen Kişi Sayısı	323	40	5	10	3	10	0	391

Kaynak: Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, s. 61'deki veriler ile EK: 1'deki verilerden yararlanarak tarafımca derlenmiştir.

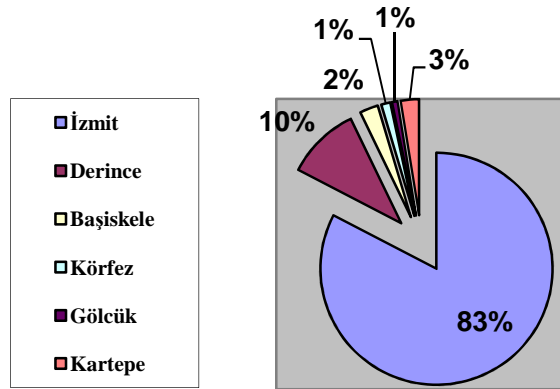
¹¹⁰ Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, s.61

Yukarıdaki tablolardan anlaşıldığı üzere mikro krediler 2009 yılında Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından toplamda 6 ilçe sınırları içerisinde ikamet eden kişilere sunulmuştur. 2009 yılında mikro krediden en fazla yararlanan ilçe İzmit ilçesi olmuştur. Bu yılda mikro kredi kullanıcılarına dağıtılan 352.200 TL'lik mikro kredinin 278.400 TL'lik kısmı İzmit ilçesi sınırları içerisinde ikamet eden grup 323 grup üyesine verilmiştir. 2009 yılında, mikro kredinin sunulduğu ilçeler arasında, mikro krediden en az yararlanan ilçe ise Gölcük olmuştur. Bu yılda Gölcük ilçesi sınırları içerisinde ikamet eden 3 grup üyesine 3.000 TL mikro kredi verilmiştir. Diğer ilçelerde ise 2009 yılında mikro krediden yararlanan kişiler olmamıştır.

3.4.2.4.1.2.3. Dağıtılan Mikro Kredilerin ve Mikro Kredi Kullanıcılarının İlçelere Göre Oransal Dağılımı

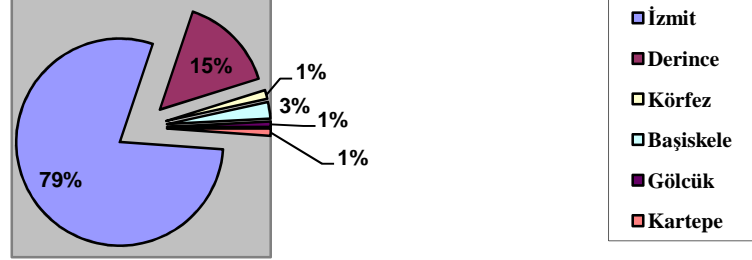
2009 yılında mikro krediden yararlanan 391 mikro kredi kullanıcısının ve verilen 352.200 TL'lik mikro kredinin ilçelere göre oransal bakımdan dağılımı ise şöyledir:

Grafik 5: Kocaeli İlinde 2009 Yılında İlçelere Göre Ulaşılan Mikro Girişimcilerin Oransal Dağılımı

Kaynak: Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, s. 61'deki verilerden yararlanılarak tarafımca hazırlanmıştır.

Grafik 6: 2009 Yılında Kocaeli’de Dağıtılan Mikro Kredilerin İlçelere Göre Oransal Dağılımı

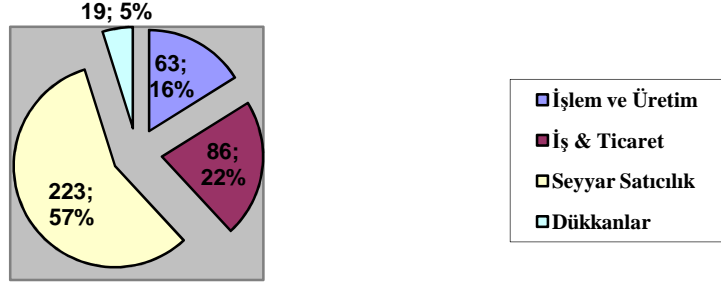
Kaynak: EK: 1’deki verilerden yararlanılarak tarafımca hazırlanmıştır.

Yukarıdaki iki grafikte, en büyük iki dilim İzmit ilçesini simgelemektedir. Buna göre Kocaeli ilinde mikro krediden yararlanan bireylerin yaklaşık % 82’si İzmit ilçesi sınırlarında ikamet etmektedir. Bu % 82’lik kesim dağıtılan mikro kredilerin yaklaşık olarak % 79’unu almıştır. Mikro krediden en az yararlanan ilçe olarak Gölcük ilçesi ise her iki grafikte de % 1’lik bir dilimi simgelemektedir.

3.4.2.4.1.2.4. Mikro Kredi Kullanıcılarının İş Kollarına Göre Miktar ve Oran Bakımından Dağılımı

Kocaeli İl Özel İdaresi 2009 yılında 391 mikro kredi kullanıcıasına “İşlem ve üretim”, “İş – ticaret”, “Seyyar satıcılık” ve “Dükkanlar” dan oluşan 4 iş kolunda mikro kredi vermiştir. Mikro kredi alan 391 kişinin iş kollarına göre miktar ve oran bakımından dağılımları ise şöyledir:

Grafik 7: 2009 Yılında Kocaeli İlindeki Mikro Kredi Kullanıcılarının İş Kollarına Göre Miktar ve Oran Bakımından Dağılımı

Kaynak: Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, s. 62'deki verilerden yararlanılarak tarafımda hazırlanmıştır.

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, mikro krediler en fazla seyyar satıcılıkta kullanılmak üzere grup üyeleri tarafından talep edilmiştir. Buna göre mikro kredi kullanıcılarının % 57'sini oluşturan 223 kişi aldıkları kredileri seyyar satıcılıkta değerlendirmiştir. Ancak mikro krediler en az dükkan açmak ve işletmek üzere talep edilmiştir. Buna göre mikro kredi kullanıcılarının % 5'ini oluşturan 19 kişi bu amaçla mikro kredi talep etmiştir.

3.4.2.4.1.2.5. Geri Ödeme Miktarı ve Oranı

2009 yılında itfa edilen mikro kredi miktarı 86.300 TL'dir. Kredilerin düzenli geri ödenme oranı % 100 olarak gerçekleşmektedir.¹¹¹

3.4.2.4.2. 01.01.2010 – 31.12.2010 Dönemi

3.4.2.4.2.1. Mikro Kredinin Dağıtıldığı Sektörler

Kocaeli İl Özel İdaresi 2009 yılında 4 sektörde mikro kredi vermiştir. 2010 yılında bunlara tarım ve hayvancılık da eklenmiştir. Bunları aşağıdaki tabloda daha ayrıntılı olarak şu şekilde gösterebiliriz:

¹¹¹ Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, s. 61

Tablo 10: Kocaeli İl Özel İdaresi Tarafından Verilen Mikro Kredilerin 2010 Yılında Verildiği Sektörler

KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ MİKRO KREDİ PROJESİ UYGULAMA ALANLARI	
A. İŞLEM ve ÜRETİM	
1	Terzi
2	El İşi Yapımı(Oya Dantel Nakış)
3	Çocuk Giysi(Triko Örgü) Yapımı
4	Çeyizlik Eşya Yapımı ve Satımı
5	Yapma Çiçek Üretimi
6	Halı Dokuma
7	Balık Ağı Örne İşi
8	Ayakkabı İmalatı
9	Börek Ekmek Pasta Yapımı
10	Dekoratif Amaçlı Eşya, Çiçek Yapımı
11	Takı Tasarımı
B. İŞ TİCARET	
1	Kıyafet Satımı
2	Halı Kilim Alım Satımı
3	İkinci El Eşya Alım Satımı
4	Sebze ve Meyve Satışı
5	Nevresim Satışı
6	Temizlik Ürünleri Alım Satımı
7	Kumaş Alım Satışı
8	Açık Deterjan Satışı
C. SEYYAR SATICILIK	
1	Giysi Satımı
2	İç Giyim Satımı
3	Battaniye –Yorgan Satımı
4	Çeyiz Eşyaları Satımı
5	Kozmetik Malzeme Alım Satımı
D. DÜKKANLAR	
1	Bijuteri
2	Kuaför Dükkanı
3	Güzellik Merkezi
4	Okul Kantini İşletmesi
5	Dikiş Atölyesi Sanayi Tipi
6	Dikiş Atölyesi Piko-Nakış -Dikiş
E. TARIM VE HAYVANCILIK	
1	Süt Ve Süt Ürünleri Satışı
2	Yumurta Satışı

Kaynak: Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2010**, Kocaeli: 2011, s. 69

3.4.2.4.2.2. Mikro Kredi ile İlgili Sayısal Veriler

3.4.2.4.2.2.1. Genel Olarak

İl genel meclisi tarafından Kocaeli İl Özel İdaresi Mikro Kredi Projesine 2010 yılı için 600.000 TL'lik bir ödenek ayrılmıştır. 2010 yılında geri tahsil edilen 470.700 TL' lik kredi de kullanılarak 974 üyeye toplamda 1.070.700 TL mikro kredi kullanılmıştır. Mikro krediye ilk kez başvuran 827 kişiye 812.900 TL birinci

kredi, birinci kredi borcunu ödeyen 147 kişiye ikinci kredi olarak 257.800 TL kredi verilmiştir.¹¹²

3.4.2.4.2.2. 2010 Yılında 1. ve 2. Kredi Verilen Kişilerin İlçelere Göre Dağılımı

2010 yılında 1. kredilerin yanında 2. krediler de sunulmaya başlanmıştır. Bu kredilerden yararlanan kişilerin ilçelere göre dağılımını ise aşağıdaki tablo ile şu şekilde gösterebiliriz:

Tablo 11: 2010 Yılında Kocaeli İlindeki İlçelere Göre 1. ve 2. Kez Mikro Kredi Kullanan Kişilerin Dağılımı

İLÇE	1. Kredi Verilen Kişi Sayısı	2. Kredi Verilen Kişi Sayısı
Başiskele	41	3
Derince	234	0
Dilovası	65	0
Gebze	25	0
Gölcük	10	0
İzmit	392	141
Kartepe	0	3
Körfez	60	0
Toplam	827	147

Kaynak: Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, s. 61 ile Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2010**, s. 68'deki verilerden yararlanılarak tarafımda derlenmiştir.

Yukarıdaki tabloya göre 2010 yılında birinci kredinin en fazla verildiği ilçeler sırasıyla 392 ve 234 kişi ile İzmit ve Derince ilçeleridir. Fakat 1. kredinin sunulduğu ilçeler arasında 1. krediden en az yararlanan ilçe, 10 kişi ile Gölcük ilçesi olmuştur. 2. kez verilen mikro kredilerde ise ilk kez verilen kredilere benzer bir durum göze çarpmaktadır. Buna göre 2. kredilerin en fazla verildiği ilçe, 1. kredideki gibi, 141 kişi ile İzmit ilçesi olmuştur. 2010 yılında 2. kredinin sunulduğu diğer ilçeler ise üçer kişi ile Kartepe ve Başiskele ilçeleri olmuştur.

3.4.2.4.2.3. Geri Ödeme Miktarı ve Oranı

“ 2010 yılında dağıtılan kredinin 840.000 TL'si geri ödenmiştir. Kredilerin geri ödenme oranı % 99 olarak tespit edilmiştir.”¹¹³

¹¹² Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2010**, s. 68

¹¹³ Kocaeli İl Özel İdaresi, **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2010**, s. 68

3.4.2.5. Mikro Kredi Uygulamasında Üyelere Sunulan Diğer Hizmetler

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 12.01.2009 tarih ve 0085 sayılı yazısına istinaden 31.12.2009 tarihinde Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından düzenlenen “ 2009 Yılı Temmuz – Aralık Dönemi Mikro Kredi Faaliyet Raporu”, mikro kredi uygulamasında üyelere yönelik olarak sunulan diğer hizmetlere de değinmektedir. Bunlar ise şunlardır:

“ Çok çocuklu genç kadınlara aile planlaması konusunda bilgi verilip kontraseptif uygulamalar için sağlık ocaklarına yönlendirildiler.

Ailesinde engelli yakını olan girişimci üyelerimiz; rehabilitasyon hizmetleri, sosyal yardımlar, kurum bakımı hizmetleri konusunda bilgilendirildi ve İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne yönlendirildiler.

Kadına şiddet konusunda rehberlik yapıp Sosyal Hizmetler Müdürlüğünün, şiddet gören kadınlara yönelik hizmetlerinden haberdar edildiler.”¹¹⁴

2009 yılı Temmuz – Aralık dönemi ile 2010 yılı Ocak – Haziran dönemine ait mikro kredi faaliyet raporlarında belirtilen ve mikro kredi faaliyetleri sırasında, yukarıda belirtilenlere ek olarak, sunulan diğer hizmetler ise şunlardır:

- Bazı üyelere yaşlılık maaşı, evde bakım parası ve sağlık kurulu raporu alabilmeleri için destek verilmiştir.
- Grup üyeleri arasında güven hissini oluşturulması.
- Proje yürütücülerince yürütülen mikro kredi tanıtım faaliyetleri ile 3 gün süreli mikro kredi eğitimlerinde hiç okuma yazma bilmeyen kadınlar ile öğrenim çağındaki kızların olduğu tespit edilmiştir. Bu durum da Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgili kurumuna bir rapor ile bildirilmiştir.

Görüldüğü üzere Kocaeli İl Özel İdaresi mikro kredi faaliyetleri ile sadece yoksullara faizsiz ve ipoteksiz küçük ölçekli krediler sağlayarak onların yaşam kalitelerini ekonomik bakımdan artırmaya çalışmaz, fakat ayrıca onlara gereksinim duydukları alanlarda birtakım sosyal hizmetler de sağlayarak bunu destekler.

¹¹⁴ Kocaeli İl Özel İdaresi, **2009 Yılı Temmuz – Aralık Dönemi Mikro Kredi Faaliyet Raporu**, Kocaeli: 2010, s. 1

3.4.2.6. Mikro Kredinin Sağladığı Yararlar

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 12.01.2009 tarih ve 0085 sayılı yazısına istinaden 01.07.2010 tarihinde Kocaeli İl Özel İdaresi tarafından düzenlenen “2010 Yılı Ocak – Haziran Dönemi Mikro Kredi Faaliyet Raporu”, mikro kredi uygulamasının sağladığı ve sağlayacağı yararları belirtmiştir. Bunlar ise şunlardır:

“ Toplum dinamiklerinden olan komşuluk ilişkilerinin yok olmaya başladığı bir ortamda, mikro kredi; komşuların bir misyon için haftada bir defa bir araya gelmelerini ve birbirlerinin sorunları ile ilgilenmelerini sağlayan bir kurum olarak komşuluk ilişkilerini yeniden güçlendirmektedir.

... Grup üyeleri tarafından gözlemlendiğini bilen her üye borcunu düzenli ödeyerek ikinci krediyi almak için diğer türlü çalışamayacağı bir azimle çalışmaktadır. Bu durum yoksulların daha dinamik olarak iş yapmalarına yol açmaktadır.

Unutulduğunu ve diğer insanlar tarafından hatırlanmadığını ve değer görmediğini düşünen bir yoksulun, kendisini önemseyen ve kredi veren devlet kurumu (proje yürütücüsü) tarafından haftada en az bir gün ziyaret edilmesi devlete olan bağı güçlendirmektedir.

Yoksul insanların her hafta toplantılara katılarak devletin bir sistemine dahil olmalarının, diğer yaşam alanlarında da daha özenli davranmalarına yol açacağı öngörülmektedir.

İlimiz özelinde suç oranının görece yüksek olduğu sorunlu mahalleler olarak bilinen yerlerde, proje yürütücülerinin her hafta eğitim ve tahsilat için gidiyor olmaları mahalle halkında olumlu tavırlar ortaya çıkardı. Mahalle esnafının projemizi gönüllü olarak en yoksula duyurmasını sağladı.

Bu anlamda mikro kredi sadece yoksulluğu önlemek ve kadını üretimde var etmenin yanı sıra komşuluk ilişkilerini pekiştirmek ve toplumun dinamiklerini sağlam tutmak noktasında çok önemli bir süreç başlatmıştır.”¹¹⁵

¹¹⁵ Kocaeli İl Özel İdaresi, **2010 Yılı Ocak – Haziran Dönemi Mikro Kredi Faaliyet Raporu**, Kocaeli: 2010, ss. 1- 2

SONUÇ

İl özel idareleri ortaya çıktığı ilk günden bu yana tartışılan bir yerel yönetim birimi olmuştur. Zaman içinde il özel idarelerini günün koşullarına uygun, daha etkin bir birim yapmaya yönelik birtakım düzenlemeler olsa da bunlardan istenen neticeler alınamamış fakat kamu yönetimi reformu çerçevesinde düzenlenen 22.02.2005 gün ve 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile il özel idareleri daha şeffaf, etkin, verimli, adem-i merkezi kılınmıştır.

Kamu yönetimi reformu çerçevesinde düzenlenen 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile il özel idarelerine yeni görev ve yetkiler verilmiştir. İl sınırları içinde yoksullara mikro kredi verilmesi de 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. ile il özel idarelerine verilen yeni görev ve yetkilerdendir. Yoksullara mikro kredi verilmesi görev ve yetkisinin bir yerel yönetim birimi olarak il özel idarelerine verilmesi kamu yönetimi reformunun felsefesine uygun düşmektedir. Bu doğrultuda yoksulluğun önemli bir sorun olduğu ülkemizde il özel idarelerinin mikro kredi uygulaması, yerel ölçekte üretim süreci dışında kalan kadın ve işsizlerin üretim sürecine kendi işlerini yaparak aktif bir şekilde katılmalarına imkan tanıyacaktır.

5302 sayılı İ.Ö.İ.K. uyarınca, il özel idareleri mikro kredi faaliyetlerini ister kendi olanakları çerçevesinde tek başına isterse de diğer kuruluşlarla birlikte ortak hizmet projesi şeklinde yapabilmektedir. Uygulamada ise, çoğu il özel idaresinin bu konudaki görevini 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nin ilgili maddesinde belirtilen kuruluşlar ile işbirliğine giderek ortak hizmet projesi şeklinde yerine getirmesi kendilerine daha fazla hareket serbestisi ve etkinlik sağlaması bakımından şaşırtıcı görünmemektedir.

İl özel idarelerinin yürüttüğü mikro kredi faaliyetlerinde yıllık olarak belli bir oranda hizmet maliyetinin alınması (özellikle TİSVA ile yürütülen ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P.'de), üyeye verilen mikro kredinin geri ödenmemesi halinde diğer grup üyelerinin ödenmeyen bu krediyi ödeme zorunluluğunda bırakılması gibi göze çarpan birtakım olumsuzluklar olsa da; mikro kredi hizmetlerinin ekonomik bakımdan yoksul ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılamalarına, gelirlerini ve ekonomik refahlarını arttırmalarına, ekonomik kırılganlıklarını azaltmalarına imkan sağlaması ve sosyal bakımdan da kadınların aile ve toplum içindeki yerlerinin güçlenmesine neden olması gibi olumlu yönleri daha ağır basmaktadır.

Sonuç olarak, il özel idareleri mikro kredi uygulaması hususunda uygun ve başarılı bir yerel yönetim birimidir.

1. Mikro kredi uygulaması hususunda il özel idareleri uygun bir yerel yönetim birimidir. Çünkü:

- 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanununun 5. maddesi il özel idaresinin görev alanını il sınırları olarak kabul etmiştir. Halbuki diğer yerel yönetim birimlerinin görev ve yetki alanı bu kadar geniş değildir. 5393 sayılı Belediye kanununun 14. maddesi belediyenin görev, yetki ve sorumluluk alanını belediye sınırı olarak; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi kanunu büyükşehir belediyesinin görev alanını büyükşehir belediye sınırı olarak ve 442 sayılı Köy kanunu da köyün görev alanını köy sınırı olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla İl özel idaresinin görev alanı il sınırları içerisindeki belediye, köy ve köy altı yerleşim yerleri dahil her yeri kapsamaktadır. Ayrıca yoksullara mikro kredi verilmesi, il özel idarelerinin il sınırları içinde yapmakla yükümlü olduğu görevlerden birisidir. Dolayısıyla bu durumlar birlikte göz önüne alındığında, İl özel idaresinin il sınırları içindeki tüm yerleşim birimlerinde yaşayan yoksullara mikro kredi verebilmesi noktasında herhangi bir engel kalmamaktadır.

- İl özel idarelerinin diğer kuruluşlarla ilişkilerini düzenleyen 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanununun 64. maddesinin “c” bendi uyarınca; İl özel idaresi il genel meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanına giren konularda kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar gibi kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilecektir. Böylece bu kanun hükmü ile İl özel idareleri mikro kredi faaliyetleri hususunda kendisinden daha bilgili ve uzman olan dernek, vakıf (Örneğin TİSVA) gibi kuruluşlarla işbirliğine gidebilecektir. Dolayısıyla bu kanun hükmü, İl özel idarelerinin mikro kredi faaliyetlerinde daha esnek ve etkin olmasını sağlayarak, alanında uzman olan kuruluş veya kuruluşların da önemli katkılarıyla başarılı ve etkin mikro kredi uygulamaları gerçekleştirmelerinin önünü açmaktadır.

2. İl özel idareleri mikro kredi konusunda başarılı uygulamalar gerçekleştiren bir yerel yönetim birimidir. Çünkü:

- 5302 sayılı İ.Ö.İ.K. hükümleri gereğince, bu kanunun yürürlüğe girdiği 04.03.2005 tarihinden itibaren, il özel idareleri tarafından verilen mikro kredilerin miktarı artmaktadır.

- 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun yürürlüğe girdiği 2005 yılından itibaren mikro kredi verilen grup sayısı ve dolayısıyla mikro kredi verilen kişi sayısı artmaktadır.

- 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun yürürlüğe girdiği 2005 yılından itibaren mikro krediye yönelik talebin artması neticesinde mikro kredinin verildiği sektörlerin de arttığı görülmektedir.

- 5302 sayılı İ.Ö.İ.K.'nun yürürlüğe girdiği 2005 yılından itibaren sektörlere göre dağıtılan mikro kredi miktarı ile mikro kredi kullanıcı sayısı artmaktadır.

- Mikro kredilerin geri ödenme oranlarının çok yüksek olduğu görülmektedir.

İl özel idarelerinin mikro kredi konusunda daha etkin uygulamalar gerçekleştirebilmeleri için yapılabilecek öneriler ise şunlardır:

- İl özel idarelerinin mikro kredi kullandırmak üzere daha fazla ödenek ayırabilmesi için gelir kaynakları arttırılmalıdır. Bu doğrultuda il özel idarelerinin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı pay olan % 1.15 yükseltilmelidir. Ayrıca il özel idarelerinin öz gelirleri arttırılmalıdır.

- Mikro kredi ile ilgili tanıtım faaliyetlerine daha fazla önem ve ağırlık verilmelidir. Bu kapsamda yerel radyo ve televizyonlar aracılığı ile mikro kredi ile ilgili tanıtıcı reklam ve yayınlar yapılmalıdır. Ayrıca, özellikle yoksulluğun yoğunlaştığı bölgelerde mikro kredi ile ilgili bilgilendirici broşürler dağıtılmalı ve afişler asılmalıdır.

- Özellikle il özel idarelerinin TİSVA ile yürüttüğü ortak hizmet projesi olarak T.G.M.P. tarafından verilen kredilerin geri ödemesinde üyelerden alınan hizmet maliyetlerinin yıllık oranları düşürülmelidir. Buradan sağlanacak tasarruf ise daha fazla yoksula mikro kredi verilmesine yol açacaktır.

- İl özel idareleri, görev alanını oluşturan il sınırları içerisinde dağıtacağı mikro kredileri daha çok o ilin sosyoekonomik ve coğrafik özelliklerine uygun olan sektörlerde çalışacak yoksullara yönelik olarak vermelidir. Örneğin sanayi kenti olan Kocaeli ilinde verilecek mikro kredilerin ağırlıklı kısmı tarım ve hayvancılık sektöründe kullanılmak üzere ayrılması bu bağlamda çok mantıklı olmayacaktır.

- İl özel idareleri, mikro kredinin hedef kitlesini oluşturan yoksulların tespiti için il sınırları içerisinde olan yerleşim yerlerindeki - özellikle de il belediyesi sınırları dışındaki köy, ilçe belediyesi gibi yerleşim yerlerinde - ilgili mercilerle iletişime geçmeli ve tespit edilen bu kimselere ulaşılıp mikro kredinin avantajları anlatılarak mikro krediden yararlanmalarını, kendi bütçe imkanları çerçevesinde, sağlamalıdır.

EK 1: 2009 YILINDA DAĞITILAN KREDİLERİN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI

HAFTALIK MİKROKREDİ RAPORU																				
Yıl İlçe	1. KREDİ							2. KREDİ							GENEL TOPLAM					
	Dağıtılan			Tahsilat			Üye Sayısı	Dağıtılan			Tahsilat			Üye Sayısı	Üye Sayısı	Tahsilat	Kredi	Fark (Borç)	Ödenek	
	2009	2010	Toplam	Tahsil Edilmesi Gereken	Tahsil Edilen	Fark (Borç)		2010	2011	Toplam	Tahsil Edilmesi Gereken	Tahsil Edilen	Fark (Borç)							
İzmit	278400	363200	641600			0			173600		173600	15950	15883	67	101	780	15883	815200	67	600000
Derince	52900	199500	252400			0			0							264	0	252400	0	
Körfez	4800	56900	61700			0			0							65	0	61700	0	
Başiskele	9100	41000	50100			0			0							51	0	50100	0	
Gölcük	3000	9000	12000			0			0							13	0	12000	0	
Kartepe	4000	5000	9000			0			0							10	0	9000	0	
K.Mürsel		11000	11000			0			0							11	0	11000	0	
Dilovası		64500	64500			0			0							65	0	64500	0	
Gebze			0			0			0							0	0	0	0	
Darca			0			0			0							0	0	0	0	
Çayırova			0			0			0							0	0	0	0	
Kandıra			0			0			0							0	0	0	0	
Toplam	352200	750100	1102300			20533	1158			173600				67	101	1259	633943	1275900	20600	

YARARLANILAN YAYINLAR

ABİGEM (2006). **Miko İşletmeler ve Kobi'ler İçin Finansman Kaynakları**

AKGÜL, Aziz (2008). **Fakirliğin ve Yoksulluğun Olmadığı Bir Türkiye'ye Doğru**

AKGÜL, Aziz. “ Türkiye’de Mikro Kredi Uygulaması”,
<http://www.israf.org/pdf/mikrokredi.pdf>

AKYILMAZ, Bahtiyar (2005). “Yerel Yönetimlerin Seçilmiş Organlarının (Yargı Yolu ile) Organlık Sifatının Kaybı”, **Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (137. Yıl)**, Ankara

ALTINTAŞ, Osman (2007). “ **İl Özel İdaresi Harcamalarının Mevcut ve Potansiyel Olarak Fonksiyonel Analizi**” (Uzmanlık Tezi, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü), Ankara

AYDIN, Atanur (2001). “Türkiye’de Mahalli İdarelerin Reorganizasyonunda İl Özel İdareleri (AB’ne Uyumu ve Verimliliği)” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Kütahya

AYGÜN, Zehra (2008). **Kamu Yönetimi**, 1. b. , İstanbul: Kum Saati Yayınları

BAKKAL, Hakan (2007). “**Özel İdarelerin İl Ekonomilerindeki Yeri ve Önemi: Bir Uygulama**”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Erzurum

BARTIN İL ÖZEL İDARESİ (2008). **Mikro Kredi Uygulama Yönergesi**, Bartın

BİLGİÇ, Veysel K. (1998). **Yerel Yönetimler: Teorik Çerçeve, Öğreti, Uygulama – Yargı Kararları, Uluslar Arası Metinler (İngiltere İle Mukayeseli)**, Ankara: 21. Yüzyıl Yayınları

BOZLAĞAN, Recep & CAN, Aynur (2009). “ İl Özel İdaresinde Valinin Yürütme Organı Olması Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi”, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 32, Sayı: 8

COŞKUN, Bayram & UZUN, Turgay (2004). “İl Özel İdaresi Reformuna İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, **Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bildiriler Kitabı**, Çanakkale

ÇAK, Demet (2007). “**Kalkınmanın Finansmanının Sağlanmasıda Mikro kredi Yöntemi**”, (Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), İstanbul

ÇETİN, Sefa (2009). “Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye’de İl Özel İdareleri”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı: 25

ÇETİN, Sefa (2007). “**Kamu Sektöründe Stratejik Planlama: Türkiye’deki İl Özel İdarelerinde Bir Araştırma**”, (Yayınlanmış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Adana

ÇEVİK, Hasan Hüseyin (2004). **Türkiye’de Kamu Yönetimi Sorunları**, 2. b. , Ankara: Seçkin Yayıncılık

ÇİFTEPİNAR, Remzi (2006). “ Yeni İl Özel İdaresi Yasasına Eleştirel Bir Bakış” **Yasama Dergisi**, sayı: 2, http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2006/sayi2/yeni_il_ozel%20idaresi.pdf

DELİÇAY, M. (2007). “Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) ve Grameen Trust İşbirliği”, Yoksulluğun Önlenmesinde Mikro Kredi Uygulamaları ve Türkiye, [http://www.comcec.org/en/belge/arsiv/doc/mikrokredi231s-cr\(1\)-turkce.doc](http://www.comcec.org/en/belge/arsiv/doc/mikrokredi231s-cr(1)-turkce.doc)

DEVİREN, Nursen Vatansever (2009). “ Mikro Kredilerin Tarihsel Gelişimi ”, Küresel Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredilerin Rolü, sayı: 137, <http://www.mevzuatdergisi.com/2009/05a/02.htm>

ERDOĞAN, Faruk (2010). “ Hedef Kitle”, Mikro Krediyeye Yoğun İlgisi, www.korfez.gov.tr/ortak_icerik/.../mikrokredi/mikro_kredi_sunum.ppt

ERGÜN, Turgay (2004). **Kamu Yönetimi: Kuram, Siyasa, Uygulama**, 1. b. , Ankara: TODAİE

ERYILMAZ, Bilal (2005). **Kamu Yönetimi**, İstanbul: Erkam Matbaası

GİRİTLİ, İsmet (1999). **Türkiye'nin İdari Yapısı: (Kamu Yönetimi Teşkilatı)**, 11. b. , İstanbul: Der Yayınları

GÖZLER, Kemal (2003). **İdare Hukuku**, 1. Cilt, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları

GÖZÜBÜYÜK, Şeref (1974). **Türkiye'nin İdari Yapısı**, 4. b. , Ankara: Sevinç Matbaası

GÜNDOĞAN, Mustafa (1998). “ İl Özel İdareleri” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale

HAKYEMEZ, Yusuf Şevki (1998). “ İl Özel İdarelerinin İşlevi, Organları ve Rollerini ”, **Sayıştay Dergisi**, sayı: 31

HARMAN, Esra (2006). “**5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu Uyarınca Türkiye’de İl Özel İdaresi**” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara

HASPOLAT, Emel (2010). “ **Neoliberalizmin Kalkınma Söylemi ve Yoksullukla Mücadele Yöntemi Olarak Mikro Kredi: Örnek Ülke Deneyimleri ve Türkiye**”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2010). **2009 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu**, Ankara

İSEDAK (2007). **Practices of Micro Credit in Poverty Alleviation and Turkey**, İstanbul

KAPLAN, Gürsel (2005). “Yeni İl Özel İdaresi Kanununa Göre İl Genel Meclisi ve Encümeni Kararları Üzerinde Vesayet Denetimi” **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2005, Cilt 54, No: 3, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2005-54-03/AUHF-2005-54-03-Kaplan.pdf>

KARABIYIK, Lale E. (2004). “Türkiye’de Mikro Finans Uygulamasına Yönelik Çalışmalar”, **Mufad (Muhasebe-Finans Öğretim Üyeleri Bilim Ve Dayanışma Derneği) Muhasebe-Finans Dergisi**, sayı: 24

KARABULUT, Kerem; POLAT, Dilek & BAKKAL, Hakan (2007). “Özel İdarelerin İl Ekonomilerindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Uygulama”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 21, No: 2

KELEŞ, Özlem (2006). “ **İl Yönetiminde Bir Yerel Yönetim Birimi Olarak İl Özel İdareleri**”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Isparta

KELEŞ, Ruşen (2009). **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 6. b. , İstanbul: Cem Yayınevi

KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ (2010). **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2009**, Kocaeli

KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ (2011). **Kocaeli İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu 2010**, Kocaeli

KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ (2010). **2009 Yılı Temmuz – Aralık Dönemi Mikro Kredi Faaliyet Raporu**, Kocaeli

KOCAELİ İL ÖZEL İDARESİ (2010). **2010 Yılı Ocak – Haziran Dönemi Mikro Kredi Faaliyet Raporu**, Kocaeli

NADAROĞLU, Halil (2001). **Mahalli İdareler: Teorisi, Ekonomisi, Uygulaması**, 7.b. , İstanbul: Beta Basım, Yayım, Dağıtım

NOHUTÇU, Ahmet (2009). **İdare Hukuku**, 2. b. , Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi

NOHUTÇU, Ahmet (2010). **İdari Yargı**, 1. b. , Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi

NOHUTÇU, Ahmet (2009). **Kamu Yönetimi**, 4. b. , Ankara: Savaş Yayınevi

ÖZGEN, Ferhat Başkan (1999). “Cumhuriyetin 75. Yılında, Bütçe Disiplini Açısından Genellik ve Birlik İlkelerinden Sapmalar” , Cumhuriyetimizin 75. Yılına Armağan (Sosyal, Siyasal Ve Ekonomik Gelişmeler Üzerine Düşünceler), 1999, No: 8, <http://www.econturk.org/butce.pdf>

ÖZGÜR, Ali Ercan ve Diğerleri (2009). **Yerel Yönetim Sistemleri: Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti**, İstanbul: TESEV Yayınları

ÖZTÜRK, A. Turan (2007). **Türk Kamu Yönetiminde Bireyden Devlete Yönetimsel Denetim Süreci: Sorunlar, Öneriler ve Çözüm Yolları**, 1. b. , Ankara: Barış Platin Kitap

PEHLİVAN, Osman (2009). **Kamu Maliyesi**, Trabzon: Derya Kitabevi

POLATOĞLU, Aykut (2003). **Kamu Yönetimi: Genel İlkeler ve Türkiye Uygulaması**, 2. b. , Ankara: Odtü Yayıncılık

SAKARYA, Şakir (2005). “Yerel Kalkınmanın Finansal Dinamiği: Mikro Finans Ve Türkiye’deki Gelişmeler”, 1. Yerel Ekonomiler Kongresine Sunulan Bildiri, Karaman

SEBSTAD, Jennefer & COHEN, Monique (2000). **Mikrofinance, Risk Management And Poverty**, Synthesis Report Generated Under The AIMS (Assessing The Impact Of Microenterprise Services) Project At Management System International For USAID

SOBACI, M. Zahid (2005). “Yeni İl Özel İdaresi Kanununun Öngörülleri”, **Yerel Yönetim ve Denetim Aylık Mesleki ve Bilimsel Dergi**, Cilt 10, No:5

SOBACI, M. Zahit (2005). “Yeniden Yapılanma Sürecinde İl Özel İdarelerinin Dünü Bugünü ve Geleceği Üzerine Değerlendirmeler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt:14, No:4

ŞENGÜL, Ramazan (2010). **Yerel Yönetimler**, 1. b. , Kocaeli: Umuttepe Yayınları

TÜRKİYE GRAMEEN MİKRO KREDİ PROGRAMI (2008). **10000’inci Üyeye Mikro Kredi**, Ankara

TÜRKİYE GRAMEEN MİKRO KREDİ PROGRAMI (2007). **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2006**, Ankara

TÜRKİYE GRAMEEN MİKRO KREDİ PROGRAMI (2010). **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2009**, Ankara

TÜRKİYE GRAMEEN MİKRO KREDİ PROGRAMI (2009). **Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2008**, Ankara

TÜRKİYE GRAMEEN MİKRO KREDİ PROGRAMI (2011). “ Mikro Kredi’de 10 Karar”, Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı, <http://www.tgmp.net>

TÜRKİYE GRAMEEN MİKRO KREDİ PROGRAMI (2008). “ Kredi Çeşitleri”, Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Faaliyet Raporu 2007, http://www.tgmp.net/dowland/yillik_faaliyet/turkce.pdf

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş. EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MÜDÜRLÜĞÜ (2007). **Mikro Finansman**, Ankara

ULUSOY, Ahmet & AKDEMİR, Tekin (2004). **Mahalli İdareler: Teori – Uygulama – Maliye**, 2. b. , Ankara: Seçkin Yayıncılık

ULUSOY, Ali (2005). “Yerel Yönetimlere İlişkin Yeni Yasal Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, **Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (137. Yıl)**, Ankara

UNITED NATIONS SECRETARIAT (2004). **Bulletin on The Eradication of Poverty**, Annual Edt., No:11

ÜÇÜNCÜ, Elif (2008). “ **Mikro Girişimcilere Yönelik Finansman Stratejisi Mikrofinans ve Trabzon’daki Potansiyel Durumun Araştırılması**” , (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Trabzon

VERSAN, Vakur (1974). **Kamu Yönetimi: (Siyasi Ve İdari Teşkilat)**, 5. b. , İstanbul: İstanbul İktisadi Ve Ticari İlimler Akademisi Nihad Sayar Yayın Ve Yardım Vakfı

YILDIRIM, Selahattin (1993). **Yerel Yönetim ve Demokrasi: Kavramlar, Yaklaşımlar**, İstanbul: Kent Basımevi

YÖNDEN, İskender (2006). “**Toplum Kalkınması Bağlamında İl Özel İdareleri**”, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara

<http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/Yonetim.aspx#teskilat>

http://www.tgmp.net/dowland/brosur/023-mikrokredi_brosur.pdf

www.mixmarket.org/sites/default/files/.../maya_tanitim_metni_turkce.doc

<http://www.israf.org/pdf/turkiyegrameenmikrokrediprojesibilginotu.pdf>

<http://www.haberx.com/w/4145/mikro-kredi-ile-yoksulluga-son.htm>

http://vanmikrokredi.org.tr/sayfa.php?say_id=27&sayfa=Amaç

<http://www.tgmp.net/organizasyon.html>

http://www.kocaeliozelidare.gov.tr/ortak_icerik/kocaeliozelidare/genel/basvurubil.pdf

<http://www.kocaelife.com/genel/girisimci-bayanlara-kocaeli-il-ozel-idare%E2%80%99den-mikro-kredi-veriliyor/>

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında Bursa'da doğdum. İlk ve ortaokulu Yenişehir 100. Yıl İlköğretim Okulunda tamamladım. 2005 yılında Yenişehir Ertuğrulgazi Anadolu Lisesinden mezun oldum. Aynı yıl Kocaeli Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünü kazandım. Bu bölümden 2009 yılında mezun olarak aynı yıl Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetim Bilimleri Yüksek Lisans programında yüksek lisans eğitimime başladım. 2011 yılında ise Yönetim Bilimleri Yüksek Lisans programından mezun oldum.